

**Procena uticaja
pandemije COVID-19
na implementaciju
Nacionalnog akcionog
plana za primenu
Rezolucije 1325 Saveta
bezbednosti UN –
Žene, mir i bezbednost u
Republici Srbiji (2017-2020),
na lokalnom nivou**

MART 2021.

Sadržaj

Lista akronima	5
1. Uvod	7
1.1. Ciljevi i obuhvat istraživanja	7
1.1.1. Opšti i specifični ciljevi	7
1.1.2. Obuhvat istraživanja	9
1.2. Kontekstualni okvir	9
1.2.1. Rezolucija 1325 u globalnim okvirima	12
1.2.2. Javne politike u oblasti odbrane i bezbednosti u Republici Srbiji.....	18
1.2.3. Primena Rezolucije 1325 u Republici Srbiji	26
2. Metodologija istraživanja.....	37
2.1. Metodološki okvir	37
2.2. Plan uzorka	38
2.3. Metodološka ograničenja	44
3. Primena NAP-a za implementaciju Rezolucije 1325 na lokalnom nivou	45
3.1. Pregled stanja u odabranim opštinama	46
3.2. Akteri, institucije, mehanizmi	48
3.3. Prevencija	51
3.4. Učestvovanje	52
3.5. Zaštita	53
3.5.1. Ocena nivoa bezbednosti u lokalnoj zajednici	55
3.5.2. Stavovi žena o ličnoj bezbednosti	56
3.5.3. Izloženost nasilju	57

3.5.3. Dostupnost i kvalitet usluga podrške ženama žrtvama nasilja na lokalnom nivou	61
3.6. Oporavak	69
3.6.1. Stavovi lokalnih aktera o individualnim planovima oporavka	69
3.6.2. Stavovi žena korisnica usluga podrške žrtvama nasilja o individualnim planovima oporavka.....	70
3.7. Dodatni nalazi.....	71
3.7.1. Stavovi predstavnika organizacija članica Mreže 1325.....	71
3.7.2. Stavovi predstavnika policijskih uprava sa teritorije Srbije	76
4. Zaključci	79
5. Preporuke.....	83
Reference:	84
Aneksi.....	91
Aneks 1: Monitoring matrica.....	91
Aneks 2: Istraživački instrumenti i izjava o informisanom pristanku	92
Aneks 3: Lista relevantnih aktera na nacionalnom i lokalnom nivou	150
Aneks 4: PRILOG - TABELE	151

Lista akronima

NAP 1325	Nacionalni plan za primenu Rezolucije SB 1325 - Žene, mir i bezbednost
COVID-19	Pandemija izazvana korona virusom
SB	Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija
WPS	Women, Peace and Security (Žene, mir i bezbednost)
CSR	Centar za socijalni rad
PU	Policajska uprava
ZU	Zdravstvena ustanova
WHO	Svetska zdravstvena organizacija (World Health Organisation)
OCD	Organizacije civilnog društva

1. Uvod

Projekat „Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou” sproveo je Centar za podršku ženama - Kikinda, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji i u saradnji sa organizacijom SeConS - Grupa za razvojnu inicijativu.

1.1. Ciljevi i obuhvat istraživanja

1.1.1. Opšti i specifični ciljevi

Tokom 2020. godine navršeno je dvadeset godina od usvajanja Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN (Rezolucija 1325). Toliko traju i aktivizam i zagovaranje rodne dimenzije u oblasti bezbednosti, uključujući između ostalog i napore za integrisanje rodne dimenzije u proces dizajniranja i sprovođenja mera za ublažavanje vanrednih situacija koje podrazumevaju prepoznavanje različitih potreba građanki i građana i adekvatne odgovore na te potrebe.

Srbija je usvojila drugi Nacionalni akcioni plan (NAP) za primenu Rezolucije 1325 (2017-2020) s ciljem da unapredi bezbednost žena u drušvu kroz integralnu primenu Rezolucije 1325 u oblastima prevencije, učešća, zaštite i oporavka, uz veće učešće žena u održavanju mira i bezbednosti na nivou lokalne zajednice. Primetno je, međutim, da su izbori održani u junu 2020, kao i nedostatak aktivnih rodni mehanizama i tela za bezbednost na lokalnom nivou, u velikoj meri usporili i omeli punu primenu NAP 1325 i potisnuli u drugi plan pitanja koja su obuhvaćena Rezolucijom 1325 umesto da ona upravo u vreme krize izazvane pandemijom COVID-19 budu prioritet.

U martu 2020. Vlada je preduzela mere za sprečavanje širenja virusa COVID-19 i proglašila vanredno stanje na teritoriji Republike Srbije. U aprilu 2020. direktor policije je izneo podatke da je broj prijavljenih slučajeva nasilja prema ženama smanjen za 48,6% u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Na prvi pogled bi se ovi podaci mogli pogrešno tumačiti kao pokazatelj smanjenja nasilja prema ženama. Međutim, smanjen broj prijava nasilja je bio posledica ograničene mogućnosti da žene prijave nasilje i ubrzo se pokazalo da su ograničenje kretanja i samoizolacija, u kombinaciji sa stresom i ekonomskom neizvesnošću izazvanom epidemijom, doprineli povećanju slučajeva porodičnog i rodno zasnovanog nasilja prema ženama, kao i intimnog partnerskog nasilja tokom vanrednog stanja u Srbiji, kao uostalom i u drugim zemljama.² Isto potvrđuje i povećan broj žena koje su tražile pomoć i podršku od specijalizovanih ženskih organizacija.

Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou, ima za cilj da utvrdi da li su i u kom obimu mere propisane drugim NAP 1325, kao i mere koje je država donela sa ciljem umanjenja posledica COVID-19, uticale na poziciju i bezbednost žena u odabranim opštinama u vreme COVID-19. Poseban cilj projekta jeste priprema izveštaja koji će istaći izazove koji ometaju primenu mera iz drugog NAP 1325 na lokalnom nivou, posebno izazove koji su posledica pandemije COVID-19.

1 Dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/hronika/trpe-nasilje-ali-ne-smeju-da-prijave-strucnjaci-smatraju-da-je-tokom-vanrednogstanja/99f4g6j>

2 COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls, UN Women; dostupno na: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006>; <https://www.oecd.org/newsroom/women-leaders-virtualroundtable-on-covid-19-and-the-future-issues-call-to-put-women-and-girls-atthe-centre-of-response-efforts.htm>

1.1.2. Obuhvat istraživanja

Shodno cilju projekta istraživanje je vremenski obuhvatilo period pre (2019) i tokom pandemije COVID-19 (2020), a sprovedeno je u periodu od 15.10.2021. do 15.03.2021. godine.

Geografski posmatrano, istraživanje je obuhvatilo ispitanike/ce četiri grada/opštine: Ada (region Vojvodine), Kraljevo (region Šumadije i Zapadne Srbije), Leskovac i Vladičin Han (region Južne i Istočne Srbije).

Ove opštine su izabrane jer imaju usvojen najveći broj lokalnih strateških dokumenata u vezi sa primenom NAP 1325. Takođe, tokom proteklih nekoliko godina one su implemen-tirale aktivnosti u vezi sa primenom NAP 1325. Njihovi odgovori na krizu izazvanu viru-som COVID-19 mogu predstavljati primere dobre prakse za druge lokalne samouprave.

1.2. Kontekstualni okvir

Krize i sukobi različito utiču na muškarce i žene, dečake i devojčice, a rodna dimenzija se može prepoznati kao ključna za potpunije razumevanje bilo koje životne situacije. Rodni aspekti krize koja je izazvana virusom korona privukla je pažnju javnosti i mnogih naučnika, kreatora politika, zdravstvenih radnika, stručnjaka za rodna pitanja, stručnjaka za bezbednost i mnogih drugih kao nijedna pandemija pre nje. Agenda Rezolu-cije 1325 smatra se relevantnom upravo u trenutku proglašene pandemije COVID-19 sa svojim višestrukim bezbednosnim dimenzijama i zapravo ukazuje na veoma važnu ulogu programa „Žene, mir i bezbednost” (engl. Women, Peace and Security – WPS) za savremene globalne izazove miru i bezbednosti, a koji podržavaju i promovišu različite međunarodne organizacije (OUN, WHO, NATO, OSCE, Savet Evrope i mnoge druge).

Dvadeset godina od donošenja Rezolucije 1325 je sasvim dovoljno za jednu ozbiljnu ana-lizu o primeni, pomacima u prioritetima, raspodeli resursa i razvijenim znanjima, spo-sobnostima i veštinama koje potrebe žena i muškaraca stavljaju u srž onoga što se podra-

zumeva pod bezbednošću u bilo kojem društvu. Godina koja je projektovana da prikaže ubrzano ostvarivanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i devojaka širom sveta upravo zbog proglašene pandemije početkom 2020. godine u mnogim segmentima nije pružila potrebne uslove za to, ali je svakako otvorila vrata novoj realnosti i mogućnostima da se dublje sagleda važnost agende na kojoj počiva Rezolucija 1325.

Iako su prvi koraci po donošenju Rezolucije 1325 bili ohrabrujući i podržani mnogim značajnim akcijama, projektima i programima implementacije ove rezolucije širom sveta, poslednjih godina su sve приметniji različiti ometajući faktori koji su usporili, a u nekim delovima sveta i potpuno zaustavili taj proces. Naime, prisutnost i porast ksenofobnog populizma, značajne pretnje ženskim pravima širom sveta, uvećanje postojeće nejednakosti, posebno one povezane sa ženama, i narušavanje društvenog ugovora na svim nivoima direktno ili indirektno se odražava i na kontinuitet i kvalitet implementacije Rezolucije 1325.

Tokom proteklih dvadeset godina UN, nacionalne vlade, ali i civilno društvo širom sveta, radili su na ispunjavanju obaveza iz Rezolucije 1325, kao i na istraživanju svih otvorenih pitanja. Radeći na ugrađivanju agende „Žene, mir i bezbednost” u nacionalne strukture i međunarodne i regionalne multilateralne institucije, oni su primenili i različite pristupe kako bi se promene uočile i kroz jasno vidljiv učinak. Tako, na primer, Afrička unija, NATO i UN imaju posebne predstavnike ili posebne izaslanike za različite aspekte agende „Žene mir i bezbednost”. Afrička unija, NATO i EU obavezale su se na regionalne okvire za praćenje i izveštavanje o ovoj agendi i na nultu toleranciju u odnosu na seksualno iskorišćavanje i uznemiravanje. Jedanaest regionalnih organizacija obavezalo se na regionalne akcione planove, a na nacionalnom nivou više od osamdeset država članica UN radilo je na ugrađivanju ovih rezolucija u nacionalne akcione planove (NAP). Iako su ovi brojevi ohrabrujući, njihova efikasnost zavisi od nacionalnih i regionalnih politika i resursa.³ Kako se dalje navodi u tekstu autora Taylor i Baldwin, Savet bezbed-

3 Sarah Taylor, Gretchen Baldwin, Focus on 2020: Opportunities for the Twentieth Anniversary of Resolution 1325, International Peace Institute, October 2019.

nosti UN (SB) ostaje glavno telo za nastavak unapređenja rada na agendi „Žene, mir i bezbednost” ne samo zbog svoje sposobnosti da izvrši promene u državama, kao što je to moguće na osnovu rada Odeljenja za mirovne operacije i pitanja politike i izgradnje mira (Department of Peace Operations UN Peacekeeping). Takođe, SB može odrediti mandate i prioritete za posebne mirovne misije, politike mira i tražiti rodno osetljive informacije i analize o situacijama u pojedinim državama.⁴

Kroz Neformalnu ekspertsku grupu za žene, mir i bezbednost (Informal Experts Group - IEG)⁵ SB, koja je uspostavljena 2015. godine na osnovu Rezolucije SB 2242 (2015)⁶, članovi Saveta sastaju se sa starijim i iskusnijim vođama misija kako bi razgovarali o pitanjima povezanim sa programom „Žene, mir i bezbednost” u određenim državama, a u izveštajima sa sastanaka navode se ključni izazovi koje SB tek treba da razmotri. Međutim, i ovde je primetno, pre svega, neslaganje nekih članova SB o ulozi IEG, što dovodi do toga da uglavnom ne prisustvuju sastancima niti o tome govore u SB⁷.

Upravo zbog svega navedenog, sve je veća potreba za tekstovima, analizama i istraživanjima koji će obrađivati ovu temu, tražiti odgovore na postavljena pitanja i dileme, tražiti rešenja za nove probleme, posebno kada se žene suočavaju sa COVID-19 i, u senci pandemije, povećanim rodno zasnovanim nasiljem. Globalni, nacionalni i lokalni akteri se nalaze pred velikim izazovom kako prevazići složenu strukturu aktuelne krize i odgovore koje je iznudila u odnosu na različite fizičke, sanitarne, bezbednosne i kulturne potrebe muškaraca i žena i kako, umesto da se fokusiraju samo na potrebe žena,

4 Isto.

5 Od 2016. godine IEG održava sastanke o situacijama u Avganistanu, Centralnoafričkoj Republici, Kolumbiji, Demokratskoj Republici Kongo, Iraku, slivu jezera Čad, Libiji, Maliju u širem regionu Sahel, Mjanmaru, Južnom Sudanu, Siriji i Jemenu, kao i tematske sastanke sa savetnicima za zaštitu žena u mirovnim operacijama i uticaju pandemije COVID-19. Videti više o IEG: <https://undocs.org/en/S/2016/1106>

6 Resolution 2242 (2015) Adopted by the Security Council at its 7533rd meeting, on 13 October 2015; dostupno na: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2242%20%282015%29&referer=http://www.un.org/en/documents/index.html&Lang=E

7 UN Women, „Women, peace, and security in the work of the UN Security Council”, dostupno na: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/peace-and-security/un-security-council>

sve više prepoznaju žene kao lidere, donosioce odluka, one koje upravljaju krizama. Zapravo, potreba za širenjem fokusa programa „Žene, mir i bezbednost” podrazumevala bi da institucije, organizacije i obaveze postanu reprezentativniji i inkluzivniji za druge aktere i perspektive, da se veći akcenat stavi na pristup koji ne podrazumeva da je mir samo odsustvo rata, kao i da se više radi na rodnom osmišljavanju tradicionalnih bezbednosnih aktera i institucija.

Kao što se navodi u tekstu⁸ UN Women o agendi „Žene mir i bezbednost” u radu SB, iako NAP predstavlja najčešće sredstvo za sprovođenje Rezolucije 1325, postoji prostor za kreativno razmišljanje o lokalizovanim mogućnostima kako da se kontinuirano nado-gradjuje nasleđe ove rezolucije. U tom pogledu, između ostalih, jedna od preporuka je da se mogu iskoristiti mirovne aktivistkinje koje imaju značajan uvid i iskustvo na lokalnom nivou i kojima je potrebno pružiti podršku zainteresovanih strana i formalno priznavanje vrednosti njihovog rada.

S obzirom na trenutni status agende „Žene, mir i bezbednost” i moguću budućnost, očekuju se novi multilateralni koraci koje, pre svih, mogu da iniciraju i preduzmu UN sa svojim agencijama i telima, kao i drugi akteri međunarodne zajednice, regionalnog, nacionalnog i lokalnog nivoa i time podrže suštinski napredak u ovoj oblasti.

1.2.1. Rezolucija 1325 u globalnim okvirima

Na globalnom nivou, mnogi su pokušali da obeleže važnu godišnjicu - dvadeset godina od usvajanja Rezolucije 1325, ali zabeleženo je i mnoštvo aktivnosti koje se odvijaju kako bi se izvršila procena primene ove rezolucije i agende „Žene, mir i bezbednost”. Uprkos globalnoj pandemiji, mnoštvo razgovora, vebinara i sličnih aktivnosti pokazuje da se ne odustaje od uvrščivanja ove agende u međunarodne, regionalne i nacionalne razgovore i *modus operandi*. U odnosu na Globalni izveštaj o Rezoluciji SB UN 1325 u 2015. godini, uočen je porast nacionalnih akcionih planova, naročito na afričkom kontinentu. Među-

8 Isto.

tim, osim značajnih koraka koji vode određenim promenama, i dalje postoje praznine u primeni politike, praznine u prilagođavanju političkih obaveza i praznine u ostvarivanju ideala učešća i predstavljanja žena u mirovnim procesima, naročito u ulozi posrednika i pregovarača.

Generalni sekretar UN Antonio Gutereš je neposredno nakon proglašenja pandemije uputio poziv na globalni prekid vatre i istakao da je COVID-19 „najveći test” sa kojim se međunarodna zajednica suočila od Drugog svetskog rata. Takođe, ukazao je na dvadeset godina staru Rezoluciju 1325 i primetio, podržavajući globalni prekid vatre, da je SB UN stvorio „snažnu i značajnu vezu” sa agendom „Žene, mir i bezbednost”.

U redovnom izdanju UN News u oktobru mesecu 2020. godine, Gutereš još jednom naglašava ulogu žena kao mirovnih aktivistkinja/graditeljki mira na lokalnom nivou i u zajednicama širom sveta i takođe naglašava izuzetnu ulogu i uspehe žena u suzbijanju pandemije rekavši i sledeće: „Ovo potvrđuje očiglednu istinu: institucije, organizacije, kompanije, i da, vlade rade bolje kada uključuju polovinu društva, umesto da ga ignorišu”, istakao je, rekavši da su žene „ključne za mir i napredak za sve.” Takođe, naglasio je da će pored preoblikovanja klimatske krize, smanjenja društvenih podela i postizanja održivog mira, „vođstvo žena u svim sferama biti presudno za pronalaženje najbržeg, najsigurnijeg puta kroz ovu pandemiju i za izgradnju mirnije i stabilnije budućnosti”⁹

U Izveštaju generalnog sekretara UN pred SB septembra 2020. godine navode se podaci i informacije koje su pružili različiti subjekti UN, država članica, regionalnih organizacija i civilnog društva, kao i globalno priznatih izvora podataka koji govore o napretku i trendovima kada su u pitanju rodna ravnopravnost i mir. Predstavljamo samo neke od nalaza:

- a) Procenat mirovnih sporazuma sa odredbama o rodnoj ravnopravnosti širom sveta se povećao sa 14% na 22% između 1995. i 2019. godine;¹⁰

9 UN News, dostupno na: <https://news.un.org/en/story/2020/10/1076462>

10 Data from University of Edinburgh, PA-X Peace Agreements Database, version 3; dostupno na: www.peaceagreements.org/ prema: UN Security Council, Women and peace and security, Report of the Secretary-General, S/2020/946. Videti: <https://undocs.org/en/S/2020/946>

- b) Zastupljenost žena u nacionalnim parlamentima je povećana sa 13,1% u 2000. godini na 24,9% u 2020; u zemljama pogođenim sukobima zastupljenost žena je i dalje niža i iznosi 18,9%;¹¹
- c) Do jula 2020. godine 85 država članica (što čini 44% članstva UN) prevelo je agendu „Žene, mir i bezbednost” u nacionalne akcione planove – povećanje sa 53 u 2015, odnosno 19 u 2010 – ali samo 24% je uključivalo budžet za sprovođenje tih planova u vreme usvajanja; takođe, usvojeno je 55 lokalnih akcionih planova u 16 država;¹²
- d) U prvih pet godina nakon usvajanja Rezolucije 1325, samo 15% rezolucija Saveta bezbednosti je uključivalo izričite reference na žene, mir i bezbednosna

11 Data as at 1 January 2020. Excludes the Niger and Yemen. UN-Women calculations based on reporting under Sustainable Development Goal indicator 5.5.1. prema: UN Security Council, Women and peace and security, Report of the Secretary-General, S/2020/946. Dostupno na: <https://undocs.org/en/S/2020/946>

12 Pokušaji da se obezbede obaveze prema agendi „Žene, mir i bezbednost” odvijaju se na lokalnom nivou i predvođeni su Globalnom mrežom mirovnih aktivistkinja (GNWP). Podržavajući lokalno civilno društvo i vladine aktere, preduzimaju se specifične inicijative za podsticanje primene NAP 1325 sa nacionalnog na decentralizovani program GNWP. Tako imamo primere vlada Sjeverne Leonea, Nepala i Burundije koje su razvile „smernice za lokalizaciju” kako bi podržale lokalne uprave u sprovođenju svojih NAP-ova kroz procese planiranja i budžetiranja. Na Filipinima i Ugandi su lokalne administracije u velikom broju regiona razvile akcione planove za agendu „Žene, mir i bezbednost”. U Kolumbiji, gde ne postoji plan za WPS na nacionalnom nivou, u nekim regionima se razvijaju planovi odeljenja, što svedoči o pristupu javnom planiranju WPS odozdo prema gore u kontekstu Kolumbije. Zapravo, u Kolumbiji je razvijen sektorski akcioni plan o Rezoluciji 1325 i podržavajuće rezolucije za LGBT zajednicu da bi se odgovorilo na nasilje koje su počinile oružane grupe nad LGBT osobama. U drugim zemljama je lokalizacija dovela do integracije odredbi WPS-a u lokalne razvojne planove ili do usvajanja podzakonskih akata, rezolucija ili lokalnog zakonodavstva. Lokalizacija može ponuditi inovativan način za sticanje prava svojine/vlasništva i učešće u programu NAP/WPS na lokalnim nivoima doprinoseći efikasnijoj primeni agende u celini. Videti više: Miller, B. Pournik, M. Swaine, A. (2014) Women in Peace and Security through United Nations Security Resolution 1325: Literature Review, Content Analysis od national Action Plans, and Implementation, IGIS WP 13/GGP WP 09, dostupno na: https://www.peacewomen.org/assets/file/NationalActionPlans/miladpournikanalysisdoks/igis_womeninpeaceandsecuritythroughunsr1325_millerpournikswaine_2014.pdf, kao i: From Best Practice to Standard Practice: A toolkit on the Localization of the UN Security Council Resolution 1325 on Women and Peace and Security, GNWP, founded by UN Women, 2018, dostupno na: https://gnwp.org/wp-content/uploads/BestPractice_5march2019_NoCropMk-1.pdf.

pitanja, a između 2017. i 2019. taj udeo je porastao na približno 70%;¹³

- e) Ukupna bilateralna pomoć koja se dodeljuje za podršku naporima za rodnu ravnopravnost u krhkim državama i državama pogođenim sukobima nastavila je da se povećava sa 18 milijardi dolara godišnje između 2015. i 2016. na 20,5 milijardi između 2017. i 2018; međutim, bilateralna pomoć ženskim organizacijama stagnira na 0,2 % ukupne bilateralne pomoći;¹⁴
- f) U 2019. godini globalni vojni izdaci dostigli su 1,9 biliona dolara, nakon najvećeg godišnjeg povećanja u poslednjoj deceniji, ali samo 30% nacionalnih akcionih planova uključuje razoružanje kao oblast fokusa.¹⁵

U protekle dve decenije SB UN je usvojio 11 povezanih rezolucija o ženama, miru i bezbednosti¹⁶ i sve su bile usmerene na značaj ženskih ljudskih prava i vođstvo žena u sprečavanju kriza i odgovoru na njih.

13 Data from reports of the Secretary-General on woman and peace and security for the corresponding years. Dostupno na: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/peace-and-security/facts-and-figures>

14 Data from Organization for Economic Cooperation and Development, Creditor Reporting System. Dostupno na: <https://stats.oecd.org>.

15 Stockholm International Peace Research Institute, „Global military expenditure sees largest annual increase in a decade – says SIPRI – reaching \$1917 billion in 2019”, 27 April 2020. Dostupno na: www.sipri.org/media/press-release/2020/global-military-expenditure-sees-largest-annual-increase-decade-says-sipri-reaching-1917-billion.

16 Savet bezbednosti UN je usvojio sledeće rezolucije o ženama, miru i bezbednosti: 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2008), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019), 2493 (2019) i 2532 (2020). One zajedno predstavljaju okvir međunarodne politike za „Žene, mir i bezbednost” i usvojene su kao odgovor na uporno zagovaranje civilnog društva. Obaveze u rezolucijama se odnose i nameđunarodni i na nacionalni nivo, a rezolucije su značajne zbog promocije i zaštite prava žena u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama. Osim toga, kao obavezujuće rezolucije SB trebalo bi da ih sprovode sve države članice i relevantni akteri, uključujući subjekte sistema UN i strane u sukobu. Dostupno na: <https://www.peacewomen.org/security-council/WPS-in-SC-Council.UN>

Poslednja rezolucija SB iz tog korpusa usvojena je 1. jula 2020.¹⁷ i predstavlja odgovor na „Apel za globalni prekid vatre” generalnog sekretara UN Antonija Gutereša od 23. marta 2020. godine i kao prvi globalni prekid vatre deo je odgovora UN na pandemiju COVID-19. Upravo u tekstu ove rezolucije SB je priznao ključnu ulogu koju žene imaju u naporima za odgovor na COVID-19 i pozvao na jasno definisane akcije. Naime, u rezoluciji se ističe nesrazmerno negativan uticaj pandemije, posebno njen socioekonomski uticaj, na žene i devojke, decu, izbeglice, interno raseljena lica, starije osobe i osobe sa invaliditetom, i poziva na konkretne akcije kako bi se taj uticaj sveo na minimum i osiguralo puno, jednako i razumno učešće žena i mladih u razvoju i primeni adekvatnog odgovora na pandemiju.

Kao što je naglašeno u redovnom godišnjem izveštaju generalnog sekretara UN pred SB 2020/946, iako primarna odgovornost za rešavanje hitnih slučajeva u javnom zdravlju leži na državi, ženske grupe su pokazale da su ključne vođe u vanrednim situacijama i igraju ključnu ulogu u održavanju socijalne kohezije i sprečavanju daljih sukoba i nestabilnosti. Kao što se takođe navodi u istom izveštaju, rezultati ankete u 30 država sa radnim grupama, odborima i kriznim štabovima COVID-19 pokazali su da su u proseku samo 24% članova bile žene. U državama pogođenim sukobom zastupljenost žena je još niža, samo 18%. Kada je u pitanju vođstvo u najvišim telima koja upravljaju tokom pandemije, žene su zauzimale tu poziciju u samo 7% država.¹⁸

Ako se vratimo korak unazad, u izveštaju generalnog sekretara UN (S/2019/800) istaknuto je šest područja u kojima je potrebno pokrenuti ubranu akciju u narednom periodu, počev od 2020. godine:

- a) Značajno povećati učešće žena u mirovnim procesima i podržati implementaciju rezultata;

17 Security Council Resolution 2532 (2020) [on cessation of hostilities in the context of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic], dostupno na: <https://digitallibrary.un.org/record/3870751#record-files-collapse-header>

18 UN Security Council, Women and peace and security, Report of the Secretary-General, S/2020/946. Dostupno na: <https://undocs.org/en/S/2020/946>

- b) Garantovati ekonomsku sigurnost/bezbednost žena i pristup resursima;
- c) Javno osuditi kršenje ljudskih prava i diskriminaciju i sprečiti sve oblike rodno zasnovanog nasilja, uključujući i nasilje protiv žena zaštitnica ljudskih prava;
- d) Povećati broj i jačanje uticaja uniformisanog ženskog osoblja u mirovnim misijama i snagama nacionalne bezbednosti;
- e) Finansirati i sprovoditi agendu „Žene, mir i bezbednost” i investirati u žene koje grade mir;
- f) Stvoriti rukovodstvo UN koje će biti odgovorno za ispunjavanje obaveza iz ženskog i mirovnog bezbednosnog programa, od ispunjavanja ciljeva do poboljšanja analize i razmene poruka odnosno podataka.

Kao prilog isticanju značaja uključivanja žena u različite pozicije odlučivanja, može poslužiti i činjenica da je tokom 2019. godine zabeležena vodeća uloga žena u različitim društvenim pokretima širom sveta u kojima su tražile svoja prava, jednakost, drugačiji društveni ugovor i ambicioznije projekte vezane za klimatske promene. Jedna od vidljivih karakteristika tih društvenih pokreta, uključujući države kao što su Alžir, Čile, Kolumbija, Haiti, Irak, Liban i Sudan, bila je istaknuto vođstvo žena svih starosnih grupa. Istraživanja pokazuju da je učešće žena na liniji fronta u visokoj korelaciji sa šansom da će društveni pokret koristiti nenasilne metode i postići uspeh čak i u visoko represivnom kontekstu.¹⁹ Da bi se ostvarili konkretni rezultati, neophodno je više pažnje posvetiti ukrštajućim oblicima diskriminacije s kojima se suočavaju mnoge žene na osnovu rase, etničke pripadnosti, sposobnosti, ekonomskog statusa, seksualne orijentacije i rodnog identiteta i uklanjanju strukturnih barijera za povećanje učešća različitih kategorija žena u sprečavanju i rešavanju sukoba i izgradnji mira.

19 Skup podataka „Žene u otporu” (WiRe) prvi je takav koji katalizuje učešće žena u 338 maksimalističkih kampanja otpora, tj. onim kampanjama koje zahtevaju svrgavanje represivne vlade ili teritorijalno samoopredeljenje. Skup podataka identifikuje nenasilne i nasilne maksimalističke kampanje u svim zemljama sveta od 1945. do 2014. godine pružajući sveobuhvatan i sistematičan pogled na različite dimenzije učešća žena u obe vrste kampanja. Videti više: Erica Chenoweth, 2019. „Women’s Participation and the Fate of Nonviolent Campaigns: A Report on the Women in Resistance (WiRe) Data Set.” One Earth Future Foundation, Broomfield, Colorado. Dostupno na: <https://dx.doi.org/10.18289/OEF.2019.041>.

COVID-19, kao globalna zdravstvena kriza, produbila je već postojeće globalne socijalne i ekonomske probleme i uticaje koji će odjeknuti tek u godinama koje dolaze. S tim u vezi, značajno je prikupljanje i analiziranje podataka i njihovo raščlanjivanje kako bi se sagledao puni uticaj pandemije na pojedince, različite zajednice i ekonomije, kao i za informisanje o odgovorima koje daje politika, odnosno donosioci odluka. Iako se prikupljaju novi podaci i dokazi, tragovi o različitom uticaju na žene i muškarce već su jasni iz postojećih rodni istraživanja, kao i na osnovu naučenih lekcija iz nekih prethodnih kriza. Ono što je uočljivo jeste i činjenica da nisu dovoljni jednoznačni odgovori.

1.2.2. Javne politike u oblasti odbrane i bezbednosti u Republici Srbiji

Usvajanjem Zakona o ravnopravnosti polova i Zakona o zabrani diskriminacije u Narodnoj skupštini Republike Srbije u 2009. godini zaokružen je pravni i institucionalni okvir za ravnopravno učestvovanje žena u svim segmentima društva, što su i Ustavom zagarantovana prava žena. Klauzule o rodnoj ravnopravnosti, uključujući posebne afirmativne mere, integrisane su u niz zakona kojima se regulišu pojedine oblasti, kao što su radni odnosi, zapošljavanje, porodični odnosi, izborni postupak, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, obrazovanje, sport, mediji i smanjenje rizika od katastrofa.²⁰

Drugi NAP za primenu Rezolucije 1325 SB UN u Srbiji za period 2017-2020. dodatno definiše ulogu žena u sektoru bezbednosti i osnažuje njihovu poziciju ravnopravnih učesnica u analizama, izradama planova i njihovoj primeni. Kao jedan od značajnijih ciljeva ovog NAP-a navodi se veća vidljivost žena u sektoru bezbednosti, povećanje njihovog angažovanja u mirovnim procesima, procesu reformi tog segmenta društva, kao i povećanje njihovog doprinosa sprovođenju politike rodne ravnopravnosti.

20 Dokmanovic, M. (2018): „Rodna ravnopravnost u Srbiji: dostignuća, prepreke i perspektive”. U Čičkarić, L. Bošković, A. (ur), Ka evropskom društvu: ograničenja i perspektive, Beograd, Institut društvenih nauka, str. 202-225.

Republički sekretarijat za javne politike na svom sajtu je prikazao šemu aktuelnih javnih politika u oblasti odbrane i bezbednosti tako što je posebno definisao **oblast planiranja odbrane** sa dva strateška dokumenta - Strategijom nacionalne bezbednosti (2019)²¹ i Strategijom odbrane (2019)²² i **posebnu oblast javne bezbednosti**, za koju su navedene sledeće strategije: Nacionalna strategija za sprečavanje i borbu protiv terorizma za period 2017-2021²³; Nacionalna strategija za borbu protiv organizovanog kriminala (2009)²⁴; Strategija prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava za period od 2017-2022²⁵; Strategija suprotstavljanja iregularnim migracijama u Republici Srbiji za period od 2018-2020²⁶; Strategija upravljanja granicom u Republici Srbiji za period 2017-2020²⁷; Strategija za borbu protiv visokotehnološkog kriminala 2019-2023²⁸; Strategija kontrole malog i lakog oružja za period 2019-2024²⁹; Strategija policije u zajednici (2013)³⁰ i Nacionalna strategija zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama (2011)³¹.

-
- 21 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/3.%20Odbrana/f_strategija_nacionalne_bezbednosti.pdf
 - 22 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/3.%20Odbrana/f_strategija_odbrane.pdf
 - 23 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_za_borbu_protiv_terorizma.pdf
 - 24 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_protiv_organizovanog_kriminala.pdf
 - 25 Dostupno na: https://media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/nacionalna_strategija_i_akcioni_plan.pdf
 - 26 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_iregularne_migracije.pdf
 - 27 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_upravljanje_granicom.pdf
 - 28 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_visokotehnoloski_kriminal.pdf
 - 29 Dostupno na: https://rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_kontrole_malog_i_lakog_oruzja.pdf
 - 30 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_policija_u_zajednici.pdf
 - 31 Dostupno na: https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_vanredne_situacije.pdf

Zakonom o planskom sistemu, koji je usvojen 2018. godine, u članu 3. koji govori o načelima upravljanja sistemom javnih politika, u poslednjem, 14. po redu načelu, koje se odnosi na integralnost i održivi rast i razvoj, navedeno je „da se prilikom izrade i sprovođenja planskih dokumenata uzimaju u obzir i zahtevi rodne ravnopravnosti”. Samim tim je i opravdano očekivanje da će sve javne politike donete nakon tog perioda biti usklađene sa zahtevima ovog zakona, što se, kada su u pitanju strateška dokumenta, još uvek ne primenjuje u potpunosti i dosledno.

Strategija nacionalne bezbednosti i Strategija odbrane koje su usvojene u decembru 2019. godine predstavljaju fundamentalne političke dokumente o izborima koji se prave u oblasti nacionalne bezbednosti i odbrane i kao takve predstavljaju „krovne strategije”. Prethodne strategije iz ovog domena nisu prošle fazu evaluacije, te je nejasno na kojim osnovama, analizama i procenama su pisane nove. Svakako je pozitivna novina deo koji se odnosi na sprovođenje strategija, gde je predviđeno da Vlada kontinuirano prati sprovođenje obe strategije na osnovu akcionog plana čiji predlog izrađuje Ministarstvo odbrane, i za Strategiju nacionalne bezbednosti i za Strategiju odbrane, što još uvek nije učinjeno iako je zakonski rok 90 dana od dana usvajanja strategije.³² Zapravo, činjenica je i da navedena strateška dokumenta nemaju standardnu strukturu, te nije moguće izdvojiti da li analize, procene, aktivnosti i mere (koje najčešće izostaju u ovakvim dokumentima) imaju integrisanu rodnu perspektivu, ali svakako imaju uobičajenu odrednicu na početku dokumenta koja kaže da „izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a

32 Međutim, ono što Ministarstvo odbrane ažurno radi jeste objavljivanje izveštaja o sprovođenju NAP-a, koje u kontinuitetu objavljuju od 2010/11, a poslednji koji je vidljiv odnosi se na period januar-juni 2020. godine. U okviru MO uspostavljeni su svi mehanizmi rodne ravnopravnosti koji su predviđeni za svaki pojedinačni organ državne uprave, dakle, savetnica za rodnu ravnopravnost, analitička grupa MO i VS za analizu sprovođenja NAP-a za primenu Rezolucije 1325 SB UN – Žene, mir i bezbednost, mehanizam „osobe od poverenja”, kao i mehanizam rodno odgovornog budžetiranja. Dostupno na: <http://www.mod.gov.rs/cir/4352/akcioni-planovi-4352>

imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod”.³³ U istom članu Zakona o planskom sistemu u kojem se govori o obaveznosti sprovođenja *ex ante* analize efekata kaže se i da Vlada bliže uređuje za koja dokumenta javnih politika se ta analiza ne mora sprovođiti, što je inače kontradiktorno i u suprotnosti sa principima izrade pravne norme. Međutim, u članu 6. *Uredbe o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika*³⁴ govori se o tome kada sprovođenje analize efekata nije obavezno, pa su, između ostalih, navedena „dokumenta javnih politika i propisa, na republičkom nivou, koji su od značaja za odbranu i bezbednost ili kojima se ublažavaju ili otklanjaju posledice katastrofa, elementarnih i drugih nepogoda i vanrednih situacija”. Ovo se na neki način može tumačiti i time da su u pitanju politički planski dokumenti koji nemaju direktne efekte. Tek propisi koji se naknadno donesu radi ostvarivanja ciljeva strategije mogu imati pravni efekat ili predstavljati mehanizam i sredstvo (kao što su akcioni planovi) koji upravljaju dinamičkom sprovođenja mera javnih politika i time doprinose ostvarivanju posebnih ciljeva strategije ili programa.

Među strategijama koje pripadaju domenu javne bezbednosti i koje je ovde važno kratko analizirati je i Strategija prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava od 2017. do 2022, kao i prateći Akcioni plan za 2017. i 2018. godinu i Akcioni plan za 2019 i 2020. godinu. Nevladina organizacija Astra je u svom komentaru na tek usvojenu Strategiju i Akcioni plan (2017), između ostalog, navela da organizacije civilnog društva koje imaju dugogodišnje iskustvo i ekspertizu u suzbijanju trgovine ljudima uprkos tome što „sistem još ne raspolaže potrebnim ljudskim resursima (nisu u dovoljnoj meri razvijene kompetencije zaposlenih u oblasti otkrivanja i procesuiranja slučajeva trgovine ljudima)”, nisu direktno navedene kao članice Radne grupe

33 Kao što smo primetili, iako su ove strategije donete nakon usvajanja Zakona o planskom sistemu, nije u potpunosti ispoštovana struktura sadržaja koja je Zakonom definisana kao obavezna. Jedan od tih elemenata je *ex ante* analiza efekata koja je prema članu 31. Zakona neophodan korak pre donošenja odluke o izradi dokumenta javne politike i sadrži takođe nekoliko koraka.

34 Dostupno na: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2019/8/9/reg>

za sprovođenje i praćenje strategije.³⁵ Njihovo prisustvo i participacija u radu Radne grupe je preko potrebno, naročito u kreiranju neophodnih odgovora koji moraju biti deo institucionalnog odgovora na problem trgovine ljudima jer je sve primetnije ignorisanje OCD-a od strane državnih institucija.³⁶ Akcionim planovima je inače predviđeno primetno manje aktivnosti, pa kako je navedeno i u Izveštaju koalicije PrEUgovor o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24, iz četiri mere je izbačeno ukupno 23 aktivnosti, od kojih se najveći broj odnosi na direktnu podršku žrtvama.³⁷

Politike u oblasti povezivanja roda i upotrebe malog i lakog oružja (SALW) ukazuju na neophodnost uzimanja u obzir rodnih razlika kako bi se razumeli i efekti nasilja izvršenog vatrenim oružjem na žene i muškarce. Upravo taj različit uticaj SALW-a na žene i muškarce podstiče dosledno integrisanje rodnih pitanja u zakonodavne i strateške okvire kontrole SALW-a (SEESAC, 2007). Drugu po redu Strategiju kontrole malog i lakog oružja Republika Srbija je donela za period 2019-2024. Srbija je jedna od retkih država članica UN čiji Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 SB UN sadrži meru koja se odnosi na razoružanje društva i kontrolu nezakonite trgovine malim i lakim oružjem (SALW) i rodno zasnovano nasilje. Naime, Republika Srbija je usvajajući novu Strategiju kontrole malog i lakog oružja, koja iako izričito ne pominje Rezoluciju 1325, prepoznaje da „posedovanje, upotreba, zloupotreba i efekti malog i lakog oružja ispoljavaju jasne rodne dimenzije”, što je u skladu sa merama NAP-a. Smatra se da je nevla-

35 Dostupno na: <https://www.astra.rs/komentar-astre-na-usvojenu-strategiju-prevencije-i-suzbijanja-trgovine-ljudima-posebno-zenama-i-decom-i-zastite-zrtava-od-2017-do-2022-godine-i-prateci-akcioni-plan-za-2017-i-2018-godinu>

36 Trgovina ljudima u Srbiji: zablude, izazovi i napredak. Dostupno na: <https://talas.rs/2019/11/22/trgovina-ljudima-u-srbiji/>

37 Prema zvaničnim podacima, do oktobra 2020. godine u Srbiji je identifikovano 48 žrtava trgovine ljudima, među kojima i 15 devojčica i 8 dečaka, koji su bili žrtve seksualne eksploatacije i prinudnih brakova, prinuđeni na prosjačenje ili vršenje krivičnih dela. Piskulidis, predstavnik Astre, u intervjuu koji je dala u januaru mesecu ove godine, između ostalog, daje ocenu kako je pandemija „ogolila sistem” i pokazala koliko je fragilan i spor, tako da su nevladine organizacije koje pružaju podršku žrtvama trgovine ljudima u ovom slučaju brže reagovala od sistema Radio 021 (08.01.2021). Dostupno na: <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/262993/Astra-Identifikovali-smo-31-zrtvu-trgovine-ljudima-tokom-2020-godine.html>

dina organizacija Centar za istraživanje javnih politika kroz aktivan proces zagovaranja značajno doprinela uvođenju rodne dimenzije kontrole SALW u NAP, a takođe je dala svoj doprinos i procesu nezavisne evaluacije prethodne Strategije kontrole streljačkog i lakog oružja u RS za period 2010-2015. Centar je sproveo i niz istraživanja o rodnoj dimenziji upotrebe vatrenog oružja u periodu od 2017. do 2019. godine i upravo poslednje istraživanje govori o temi „Rod i vatreno oružje – Zašto je NAP 1325 tako važan”. Projekat je bio usmeren na promovisanje rodno odgovornog i transparentnog pristupa odgovoru na bezbednosne izazove koji se odnose na vatreno oružje u lokalnim zajednicama u Srbiji, podržavajući na taj način sprovođenje NAP 1325.³⁸ U izveštaju o realizaciji ovog projekta ukazano je na nevidljivost NAP 1325 na lokalnom nivou, što se objašnjava višestrukim razlozima kao što su: neujednačenost njegove primene na nacionalnom nivou, nepostojanje odgovarajuće finansijske podrške, relativno manja promocija u odnosu na srodne ciljeve u nekim drugim strateškim dokumentima i zakonima koji se odnose na postizanje rodne ravnopravnosti, suzbijanje nasilja u porodici i jačanje bezbednosti žena i devojčica.

Ako se izađe iz okvira javnih politika koje pripadaju oblastima odbrane, nacionalne i javne bezbednosti, može se nešto reći i o strateškim dokumentima koja se bave rodnom ravnopravnošću, diskriminacijom i nasiljem prema ženama. U vezi sa tim, važno je ukazati na činjenice da još uvek nisu donete nacionalna strategija i akcioni plan za sprečavanje nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima za period 2020-2025, a tome treba pridodati i nejasne nadležnosti Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i novoformiranog Ministarstva za brigu o porodici i demografiju kad su ova dokumenta u pitanju. Prema Izveštaju PrEUgovor Alarm za 2020. godinu, „*Savet za suzbijanje nasilja u porodici ne prati realizaciju Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, što usporava i zaustavlja unapređenje zaštite i podrške žrtvama. Podaci i iskustva govore o nužnosti bolje zaštite i podrške žrtvama nasilja u vreme pandemije COVID-19. Srbija i*

38 The Public Policy Research Centre (CENTER) „Gender and Firearms – Why is NAP 1325 so important”, Final Report, June 20, 2019 – December 19, 2019. Dostupno na: <https://www.publicpolicy.rs/files/NAP%201325.pdf>

dalje nema zvaničnu, preciznu i javno dostupnu evidenciju o svim oblicima femicida, kao ni Nadzorno telo za praćenje femicida. Nije postojala potreba da se formira novi nacionalni SOS telefon, o čemu jasno govore i podaci iz izveštaja o radu u 2019. godini. Ministarstvo pravde na poslednjem javnom konkursu za dodelu sredstava prikupljenih po osnovu odlaganja krivičnog gonjenja nije podržalo nijedan projekat namenjen podršci ženama žrtvama nasilja, niti žrtvama krivičnih dela generalno”³⁹

Podaci o primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u periodu mart–avgust 2020. godine ukazuju na znatna smanjenja aktivnosti nadležnih organa – policije, tužilaštva i centara za socijalni rad, što je moglo negativno da utiče na zaštitu žrtava. Policija je u vreme vanrednog stanja (mart–april) primila 10% manje prijave događaja nasilja u odnosu na isti period 2019. Ovaj trend je postojao i u julu 2020. (11% manje prijave događaja). Broj izrečenih policijskih hitnih mera u istom periodu je manji za 6,6%, a tako je bilo i u julu 2020.⁴⁰

Iako je primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici pokazala pozitivne efekte (što je potvrdio i izveštaj GREVIO ekspertske grupe), a Revidirani AP za Poglavlje 23 dodao kao (novi) pokazatelj „javno dostupni kvartalni izveštaji o sprovođenju zakona”, izgleda da Savet za suzbijanje nasilja u porodici više ne prati njegovu realizaciju, tako da izostaju i preporuke za unapređenje tog sistema zaštite. Centralizovana elektronska baza podataka još nije napravljena, a Autonomni ženski centar nastavlja sa nezavisnim izveštavanjem o praćenju primene ovog zakona.⁴¹

39 PrEUgovor Alarm: Izveštaj o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24. Dostupno na: [https://preugovor.org/upload/document/preugovor-20201113-alarm-sr-web_\(1\).pdf](https://preugovor.org/upload/document/preugovor-20201113-alarm-sr-web_(1).pdf)

40 Isto.

41 Isto.

Podaci za 2019. govore da je dugoročn(ij)a zaštita žrtava nasilja u porodici i dalje „slaba karika”. Dobar deo prijavljenih događaja nasilja, za koja nisu izdata naređenja za hitne mere, ostaje bez planova i praćenja. Nema podataka o sadržaju i kvalitetu (efektima) zaštite i podrške, a Poseban izveštaj Zaštitnika građana o radu grupa za koordinaciju i saradnju na području Grada Beograda⁴² ukazuje na niz teškoća – nerazumevanja pojave nasilja i propusta u postupanju. Kada je reč o drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja prema ženama, podaci pokazuju mali broj prijavi, kao i dramatično mali broj počinitelaca koji bivaju osuđeni za ta dela.

Takođe, Srbija i dalje nema zvaničnu, preciznu i javno dostupnu evidenciju o svim oblicima femicida, kao ni Nadzorno telo za praćenje femicida koje bi prikupljalo podatke, analiziralo da li su i gde učinjeni propusti u zaštiti života ubijenih žena i davalo preporuke za postupanje nadležnih institucija kako bi se ubuduće sprečili fatalni ishodi. S tim u vezi, potrebno je utvrditi zašto broj femicida na polugodišnjem nivou ostaje gotovo nepromenjen iako je registrovano smanjenje broja slučajeva u kojima su postojale ranije prijave nasilja nadležnim institucijama. Ujedno je važno doći do podataka da li je bilo nepravilnog i/ili nesavesnog rada postupajućih službenika u slučajevima femicida u kojima je nasilje prethodno prijavljivano, kao i sankcionisati odgovorne za to. Podaci upućuju i na manjkavu proceduru praćenja i kontrolisanja bivših osuđenika za nasilje prema ženama i ubistva žena, što bi moralo da bude izmenjeno. U izveštaju se dodaje da je nužno da se u periodima izolacije i uvođenja vanrednog stanja ili vanredne situacije ima u vidu i to da za mnoge žene dom lako može postati mesto zločina.⁴³

42 Poseban izveštaj Zaštitnika građana o radu grupa za koordinaciju i saradnju na području Grada Beograda. Dostupno na: <https://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/article/338/Poseban%20izvestaj%20zastitnika%20gradjana.pdf>

43 Isto.

1.2.3. Primena Rezolucije 1325 u Republici Srbiji

Nakon deset godina od donošenja Rezolucije 1325 i pet godina od pokretanja procesa zagovaranja njene primene, Srbija je **prvi Nacionalni akcioni plan** za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN odobrila i objavila u decembru 2010 godine⁴⁴, uz podršku Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i UNIFEM (sada UN WOMEN). Prema razumevanju i tumačenju različitih eksperata i OCD-a, ova verzija je odgovarala državocentričkom shvatanju bezbednosti i usredsredila se na instrumentalnu jednakost muškaraca i žena, što je konkretno značilo uspostavljanje kvota i veće angažovanje žena u oružanim snagama. Ovakav pristup podrazumeva rodnu ravnopravnost koja može biti dostižna i merljiva numeričkim pokazateljima, kao što su kvote i uključivanje marginalizovanih grupa, u ovom slučaju žena, u sektor bezbednosti.

Numeričko izjednačavanje se svakako razlikuje od pojma rodne ravnopravnosti jer ne menja predmet bezbednosti po kome je i dalje u fokusu država, a ne ljudi, a takođe se ignoriše rodna ravnopravnost koja podrazumeva jednakost u pogledu ishoda i pravičnosti. Jedna od zamerki koje su u vezi sa prvim NAP-om iskazale organizacije civilnog društva jeste i razumevanje Rezolucije 1325, koja predviđa mehanizme za mirovne operacije u postkonfliktnim zonama, što Srbija rado prihvata i vidi sebe kao potencijalnog regrutera osoblja za mirovne operacije. Pri tome, model države koji se želi prikazati u NAP-u jeste da Srbija nije postkonfliktna teritorija i da se zanemaruje trend kontinuiranog nasilja kao kulturne strukture koja je inače obeležje i drugih balkanskih država, što sve čini da građani, a posebno žene, budu nesigurni.⁴⁵

44 Na inicijativu oko 30 organizacija civilnog društva, Vlada Republike Srbije je na predlog Ministarstva odbrane usvojila prvi Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN Zaključkom 05 broj 337-9657/2010, od 23. decembra 2010. godine. Navedeni plan se u prve četiri godine fokusirano sprovodio u dvanaest ministarstava, uprava i agencija u sistemu bezbednosti u RS, a u 2015. godini njegovo sprovođenje je na predlog Političkog saveta i odlukom Vlade prošireno na sva ministarstva, četiri kancelarije Vlade RS i na Republički zavod za statistiku.

45 Nezavisni monitoring primene Rezolucije 1325 u Srbiji, Žene u crnom, Beograd, 2012. Dostupno na: http://zeneucrnom.org/images/pdf/nezavisni_monitoring_primene_rezolucije1325_u_srbiji.pdf

Radi sprovođenja Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija „Žene, mir i bezbednost” u Republici Srbiji (2010-2015) formirana su četiri institucionalna tela, i to:

- a) Politički savet Vlade Republike Srbije za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana (2011);
- b) Multisektorsko koordinaciono telo Vlade Republike Srbije za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana (osnovano 2014);
- c) analitičke grupe i istraživački timovi za praćenje, analizu i izveštavanje o sprovođenju tog plana u nadležnim organima državne uprave i
- d) Komisija Narodne skupštine Republike Srbije za praćenje sprovođenja Nacionalnog akcionog plana (2011).

Takođe, ovim nacionalnim akcionim planom bili su predviđeni i sledeći mehanizmi rodne ravnopravnosti na nivou pojedinih organa državne uprave radi ugradnje rodne perspektive:

- a) savetnik/savetnica za rodnu ravnopravnost ministra/direktora,
- b) savetnik/savetnica za rod komandanata nacionalnih kontingenata u multinacionalnim operacijama,
- c) mehanizam kolegijalne pomoći, „osobe od poverenja”,
- d) mehanizam za rodno odgovornu evidenciju kadrova i rodno odgovorne statistike i
- e) mehanizam za rodno odgovorno budžetiranje.

Na nivou AP Vojvodine formirani su Odbor za ravnopravnost polova Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodina, Pokrajinski sekretarijat za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova, Savet za rodnu ravnopravnost i Zavod za ravnopravnost polova. U okviru institucije Pokrajinskog ombudsmana deluje zamenik/zamenica Pokrajinskog ombudsmana za ravnopravnost polova. U međuvremenu je oblast ravnopravnosti polova pripala Pokrajinskom sekretarijatu za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova, što se ocenjuje kao ponovno vraćanje žena na stare uloge – da budu žene, majke, domaćice. No, i pored toga što se kritikuje oslabljena pozicija Vojvodine

kao primer nekadašnje dobre prakse u oblasti rodne ravnopravnosti za celu Republiku Srbiju, ako bi se rad navedenih pokrajinskih i republičkih tela za rodnu ravnopravnost ocenjivao samo na osnovu desk-analize sajtova i aktivnosti koje organizuju i sprovode po ovom pitanju, onda to svakako ide u prilog pokrajinskih organa.

Kada su u pitanju mehanizmi rodne ravnopravnosti, uočena je nedovoljna institucionalna podrška rodnim savetnicima i kontakt osobama zaduženim za rodna pitanja, što znači da nije došlo ni do vidljivijih promena u svakodnevnom životu običnih građana, žena i muškaraca u lokalnim zajednicama, kada su u pitanju njihova lična bezbednost ili uključivanje žena i ženskih organizacija u donošenje odluka u lokalnim zajednicama.⁴⁶ No, ipak, nakon petogodišnje primene NAP-a, Politički savet Vlade RS za sprovođenje NAP-a (2010-2015) ocenio je da je postignut značajan napredak u dostizanju postavljenih ciljeva i da su stvoreni uslovi za unapređenje primene ove rezolucije u narednom petogodišnjem periodu.⁴⁷

46 U opštinama i gradovima u kojima su usvojeni i posebni programi i planovi za unapređenje ravnopravnosti polova postoji samo minimalna finansijska podrška za njihovo sprovođenje u budžetima tih opština. Takođe su i minimalna sredstva koja se izdvajaju za žrtve nasilja u porodici, a ne prate se ni efekti utroška budžetskih sredstava na ciljne grupe stanovništva, žene i muškarce. Iako je to konstatovano još 2013. godine, situacija nije nimalo bolja ni nekoliko godina kasnije. Videti: Vuković, O. (ur.) (2013). Rodna ravnopravnost na lokalnom nivou, Priručnik, SeCons – Grupa za razvojnu inicijativu, Razvojna agencija EDA, uz podršku EU.

47 Razmatrajući najznačajnije rezultate postignute u sprovođenju prvog NAP-a, Politički savet je istakao sledeće: obrazovana su i funkcionišu gotovo sva predviđena institucionalna tela i mehanizmi za sprovođenje plana, postignuta je „vidljivost“ zastupljenosti žena u sistemu bezbednosti, njihovog mesta i uloge u očuvanju mira i bezbednosti u RS, povećana je ukupna zastupljenost žena u sistemu bezbednosti (od 27,40% 2010. godine do 31,53% 2015. godine), povećana je ukupna zastupljenost žena u odlučivanju za 5,21%, prvi put u istoriji Vojske Srbije, 2012. godine, u MnOp UN u Republici Kipar angažovane su žene profesionalni vojnici, a već sledeće godine i jedna žena oficir, i postignuti mnogi drugi rezultati. Dostupno na: http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/akcioni_planovi/2017/Zakljucak%20Vlade%20o%20usvajanju%20NAP%20za%20primenu%20R_1325%20SB%20UN%20u%20R_Srbiji.pdf

Drugi Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije SB UN – „Žene, mir i bezbednost” (2017-2020)⁴⁸, na predlog Ministarstva odbrane, usvojen je 30. maja 2017. godine i u odnosu na prvi neznatno poboljšan, a povezuje se i sa procesom donošenja i druge po redu Nacionalne strategije za ravnopravnost polova. Oba dokumenta su se zasnivala na proceni prethodnog NAP-a i sačinjena su uz podršku međunarodnih organizacija kao što je Misija OEBS-a u Srbiji, koja je imala vodeću ulogu u ovom procesu, ali i nekih drugih, kao što je i UN Women. Drugi po redu NAP u sadržaju ima sledeće celine: uvod i pet tematskih oblasti - akteri, institucionalna tela i mehanizmi, prevencija, učestvovanje, zaštita i oporavak, kao i tri priloga. Evidentirani ciljevi u navedenim oblastima, kao i predviđene aktivnosti, nosioci aktivnosti i partneri, potrebni resursi i pokazatelji učinka usmereni su ka unapređenju svih aspekata bezbednosti žena u društvu u periodu koji je predviđen za sprovođenje NAP-a. Aktivnosti su uglavnom usmerene na sprečavanje nasilja nad ženama u multinacionalnim operacijama, u konfliktom i postkonfliktom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama, sa posebnim osvrtom na preventivno delovanje, zaštitu i oporavak žena usled delovanja savremenih izazova, rizika i pretnji bezbednosti koji posebno pogađaju marginalizovane i višestruko diskriminirane kategorije stanovništva. Radna grupa za izradu drugog NAP-a suočila se sa objektivnim postojanjem neujednačenih rodno odgovornih evidencija u pojedinim organima državne uprave i lokalne samouprave i neujednačenog sistema izveštavanja koji nisu omogućili da ovaj dokument sadrži precizne početne vrednosti, kao i ciljne vrednosti koje treba dostići do kraja 2020. godine.⁴⁹

48 Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017–2020), „Sl. glasnik RS”, br. 53/2017.

49 Videti više: http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/akcioni_planovi/2017/Zakljucak%20Vlade%20o%20usvajanju%20NAP%20za%20primenu%20R_1325%20SB%20UN%20u%20R_Srbiji.pdf

Kada je u pitanju ovaj dokument, kao posebna vrednost se navodila njegova usmerenost na lokalni nivo, odnosno ostvarivanje vidljivih promena u svakodnevnom životu žena i muškaraca u lokalnim zajednicama kako bi se poboljšala njihova lična bezbednost i „veća uključenost žena u očuvanju mira i bezbednosti na nivou lokalne zajednice”.⁵⁰ Predviđeno je bilo i veće uključivanje organizacija civilnog društva u sprovođenje nekih od planiranih aktivnosti.

Mehanizam rodno odgovornog budžetiranja (ROB) uvodi se postepeno na osnovu Zakona o budžetskom sistemu, i to na svim nivoima, počevši od 2016. godine, pa kako je predviđeno, najkasnije do 2020. godine. Postepenost ove reforme u upravljanju javnim finansijama zahteva kontinuirani napredak svih budžetskih korisnika na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou. Plan za uvođenje rodno odgovornog budžetiranja u postupak pripreme i donošenja budžeta RS donosi Ministarstvo finansija i ta praksa se sprovodi od 2016. godine. Tako je Planom za 2017. godinu na nacionalnom nivou određeno 28 budžetskih korisnika koji imaju obavezu da primene ROB prilikom pripreme budžeta, 2018. godine – 35 budžetskih korisnika, 2019. godine – 40 budžetskih korisnika, 2020. i 2021 godine – po 47 budžetskih korisnika.

Ministarstvo odbrane (MO) i Vojska Srbije (VS) nalaze se među prvim budžetskim korisnicima koji su uspostavili proces rodno odgovornog budžetiranja iako sredstva za realizaciju aktivnosti MO predviđena za sprovođenje NAP-a za primenu Rezolucije 1325 (2017-2020) nisu korišćena iz budžeta. Kako je navedeno u Izveštaju o sprovođenju NAP-a za primenu Rezolucije 1325⁵¹ u 2019. godini, organizacione jedinice MO i VS nisu posebno iskazivale sredstva za sprovođenje aktivnosti iz NAP-a, ali su u programskim aktivnostima i projektima prikazivani rodno odgovorni ciljevi i indikatori za merenje stepena njihove realizacije. U Izveštaju je takođe navedeno da će počev od 2020. godine

50 Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017–2020), „Sl. glasnik RS”, br. 53/2017.

51 Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog akcionog plana za primenu rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Ministarstvu odbrane i Vojski Srbije za period 2019. godine. Dostupno na: <http://www.mod.gov.rs/cir/4352/akcioni-planovi-4352>

sve organizacione jedinice MO i VS biti dužne da posebno iskazuju planirana i utrošena sredstva za sprovođenje aktivnosti iz NAP-a. Međutim, u Izveštaju MO za 2020. godinu (januar-juni) sredstva za realizaciju aktivnosti MO predviđena za sprovođenje NAP-a za primenu Rezolucije 1325 (2017-2020) u periodu januar-jun 2020. godine nisu korišćena iz budžeta. Takođe, zabeleženo je da u prvoj polovini 2020. godine nije bilo realizovanih aktivnosti međunarodne vojne saradnje u vezi sa rodnom ravnopravnošću i primenom Rezolucije SB UN 1325 „Žene, mir i bezbednost”.⁵²

Ako bismo se osvrnuli na publikaciju Sprovođenje agende „Žene, mir i bezbednost” u regionu OEBS-a iz 2020. godine, koju su pripremili OEBS i Centar za žene, mir i bezbednost Londonske škole za ekonomiju i političke nauke, prepoznati su brojni izazovi u ostvarivanju ciljeva NAP-a i prevazilaženju brojnih prepreka na tom putu. U navedenoj publikaciji se navodi da je „upečatljiv nalaz ove studije nedostatak sredstava za ispunjavanje obaveza u okviru agende „Žene, mir i bezbednost”. Nakon 20 godina sprovođenja Rezolucije SB UN 1325, 86% nacionalnih akcionih planova država učesnica ne sadrže nikakve informacije ili sadrže veoma malo informacija o budžetu, a ne postoji ni konkretan i jasan mehanizam finansiranja. Nažalost, to je odraz stvarnosti na globalnom nivou”.⁵³

Kada je u pitanju lokalni nivo, najveće dostignuće predstavlja podizanje svesti o postojanju zakonske obaveze za jedinice lokalne samouprave da se bave pitanjima rodne ravnopravnosti. Povećano razumevanje i svest o ovoj obavezi mogu se videti kroz osnivanje lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost, zaduživanje lica za rodnu ravnopravnost i, u manjem broju, usvajanje lokalnih akcionih planova za rodnu ravnopravnost. Prema dostupnoj evidenciji Stalne konferencije gradova i opština, u Srbiji je 48 opština pot-

52 Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog akcionog plana za primenu rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Ministarstvu odbrane i Vojski Srbije za period januar-jun 2020. godine. Dostupno na: <http://www.mod.gov.rs/cir/4352/akcioni-planovi-4352>

53 Sprovođenje agende „Žene mir i bezbednost” u regionu OEBS (2020). OEBS i Centar za žene, mir i bezbednost Londonske škole za ekonomiju i političke nauke. Dostupno na: <https://www.osce.org/files/f/documents/7/0/471363.pdf>

pisalo Evropsku povelju o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou, 129 opština/gradova ima osnovan mehanizam (radno telo ili lice) zadužen za pitanja rodne ravnopravnosti, a 43 opštine/gradova je učestvovalo ili sprovodilo neki projekat u oblasti rodne ravnopravnosti.⁵⁴

Istraživanje „Podrška lokalnim samoupravama u Srbiji u procesu evropskih integracija”, koje je sproveo Institut za sociološka istraživanja krajem 2014. godine, pokazalo je napredak u broju osnovanih lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost, i to: u odnosu na 2010. godinu porast sa 53,2% na 90% opština, a u broju lica zaduženih za rodnu ravnopravnost porast je ostvaren sa 32% na 71,2%.⁵⁵ Od tada, ostvaren je minimalan pomak u razumevanju rodne ravnopravnosti ne samo kao ženske teme već kao pitanja razvoja. Iako je porast u broju mehanizama rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou primetan, i dalje postoje brojni izazovi pa, između ostalih, da uloga ovih tela nije u potpunosti jasna, da nisu svuda aktivna i ne ostvaruju planirani uticaj. Lica se zadužuju za ovu oblast na volonterskoj osnovi, nemaju jasan opis poslova koje treba da obavljaju i vrlo retko su na upravljačkim i uticajnim pozicijama u strukturi lokalne vlasti.

Slični problemi se javljaju kada su u pitanju lokalni saveti za bezbednost. Prvi saveti za bezbednost na lokalnom nivou u Srbiji nastali su kao rezultat sprovođenja pilot projekta „Policija u lokalnoj zajednici i bezbedne zajednice u Srbiji”, koji su pokrenule međunarodne organizacije u Srbiji u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije.⁵⁶ Pravni osnov za osnivanje saveta za bezbednost proizlazi iz statuta opštine kao osnovnog pravnog akta jedinice lokalne samouprave, pa tako i svaka lokalna samouprava pojedinačno odlučuje da li će osnovati takvo telo i da li će biti deo zakonodavne

54 U unapređenju rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou posebno značajnu ulogu ima Stalna konferencija gradova i opština putem obuka, umrežavanja i jačanja kapaciteta lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost. Dostupno na: <http://tr.skgo.org/>

55 Nacionalna strategija za rodnu ravnopravnost za period 2016-2020. godine sa Akcionim planom za period od 2016-2018. „Službeni glasnik RS”, br.4/2016. Dostupno na: http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/2016_01/t01_0387.htm

56 Dostupno na: <https://dokumen.tips/documents/prirunikalokalnesavetezabezbednostpdf.html>

ili izvršne vlasti. Od 2015. godine počinje intenzivno osnivanje i delovanje saveta za bezbednost kao jedan od prioriteta u razvoju policije u zajednici u Republici Srbiji. S tim u vezi, MUP, Stalna konferencija gradova i opština, Savez gradova i opština Srbije, uz finansijsku podršku OEBS-a, pripremili su 2015. godine *Priručnik za delovanje saveta za bezbednost u gradovima i opštinama*⁵⁷ sa značajnim informacijama o načinima osnivanja i delovanja saveta za bezbednost, značaju ostvarivanja u prevenciji kriminala, strateškom -dugoročnom planiranju prevencije u gradovima i opštinama i sl. Međutim, dobra zamisao, početni entuzijazam i opravdana potreba za boljim razumevanjem bezbednosnih problema građana na lokalnom nivou nisu bili dovoljni da praksa osnivanja i delovanja lokalnih saveta za bezbednost zaživi na pravi način. Podatak koji se može pronaći u Priručniku za rad lokalnih saveta za bezbednost⁵⁸ glasi da je u periodu od 2002. do 2011. godine preko 100 opština formiralo savet za bezbednost, ali u međuvremenu nedostaju podaci o tome kako oni zaista funkcionišu i da li je to na predviđen ili očekivani način.

Prema novijem istraživanju iz 2020. godine sa projektnom temom „Žene za mir i bezbednost: ka dobrosusedskim odnosima Srbije i Kosova”, koje su sprovele dve organizacije - Udruženje žena Peščanik iz Kruševca i Asocijacija žena Mitrovice za ljudska prava iz Kosovske Mitrovice, situacija je i danas u celoj Srbiji uglavnom takva. Naime, rad lokalnih saveta za bezbednost najviše zavisi od lične inicijative i „spleta” okolnosti na nivou lokalne samouprave, pa se tako u navedenom istraživanju navodi primer grada Kruševca koji je izradio svoj profil lokalne bezbednosti po svim standardima i uz pomoć spolja angažovanih stručnjaka, ali se, prema dostupnim podacima, na njega ne oslanja previše prilikom planiranja. Na osnovu praćenja situacije na terenu Rasinskog okruga, povodom 20. godišnjice Rezolucije SB UN 1325 organizovan je okrugli sto na kojem je prezentovan negativan trend koji ukazuje na to da su „saveti za lokalnu bezbednost osnovani, ali da ponegde dugo nije bilo imenovanja članova, ili u njima nije bilo žena, niti OCD koje tu treba da budu, dok su bile zastupljene određene organizacije kojima u tim savetima

57 Dostupno na: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/0/217011.pdf>

58 Dostupno na: <https://dokumen.tips/documents/prirunikalokalnesavetezabezbednostpdf.html>

nije mesto". Takođe, ukazano je i na činjenicu da je primenu NAP-a za implementaciju Rezolucije 1325 nemoguće proceniti na nivou sprovođenja svih aktivnosti usled nedovoljne transparentnosti lokalnih samouprava i neažurnih javnih podataka.⁵⁹

Unapređenje bezbednosti žena na lokalnom nivou u NAP-u se gleda kroz modalitete podsticanja većeg angažovanja žena u lokalnim zajednicama u izvršnim telima i predstavničkim institucijama, štabovima za vanredne situacije (sada aktuelnim kriznim štabovima za "-19), savetima za bezbednost i drugim telima, što bi zapravo predstavljalo osnov suštinske političke reforme društva. Za potrebe delovanja ovih mehanizama, kao što je u uvodnom delu već naglašeno, neophodno je što više istraživanja i prikupljanja rodno razvrstanih podataka o položaju žena u lokalnim zajednicama i bezbednosnim pretnjama, što bi poslužilo kao dobra osnova za delovanje ovih lokalnih mehanizama. Smatra se da je NAP kompatibilan sa Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici i Zakonom o oružju i municiji, koji prepoznaju važnost preventivnog delovanja, i u tom smislu je značajna i mera oduzimanja vatrenog oružja počinocima nasija u porodici, legalizacija vatrenog oružja u nelegalnom posedu i bezbedno rukovanje legalnim oružjem, kao važne mere u prevenciji femicida. Prema nalazima Centra za istraživanje javnih politika, građani su zainteresovani da se uključe u lokalne kampanje za legalizaciju oružja kao deo napora da se unapredi bezbednost zajednica, a posebno žena i drugih ranjivih grupa.⁶⁰

Iako je NAP dizajniran tako da se primeni u celoj državi, to nije sprečilo ženske nevladine organizacije inspirisane Rezolucijom 1325 da osmisle i lokalne akcione planove

59 Videti više u izveštaju: Pomirenje iz ženske perspektive: ka normalizaciji odnosa Srbije i Kosova, koji su pripremili Udruženje žena Pešćanik iz Kruševca i Asocijacija žena Mitrovice za ljudska prava iz Kosovske Mitrovice, a koji predstavlja deo projekta Žene za mir i bezbednost: ka dobrosusedskim odnosima Srbije i Kosova, koji su podržale EU i švedska fondacija Kvinna till Kvinna. Dostupno na: https://udruzenjepescanik.org/izvestaji/pomirenje-iz-zenske-perspektive-ka-normalizaciji-odnosa-srbije-i-kosova/#_Toc61949668

60 Centar za istraživanje javnih politika, Iskustva primene NAP 1325. Dostupno na: <https://www.publicpolicy.rs/publikacije/8503f622ab8ce6981bfbd8f57bcd415357450725.pdf>

(LAP), a među prvima u Tutinu i Nišu (veoma relevantan LAP, jer je grad tranzitna lokacija na kojoj lokalna policija efikasno radi na suzbijanju trgovine ljudima). Upravo na primerima LAP-a jasno se vidi značaj umreženog upravljanja između države, lokalnog nivoa upravljanja i civilnog društva. Međutim, kada je nastupila pandemija COVID-19 saradnja lokalnih samouprava sa organizacijama civilnog društva je izostala uprkos preporukama Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji i Vladine Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom i većina lokalnih kriznih štabova nije uključila postojeće kapacitete organizacija civilnog društva.⁶¹

Iz istraživanja koje je sproveo Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, uz podršku Fonda za otvoreno društvo i EU, u maju 2020. godine, nedugo nakog ukidanja vanrednog stanja, pokazalo se da su jedinice lokalne samouprave (JLS) u Srbiji aktivirale štabove za vanredne situacije kao deo mera za koordinaciju relevantnih institucija i organizacija u sprečavanju širenja pandemije na svojoj teritoriji, kao i da su negde formirani krizni štabovi ili stručno-operativni timovi sa užim sastavom od štabova za vanredne situacije.⁶² Brojni su izazovi sa kojima su se suočavali štabovi za vanredne situacije i krizni štabovi, a koji su u najširem smislu podrazumevali sprečavanje širenja pandemije među populacijom, i to u bolnicama, domovima zdravlja, domovima za smeštaj starijih osoba, ali i suočavanje sa brojnim drugim problemima koji su proizašli iz navedenih. Zanimljivo je da rezultati istraživanja pokazuju da pandemija virusa nije prepoznata kao pretnja po bezbednost stanovništva u JLS. Najviše predstavnika JLS (36,3%) odgovorilo je da nemaju formirane lokalne savete za bezbednost. U onim JLS gde su formirana takva tela ona ne prepoznaju pandemiju kao bezbednosnu pretnju. Većina ispitanika (65,9%) odgovorila

61 Dostupno na: <http://www.centaronline.org/sr/vest/12075/test-solidarnosti-u-vreme-pandemije>

62 Dostupno na: https://uploads-ssl.webflow.com/5e9038a5fc30d378d256622b/5f8dac20b5dfb27e678f8991_Monitoring-izvestaj--Delovanje-jedinica-lokalne-samouprave-tokom-vanrednog-stanja.pdf

je da nema usvojene lokalne planove za bezbednost. Zanimljivo je da je 8,8% ispitanika potvrdilo da su lokalni planovi za bezbednost njihovih JLS predvideli pandemiju kao pretnju za bezbednost građana (npr. Vlasotince).⁶³

Međutim, efekti COVID-19 na primenu agende „Žene, mir i bezbednost” u jedinicama lokalne samouprave upravo su tema našeg istraživanja, u kojem smo pokušali da pokažemo kakav je odnos između mera propisanih drugim NAP 1325 koje se odnose na vanredne situacije i onih koje su usvojile lokalne samouprave da bi smanjile negativne efekte COVID-19. Bilo nam je veoma važno da utvrdimo koliko su ove mere uticale na položaj i bezbednost žena u odabranim opštinama u Srbiji tokom COVID 19, ali isto tako i da li su žene na lokalnom nivou imale bilo kakvo učešće u lokalnim štabovima za vanredne situacije i da li su uključene u donošenje odluka o merama povezanim sa pandemijom.

63 Relevantnost podataka možemo procenjivati i na osnovu broja opština i gradova koji su učestvovali u samom istraživanju: 16 gradova (od ukupno 27) i 80 opština od 118 opština u Srbiji (bez Kosova i Metohije). Više o istraživanju i rezultatima videti na: https://uploads-ssl.webflow.com/5e9038a5fc30d378d256622b/5f8dac20b5dfb27e678f8991_Monitoring-izvestaj--Delovanje-jedinica-lokalne-samouprave-tokom-vanrednog-stanja.pdf

2. Metodologija istraživanja

2.1. Metodološki okvir

Istraživanje je obuhvatilo prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih podataka. Kvantitativna metoda podrazumevala je popunjavanje upitnika koji su e-mailom poslani republičkim ministarstvima, lokalnim samoupravama i institucijama u Vladičinom Hanu, Leskovcu, Adi i Kraljevu, kao i organizacijama članicama Mreže 1325 u periodu od 18.1. do 22.2.2021. godine. Upitnici su slati u tri navrata, prvi put je poslat zvanični dopis i naknadno dva podsetnika sa molbom za popunjavanje upitnika. Upitnici sa prpratnim pismom poslani su na javno dostupne e-mail adrese ministarstava, lokalnih samouprava, institucija i organizacija civilnog društva.

Telefonskom anketom su dobijeni podaci od korisnica sistema podrške. Za sprovođenje ankete angažovane su organizacije za podršku ženama žrtvama rodno zasnovanog nasilja koje su aktivne u Severnobanatskom, Rasinskom, Pčinjskom i Raškom upravnom okrugu kako bi došli do ove osetljive kategorije ispitanica. Podaci su prikupljeni u periodu od 3.2. do 3.3.2021. godine.

Putem onlajn upitnika prikupljeni su podaci za opštu populaciju. Upitnik je postavljen na zvanični sajt i *Facebook* stranicu Centra za podršku ženama. Takođe je podeljen e-mailom zainteresovanim pojedincima i pojedinkama iz opština Leskovac, Vladičin Han, Kraljevo i Ada. Podaci su prikupljeni „snowball”“ metodom, koja podrazumeva da se prvo odabira početni broj ispitanica koje su potom preporučile nove ispitanice koje su uključene u uzorak. Podaci su prikupljeni u periodu od 3.2. do 8.3.2021. godine.

Osim upitnika, realizovano je i kvalitativno istraživanje koje je obuhvatilo dubinske intervjue sa predstavnicima Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, kao i sa predstavnicima organizacija članica Mreže 1325. Intervjui su obavljani putem Zoom platforme. Intervjui su vođeni pomoću polustrukturisanih upitnika, a sprovodile su ih istraživačice sa dugogodišnjim iskustvom.

Tip instrumenta	Očekivani uzorak	Broj kontaktiranih institucija/ pojedinaca	Realizovani uzorak	Dostavljeni instrumenti
Upitnik za ministarstva	3	27	4	1 intervju, 1 upitnik, a 2 ministarstva su dostavila dokumentaciju
Upitnik za SKGO	1	1	1	Dostavili podatke i informacije, kao i relevantnu dokumentaciju
Upitnik za predstavnike organa lokalnih samouprava relevantnih za primenu NAP 1325 i predstavnike lokalnih institucija uključenih u primenu NAP 1325	do 20	5564	11	11 upitnika
Upitnik za organizacije članice Mreže 1325	4	25	9	1 intervju i popunjeno 8 upitnika
Upitnik za korisnice sistema podrške	do 15	Kontaktirane 4 ženske nevladine organizacije koje pružaju usluge ženama sa iskustvom svih oblika rodno zasnovanog nasilja	12	12 upitnika
Upitnik za žene iz opšte populacije	100	17	102	102 onlajn upitnika

64. Upitnici su poslani na zvanične e-mail adrese lokalnih samouprava i institucija na lokalnu, kao i na zvanične e-mail adrese zaposlenih u njima. Upitnici su poslani tri puta.

Podaci su prikupljeni u lokalnim zajednicama Ada, Leskovac, Kraljevo i Vladičin Han.

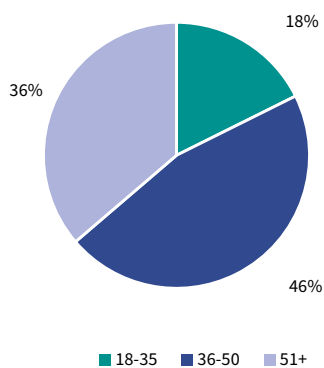
Istraživanje je obuhvatilo:

- a) predstavnike organa lokalnih samouprava relevantnih za primenu NAP 1325,
- b) predstavnike lokalnih institucija uključenih u primenu NAP 1325,
- c) predstavnike NVO članica Mreže 1325 i pružateljke usluga za žene u situaciji nasilja,
- d) žene korisnice usluga podrške žrtvama nasilja (12 ispitanica),
- e) žene iz opšte populacije (102 ispitanice).

Profil ispitanica iz opšte populacije

Prosečna starost ispitanica je 45,8 godina. U ukupnom broju ispitanica većina je bila starosti između 36 i 50 godina (46,1%). S druge strane strane, posmatrano po opštinama, rezultati su pokazali da je najveći procenat ispitanica starosti od 18 do 35 godina bio iz Kraljeva, a najveći procenat ispitanica starosti preko 51 godine je dolazio iz Leskovca.

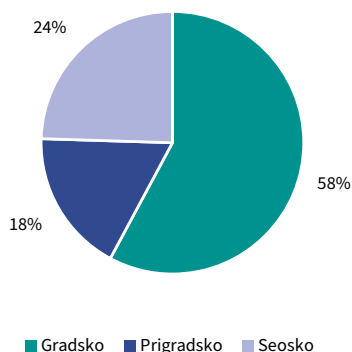
Struktura ispitanica po starosti
(žene iz opšte populacije)

Većina od ukupnog broja ispitanica živi u gradskim naseljima (57,8%). Posmatrano po

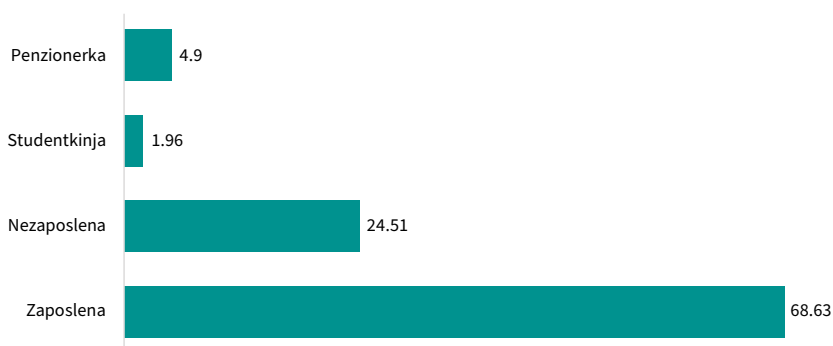
opštinama, većina ispitanica iz gradskih naselja je iz Leskovca, dok je većina ispitanica iz prigradskih naselja iz Kraljeva. S druge strane, iz seoskih naselja Leskovca je procenat ispitanica bio značajno manji, tj. ispod proseka u odnosu na druge opštine.

Struktura po tipu naselja u kojim žive ispitanice iz opšte populacije

Prema podacima o statusu na tržištu rada, od ukupnog broja žena iz opšte populacije koje su učestvovalе u istraživanju većina je zaposlena (68,6%). Posmatrano po opštinama, najmanji procenat zaposlenih ispitanica je iz Ade, a najveći procenat nezaposlenih je iz Leskovca. Udeo žena iz kategorije penzionerki činile su ispitanice iz Ade i Leskovca, a iz kategorije studentkinja samo ispitanice u opštinama Ada i Vladičin Han.

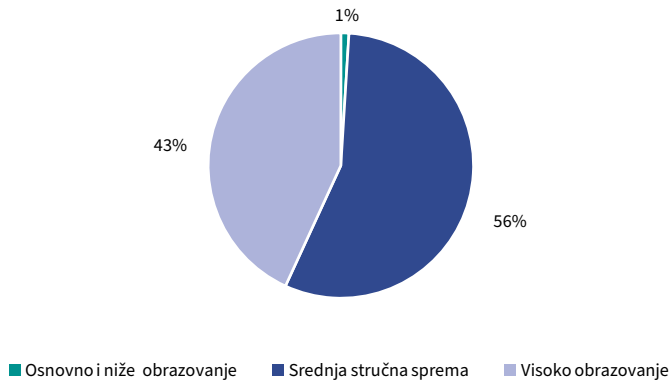
Status na tržištu rada (žene iz opšte populacije)

Više od polovine ispitanica je zaposleno kod poslodavca sa punim radnim vremenom (56,9%), a potom sledi procenat žena koje dolaze iz kategorije nezaposlenih koje nisu imale posao ni pre pandemije. Iz reda onih koje su zaposlene kod poslodavca najveći procenat je zaposlenih na neodređeno vreme (69,4%). Iz kategorije samozaposlenih (7,84%) više od polovine ispitanica je formalno registrovalo posao.

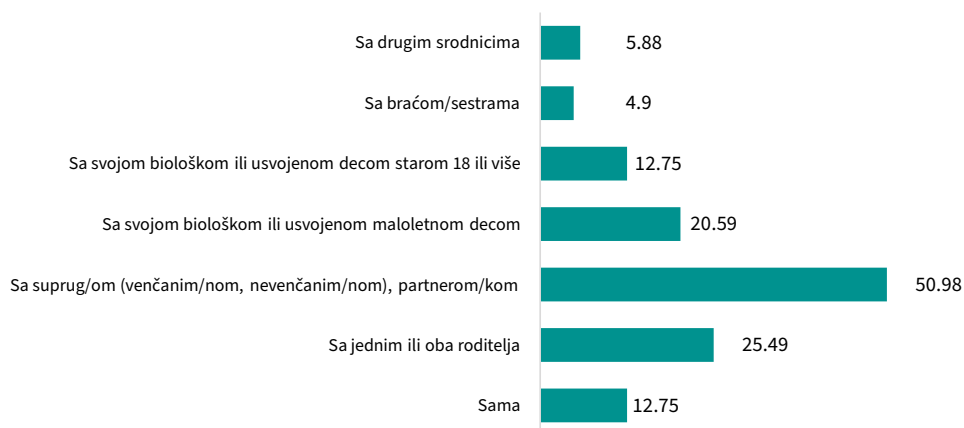
Većina od ukupnog broja ispitanica ima srednje (55,9%) ili visoko obrazovanje (43,1%). Posmatrano po opštinama, primetan je nešto veći procenat ispitanica sa visokim obrazovanjem iz Leskovca.

Struktura po nivou obrazovanja ispitanica (žene iz opšte populacije)

Većina od ukupnog broja ispitanica živi u domaćinstvu sa suprugom (venčanim/nevenčanim) ili partnerom (51%). Upola manji je procenat onih koje žive sa jednim ili oba roditelja, a nešto manji procenat žena koje žive sa biološkom ili usvojenom maloletnom decom. Isti je procenat žena koje žive same i onih koje žive sa svojom biološkom ili usvojenom decom starijom od 18 godina (12,8%). Karakteristično je da su ukrštanja podataka po tipu domaćinstva i starosti pokazala da je procenat žena koje žive sa maloletnom decom značajno iznad proseka u starosnoj kategoriji 36-50 godina. Najveći udeo zaposlenih i nezaposlenih ispitanica živi u domaćinstvu sa suprugom ili partnerom, ali je kod kategorije nezaposlenih u odnosu na kategoriju zaposlenih nešto veći udeo onih koje žive sa maloletnom decom ili same.

Tip domaćinstva u kom žive ispitanice iz opšte populacije

Profil ispitanica iz kategorije korisnica usluga podrške žrtvama nasilja

Većina korisnica (8 od 12) pripada starosnoj grupi između 31 i 50 godina i živi u gradskim naseljima (10). Polovina korisnica je nezaposlena i nije imala posao ni pre pandemije (6), dok su tri korisnice ostale bez posla tokom pandemije. Ispitanice su uglavnom završile neki od oblika srednjeg obrazovanja (trogodišnje ili četvorogodišnje ili gimnaziju), dok je njih četiri završilo samo osnovnu školu, a dve su bez završene osnovne škole. U domaćinstvu žive sa suprugom ili partnerom (4), maloletnom decom (3), same (3) ili sa jednim ili oba roditelja (2).

2.3. Metodološka ograničenja

Usled pandemije virusa COVID-19, metodologija sprovođenja istraživanja je prilagođena datoj situaciji.

Najviše je bila zastupljena kvantitativna metoda istraživanja u vidu onlajn upitnika i telefonskih anketa. Pitanja su bila i otvorenog i zatvorenog tipa kako bi se nadomestilo odsustvo anketiranja licem u lice.

Iako je metodologija bila prilagođena aktuelnoj epidemiološkoj situaciji u državi, nismo naišli na očekivanu rezonanznost institucija. Opravdanje za neodazivanje na učesće u našem istraživanju nalazimo u smanjenju ljudskih resursa u institucijama i lokalnim samoupravama zbog potencijalno narušenog zdravstvenog stanja zaposlenih ili izdavanja mere obavezne samoizolacije za članove porodica osoba zaraženih virusom COVID-19, čime su zaposleni bili sprečeni za rad.

Došlo je do promene u organizaciji rada u mnogim institucijama, pa su mogući propusti u odgovoru na radne zadatke očekivani u takvim novonastalim okolnostima. Takođe, zdravstvene ustanove su suočene sa velikim obimom posla i obaveza, njihovi kapaciteti su bili već dovoljno prenapregnuti, tako da je bilo očekivano njihovo slabije učestvovanje u istraživanju.

3. Primena NAP-a za implementaciju Rezolucije 1325 na lokalnom nivou

Drugi Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije SB UN „Žene, mir i bezbednost” (2017-2020) kao opšti cilj odredio je unapređenje bezbednosti žena u društvu kroz integralnu primenu Rezolucije 1325 u oblasti prevencije, učestvovanja, zaštite i oporavka, uz veću uključenost lokalne zajednice.⁶⁵

U ovom delu izveštaja su predstavljeni nalazi istraživanja koji su dobijeni ispitivanjem stavova lokalne samouprave i lokalnih institucija, organizacija civilnog društva, kao i žena iz opšte populacije i žena korisnica usluga podrške za žrtve nasilja. Kako bismo pružili potpunu sliku o opštinama u kojima je sprovedeno istraživanje, prvo su predstavljeni njihovi profili sa informacijama koje su od značaja za temu istraživanja, a potom nalazi istraživanja grupisani po tematskim oblastima drugog NAP-a za primenu Rezolucije 1325.

65 Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017–2020), Misija OEBS-a u Srbiji, Ministarstvo odbrane, 2017. <https://www.osce.org/files/f/documents/0/7/341161.pdf>

3.1. Pregled stanja u odabranim opštinama

Istraživanje je obuhvatilo opštine Ada (region Vojvodine), Kraljevo (region Šumadije i Zapadne Srbije), Leskovac i Vladičin Han (region Južne i Istočne Srbije). U cilju predstavljanja situacije u posmatranim sredinama, sledi pregled osnovnih informacija o stanovništvu, ekonomskim pokazateljima razvoja, socijalnoj zaštiti i društvenoj participaciji.⁶⁶

OPŠTINA	ADA		KRALJEVO	
	GODINA	PODATAK	GODINA	PODATAK
BROJ NASELJA		5		92
STANOVNIŠTVO				
UKUPAN BROJ STANOVNIKA	2019	15 779	2019	117 168
Ženski		8 108		59 595
Muški		7 671		57 573
ZAPOSLENOST				
BROJ ZAPOSLENIH	2019		2019	
Po opštini rada		4 736		30 674
Po opštini prebivališta		4 265		33 623
BROJ NEZAPOSLENIH	2020	465	2019	8 699
STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA	2013	26,20%	2013	28,30%
BUDŽETSKI RASHODI (RSD)	2019	1 178 727	2019	10 528 428
Obrazovanje		274 419		2 436 655
Zdravstvena zaštita		139 739		2 925 782
Socijalna zaštita		182 879		968 025

66 Podaci Republičkog zavoda za statistiku, dostupno na: <http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLanucher/?lang=sr>.

OPŠTINA	ADA		KRALJEVO	
	GODINA	PODATAK	GODINA	PODATAK
SOCIJALNA ZAŠTITA	2019		2019	
Ukupan broj korisnika		3 177		12 715
Broj stručnih radnika		3		34
Broj korisnika novčane pomoći		414		2 680
NASILJE U PORODICI	2019		2019	
Broj slučajeva nasilja prema ženama		33		469
Broj slučajeva nasilja prema deci		7		291
DRUŠTVENA PARTICIPACIJA	2019		2020	
Procenat žena odbornika		37,90%		37,10%

OPŠTINA	LESKOVAC		VLADIČIN HAN	
	GODINA	PODATAK	GODINA	PODATAK
BROJ NASELJA		144		51
STANOVNIŠTVO				
UKUPAN BROJ STANOVNIKA	2019	134 285	2019	18 738
Ženski		67 471		9 357
Muški		66 814		9 381
ZAPOSLENOST				
BROJ ZAPOSLENIH	2019		2019	
Po opštini rada		32 620		3 890
Po opštini prebivališta		36 190		4 928
BROJ NEZAPOSLENIH	2020	12 574	2019	1 710
STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA	2013	42,70%	2013	52,40%
BUDŽETSKI RASHODI (RSD)	2019	11 168 020	2019	1 333 815
Obrazovanje		2 923 627		390 063
Zdravstvena zaštita		3 308 117		202 172
Socijalna zaštita		613 079		76 372
SOCIJALNA ZAŠTITA	2019		2019	

OPŠTINA	LESKOVAC		VLADIČIN HAN	
	GODINA	PODATAK	GODINA	PODATAK
Ukupan broj korisnika		14 895		2 785
Broj stručnih radnika		44		4
Broj korisnika novčane pomoći		5 132		1 065
NASILJE U PORODICI	2019		2019	
Broj slučajeva nasilja prema ženama		624		38
Broj slučajeva nasilja prema deci		201		11
DRUŠTVENA PARTICIPACIJA	2020		2020	
Procenat žena odbornika		36%		35,10%

3.2. Akteri, institucije, mehanizmi

Prvi cilj drugog NAP-a za primenu Rezolucije 1325 jeste unapređena efikasnost i efektivnost rada svih aktera, institucionalnih tela i mehanizama predviđenih za sprovođenje NAP-a. U tom pogledu na lokalnom nivou je, pored ostalog, predviđeno imenovanje, permanentna obuka i umrežavanje kontakt osoba za NAP (NAP, Aktivnost 1.4), obrazovanje i redovno funkcionisanje savetnika/savetnice za sprovođenje NAP-a (NAP, Aktivnost 1.6), kao i uključivanje i jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva, akademske zajednice i ostalih u sprovođenju NAP-a (NAP, Aktivnost 1.8).

Uvid u generalno stanje u pogledu primene NAP 1325 u Srbiji uz osvrt na lokalni nivo pružili su nam predstavnici tela relevantnih ministarstava:

- Ministarstva odbrane,
- Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja,
- Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je dostavilo izveštaj analitičke grupe, a predstavnici 21 policijske uprave su popunili upitnike za lokalne institucije (videti deo 3.7 izveštaja).

Opšti stav ispitanika iz ove grupe jeste delimična i neujednačena pomena NAP 1325 na lokalnom nivou. Ukazali su na neophodnost smernica sa nacionalnog nivoa kako bi se ne samo obrazovali predviđeni mehanizmi za primenu NAP-a (i tela za rodnu ravnopravnost i bezbednost) već i obezbedilo njihovo kontinuirano delovanje.

U istraživanju koje je bilo fokusirano na posmatrane opštine učestvovali su predstavnici lokalne samouprave i lokalnih institucija:

- Opštinski štab za vanredne situacije opštine Ada;
- Centar za socijalni rad, Ada;
- Ženska odbornička mreža Skupštine grada Kraljeva;
- Opšta bolnica „Studenica”, Kraljevo;
- Zavod za javno zdravlje, Leskovac;
- Odbor za ostvarivanje ravnopravnosti polova i unapređenja položaja žena, grad Leskovac;
- Dom zdravlja Vladičin Han;
- Komisija za ravnopravnost polova opštine Vladičin Han;
- Tužilaštvo Vladičin Han.

Predstavnici tela *lokalnih samouprava* (odbora za rodnu ravnopravnost, opštinskih štabova za vanredne situacije, skupštine grada ili opštine) obuhvaćenih istraživanjem ukazali su da nisu usvojeni lokalni akcioni planovi (LAP) za primenu Rezolucije 1325, kao i da nisu imenovane kontakt osobe za NAP. Pojedini ispitanici su naveli da je pandemija COVID-19 sprečila usvajanje LAP 1325 koji su planirani, kao i određivanje kontakt osobe za LAP 1325 (Ada, Leskovac). Predlog LAP za primenu NAP 1325 opštine Ada 2019-2021.

izrađen je u saradnji opštine Ada i Centra za podršku ženama iz Kikinde, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji.⁶⁷

Kada su u pitanju lokalna tela u oblasti bezbednosti, u grupi posmatranih opština savet z bezbednost je formiran za sad samo u Leskovcu⁶⁸ i ovo telo je usvojilo Strategiju bezbednosti grada za period 2018-2022.⁶⁹ Na osnovu informacija dobijenih od ispitanika u drugim posmatranim opštinama u referentnom periodu nisu formirani saveti za bezbednost. Opštinski štabovi za vanredne situacije postoje u svim posmatranim opštinama zahvaljujući zakonskim obavezama.

Kada je reč o rodnoj ravnopravnosti, u Kraljevu postoji Savet za rodnu ravnopravnost, u Leskovcu Odbor za rodnu ravnopravnost, a u Adi i Vladičinom Hanu postoje Komisije za rodnu ravnopravnost. Novi LAP za rodnu ravnopravnost je u pripremi u Leskovcu⁷⁰ i Vladičinom Hanu.⁷¹

Većina predstavnika lokalnih institucija (CSR, tužilaštvo, zdravstvene ustanove, policijske uprave) izjavila je da je upoznata sa NAP-om za primenu Rezolucije 1325 (2017-2020) i smatra da se on delimično primenjuje u lokalnoj zajednici. Takođe, oni su naveli da je pandemija COVID-19 na lokalnom nivou uticala na primenu mera ili pristup uslugama u oblasti bezbednosti i rodne ravnopravnosti jer je stanovništvo zbog zabrane kretanja imalo otežan pristup institucijama, a s druge strane institucije su imale probleme u realizaciji svojih redovnih aktivnosti, naročito onih koje podrazumevaju rad na terenu.

67 Predlog LAP-a za integralnu primenu Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije SB UN 1325: Žene, mir i bezbednost, 2019-2021, opština Ada, novembar 2019. Izvor: Centar za podršku ženama, Kikinda, Štab za vanredne situacije Opštine Ada.

68 Zvanična stranica grada Leskovca, dostupno na: <https://www.gradleskovac.org/index.php/savet-za-bezbednost>.

69 Strategija bezbednosti grada Leskovca za period 2018-2022. Dostupno na: <https://www.gradleskovac.org/images/stories/dokumenta/dokumenta/Strategija%20bezbednosti%202018-2022.pdf>.

70 Informacija dobijena od ispitanika - učesnika u ovom istraživanju tokom januara-februara 2021.

71 Ravnopravnost polova, dostupno na: <http://haninfo.rs/2021/01/25/ravnopravnost-polova/>.

Predstavnici *organizacija civilnog društva* koje su članice Mreže 1325, a deluju u opštinama koje su bile obuhvaćene istraživanjem (Ada, Leskovac), ukazali su na to da njihove organizacije nisu bile uključene u rad relevantnih lokalnih tela (saveti za bezbednost/rodnu ravnopravnost ili opštinski štabovi za vanredne situacije). Prema njihovim izjavama, razlog za to jeste što pojedina tela nisu ni bila formirana, a ona koje jesu postojala su samo formalno, ne usvajajući relevantna strateška dokumenta.

Ove organizacije su organizovale projekte ili bile uključene u aktivnosti čiji je cilj bio jačanje bezbednosti na lokalnom nivou, podizanje kapaciteta organizacija civilnog društva za monitoring primene NAP-a i lokalizaciju primene NAP-a. Ispitanike smo pitali i da generalno gledano ocene komunikaciju i saradnju s lokalnim institucijama u oblasti zaštite žena u kriznim situacijama. Od više ponuđenih ocena (veoma loša, loša, ni dobra ni loša, dobra, veoma dobra) najčešće su birali neutralnu ocenu (ni dobra ni loša). Pored toga, ispitanici su naglasili dobru saradnju sa Opštinom Ada na sprovođenju projektnih aktivnosti, kao i sa PU Leskovac povodom slučajeva partnerskog i porodičnog nasilja. Istaknuto je da je pandemija uticala na sprovođenje planiranih aktivnosti u cilju primene NAP-a na lokalnom nivou (Leskovac).

3.3. Prevencija

Značaj prevencije za ostvarivanje bezbednosti i rodne ravnopravnosti žena potvrđen je i drugim NAP-om za primenu Rezolucije 1325, koji predviđa postojanje razvijenih mehanizama prevencije za povećanje bezbednosti žena. Stoga su, između ostalog, neophodni ugrađivanje mera koje podržavaju specifične bezbednosne potrebe žena, devojaka i devojčica u lokalnim zajednicama, posebno onih iz višestruko diskriminisanih i ranjivih grupa (NAP, Aktivnost 2.2, 2.8), priprema i primena rodno senzitivnih obuka u okviru civilne odbrane i civilne zaštite stanovništva radi unapređivanja postupanja u kriznim i vanrednim situacijama (NAP, Aktivnost 2.3), podrška proizvodnji medijskih sadržaja u oblasti javnog informisanja o značaju prevencije nasilja nad ženama (NAP, Aktivnost 2.10).

Odgovori lokalnih aktera su ukazali na to da se na lokalnom nivou uglavnom sprovode mere navedene u relevantnim nacionalnim dokumentima.⁷² Predstavnici tela *lokalnih samouprava* (odbor za ravnopravnost, opštinski štab za vanredne situacije, skupština grada i opština) predložili su u cilju povećanja bezbednosti žena sprovođenje edukacije žena o njihovim pravima, promovisanje preduzetništva i zapošljavanja radi njihovog ekonomskog osnaživanja. I predstavnici *lokalnih institucija* (CSR, tužilaštvo, zdravstvene ustanove, PU) istakli su neophodnost edukacije i podizanja svesti o značaju prevencije nasilja.

Ono što se može primetiti jeste da nedostaju usvajanje i primena mera koje odgovaraju na specifične potrebe u pogledu postizanja i unapređenja bezbednosti žena u lokalnoj zajednici. Stoga su značajni planovi *organizacija civilnog društva* da, u saradnji sa lokalnim akterima, iniciraju proces lokalizacije primene NAP-a i monitoringa lokalizacije. Organizacije su zbog pandemije COVID-19 morale da odlože planirane sastanke sa institucijama, kao i izvođenje planiranih obuka za primenu NAP-a na lokalnu.

3.4. Učestvovanje

Sa ciljem povećanja učestvovanja žena u svim procesima koji se odnose na očuvanje mira i bezbednosti, drugi NAP za primenu Rezolucije 1325 predviđa, između ostalog, obezbeđivanje ravnopravne zastupljenosti žena i u organima lokalne samouprave i drugim telima koja su nadležna za odlučivanje o odbrani i bezbednosnim pitanjima (NAP, Aktivnost 3.7), kao i podsticanje većeg učešća žena u sastavu štabova za krizne i vanredne situacije i u aktivnostima u vezi sa vanrednim situacijama (NAP, Aktivnost 3.12).

72 Nacionalna strategija za rodnu ravnopravnost za period 2016-2020, Strategija prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava za period 2017-2022, Strategija kontrole malog i lakog oružja za period 2019-2024, Strategija nacionalne bezbednosti (2019), Nacionalna strategija zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama (2011).

Prema dostupnim podacima iz 2019. i 2020. godine, u posmatranim opštinama je u proseku 36% žena odbornika.⁷³

U sastavu Opštinskog štaba za vanredne situacije Opštine Ada nalazi se 8 žena i 15 muškaraca, a telom rukovodi muškarac.⁷⁴ U Leskovcu, u sastavu Štaba za vanredne situacije je 19 osoba, od kojih su 4 žene, a telom rukovodi muškarac. Štab za vanredne situacije u Vladičinom Hanu broji 17 članova, od kojih su 4 žene, a u Kraljevu je od 29 članova 5 žena. U Kraljevu i Vladičinom Hanu štabovima za vanredne situacije rukovode muškarci. Učešće u lokalnim štabovima za vanredne situacije je po funkciji, pa je tako i broj žena koje participiraju u ovim telima proporcionalan broju žena koje su na rukovodećim mestima na nivou lokalne samouprave.

3.5. Zaštita

Sa ciljem obezbeđenja dostupne i delotvorne zaštite žena, neophodno je, osim uvođenja rodne perspektive u relevantne javne politike (NAP, Aktivnost 4.1), raditi i na unapređivanju efikasnosti sistema bezbednosti i svih ostalih aktera za preduzimanje neophodnih mera da se sa potpunom posvećenošću spreče, istraže i kazne dela nasilja nad ženama u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama (NAP, Aktivnost 4.3), kao i na obezbeđivanju sveobuhvatne pravne zaštite i psiho-socijalne podrške devojka i ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja (posebno pripadnicama višestruko marginalizovanih i diskriminiranih grupa) u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama (NAP, Aktivnost 4.6).

73 Videti tabelu u delu 3.1.

74 Izjava učesnika u ovom istraživanju.

U cilju unapređenja bezbednosti žena i zaštite žena žrtava nasilja istraženi su stavovi lokalnih aktera o bezbednosti lokalne zajednice, kao i stavovi žena iz opšte populacije i žena korisnica usluga podrške o njihovoj ličnoj sigurnosti pre i tokom pandemije COVID-19.

Pre nego što izložimo ove nalaze izložićemo ukratko koncept bezbednosti. Bezbednost je višeznačan pojam koji je doživeo svoje proširenje i produbljenje.⁷⁵ On prevashodno označava odsustvo opasnosti po nekoga ili nešto,⁷⁶ a opasnost je shvaćena kao izloženost povredi ili šteti.⁷⁷

Bezbednost se može posmatrati i promišljati na tri nivoa: međunarodnom, nacionalnom i individualnom. Ovi nivoi se međusobno ne isključuju, već su „međusobno neraskidivo povezani i uslovljeni”.⁷⁸ Na individualnom nivou bezbednost je „usmerena zaštititi pojedinca i njegovih dobara”.⁷⁹ Ona može imati objektivnu i subjektivnu dimenziju. Objektivna dimenzija individualne bezbednosti se odnosi na odsustvo opasnosti, a subjektivna na osećanje pojedinca o bezbednosti.⁸⁰

U kontekstu individualnog nivoa bezbednosti razmatra se i pojam ljudske bezbednosti. Ljudska bezbednost se umesto na državu fokusira na pojedinca kao objekt bezbednosti i bavi se „preispitivanjem kapaciteta institucionalne strukture da stvori bezbedne uslove za život, uzimanjem u obzir veći broj različitih pretnji koje ugrožavaju ljude”.⁸¹ U okviru ovog koncepta prepoznate su sledeće dimenzije ljudske nebezbednosti:

75 Ejodus F., Međunarodna bezbednosti: teorije, sektori i nivoi, 2012, str. 33.

76 Milosavljević B., Prilog teorijskopравnom određenju pojma bezbednosti, Pravni zapisi, 2014/1, str. 97.

77 Ejodus F., Međunarodna bezbednosti: teorije, sektori i nivoi, str. 36.

78 Milosavljević B., Prilog teorijskopравnom određenju pojma bezbednosti, Pravni zapisi, 2014/1, str. 102.

79 Milosavljević B., Prilog teorijskopравnom određenju pojma bezbednosti, Pravni zapisi, 2014/1, str. 101.

80 Buzan B., People, state and fear, 2nd ed., 2009, p. 50.

81 Ljudska bezbednost u Srbiji, SeConS, str. 4.

- a) ekonomska (siromaštvo, nezaposlenost, nedostupnost kredita i drugih ekonomskih mogućnosti),
- b) nebezbednost hrane (glad, nagli porast cena hrane),
- c) zdravstvena (epidemije, neuhranjenost, nemanje pristupa osnovnoj zdravstvenoj zaštiti),
- d) nebezbednost životne sredine (degradacija životne sredine, trošenje resursa, prirodne katastrofe),
- e) fizička (nasilje u svim oblicima, trgovina ljudima, dečji rad),
- f) nebezbednost zajednice (međuetničke, verske i druge identiteski zasnovane napetosti, kriminal, terorizam),
- g) politička (politička represija, kršenje ljudskih prava, nedostatak vladavine prava).⁸²

3.5.1. Ocena nivoa bezbednosti u lokalnoj zajednici

Ocena sprovođenja drugog NAP-a za primenu Rezolucije 1325 u lokalnoj zajednici zahtevala je da istražimo kako lokalni akteri i žene iz lokalne zajednice ocenjuju nivo bezbednosti u lokalnoj zajednici, kao i da sagledamo iskustva žena žrtava nasilja pre i tokom pandemije COVID-19.

Predstavnici tela *lokalnih samouprava* (odbor za ravnopravnost, lokalna tela za bezbednost, opštinski štab za vanredne situacije, skupština grada) pozitivno su ocenili nivo bezbednosti građanki i građana u lokalnim zajednicama (u rasponu od 1 do 10 od mogućih 10, nije bilo ocene ispod 6). Oni su takođe naglasili da je u cilju unapređenja bezbednosti žena neophodno postaviti kamere u rizičnim delovima gradskih naselja i osvetliti zabačene ulice, kao i da je putem medija neophodno raditi na podizanju svesti o problemu nasilja nad ženama.

I predstavnici institucija koje deluju na lokalnom nivou (CSR, tužilaštvo, zdravstvene ustanove, policijske uprave) uglavnom su pozitivno ocenili nivo bezbednosti građanki i

82 Human Security Handbook, UN Human Security Unit, 2016, p. 7.

građana u lokalnim zajednicama. Oni su ukazali na to da je pandemija COVID-19 uticala na bezbednost u lokalnoj zajednici jer je, osim zdravstvenih problema, češće nego pre pandemije bilo slučajeva nasilja u porodici (uključujući i psihičko nasilje) iz različitih razloga, a najčešće zbog ekonomske neizvesnosti i gubitka posla. U cilju unapređenja bezbednosti žena, smatraju da je neophodno umrežavanje lokalnih aktera i unapređenje međusektorske saradnje na lokalnom nivou, brže delovanje pravosudnih organa, kao i angažovanje većeg broja profesionalnih kadrova.

3.5.2. Stavovi žena o ličnoj bezbednosti

U cilju istraživanja uticaja pandemije na bezbednost žena istražili smo i njihove stavove o ličnoj bezbednosti (sigurnosti) pre i tokom pandemije COVID-19. U ovom delu su predstavljeni nalazi o stavovima žena iz opšte populacije (102 žene iz posmatranih opština).

3.5.2.1. Stavovi o stanju pre pandemije COVID-19

Stavovi žena iz opšte populacije o ličnoj bezbednosti pokazali su da se 69,6% ispitanica pre pandemije COVID-19 osećalo sigurno u lokalnoj zajednici u kojoj žive, dok 30,4% nije.

Žene koje se nisu osećale sigurno u lokalnoj zajednici u kojoj žive imale su mogućnost da se izjasne o izvorima osećaja nesigurnosti. Od ponuđenih odgovora najčešće su kao izvore osećaja nesigurnosti navodile one koji su u vezi s fizičkom bezbednošću: neosvetljene ulice, parkove, javne površine, ulaze u zgradu i slično, a potom učestale slučajeve nasilja u lokalnoj zajednici (pljačke, razbojništva, fizički obračuni i drugo). Pored toga, odgovori na otvorena pitanja ukazali su i na ekonomsku dimenziju nebezbednosti, jer su ispitanice navodile i nezaposlenost kao jedan od razloga nesigurnosti.

3.5.2.2. Stavovi o bezbednosti tokom pandemije COVID-19

Na pitanje da li je pandemija COVID-19 doprinela osećaju povećane nesigurnosti, stavovi ispitanica iz opšte populacije su bili polarizovani (50% smatralo je da jeste, a 50% da nije doprinela). One koje su smatrale da je pandemija doprinela njihovom osećanju nesigurnosti kao neke od razloga su navodile: nemogućnost slobodnog kretanja, opasnost od zaraze, slabo poverenje u zdravstveni sistem i institucije, nedovoljno tač-

nih informacija, teorije zavere i širenje panike, nedostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga za ne-COVID 19 bolesnike, strah od nepoznatog, izolovanost i nedostatak komunikacije, nezaposlenost i strah od gubitka posla.

3.5.3. Izloženost nasilju

U cilju sagledavanja uticaja pandemije COVID-19 na ostvarenje ciljeva drugog NAP 1325 koji se odnose na unapređenje efikasnosti sistema bezbednosti na nasilje prema ženama, istražili smo i koliko su žene bile izložene nasilju pre i tokom pandemije COVID-19. U ovom delu su predstavljeni nalazi dobijeni od žena iz opšte populacije i žena korisnica usluga podrške žrtvama nasilja.

3.5.3.1. Izloženost nasilju pre pandemije COVID-19

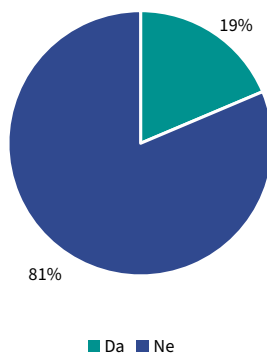
Većina žena iz opšte populacije koje su učestvovala u istraživanju (81,4%) izjavila je da pre pandemije COVID-19 nije bila izložena nekom od oblika nasilja.⁸³ Skoro tri petine onih koje su bile izložene nekom obliku nasilja izjavile su da je počinitelj tog nasilja bio sadašnji ili bivši suprug/partner.

83 Upitnik je obuhvatio sledeće oblike nasilja:

- a) psihološko/psihičko nasilje (verbalne uvrede, psovke, omalovažavanje, emocionalno uslovljavanje, ucene preko dece, pretnje, zabrane izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja i slično),
- b) fizičko nasilje (udaranje, grebanje, čupanje, guranje, nanošenje bilo kakvih povreda i slično),
- c) seksualno nasilje (primoravanje na seksualni odnos bez pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanje na seksualni odnos u braku, primoravanje na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjeno dodirivanje, primoravanje na gledanje pornografskog materijala i sl.),
- d) ekonomsko nasilje (uskraćivanje pristupa novcu ili oduzimanje novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabrana zapošljavanja),
- e) nešto drugo.

Ispitanice su imale mogućnost da odaberu i više odgovora.

Izloženost nasilju pre pandemije (žene iz opšte populacije)

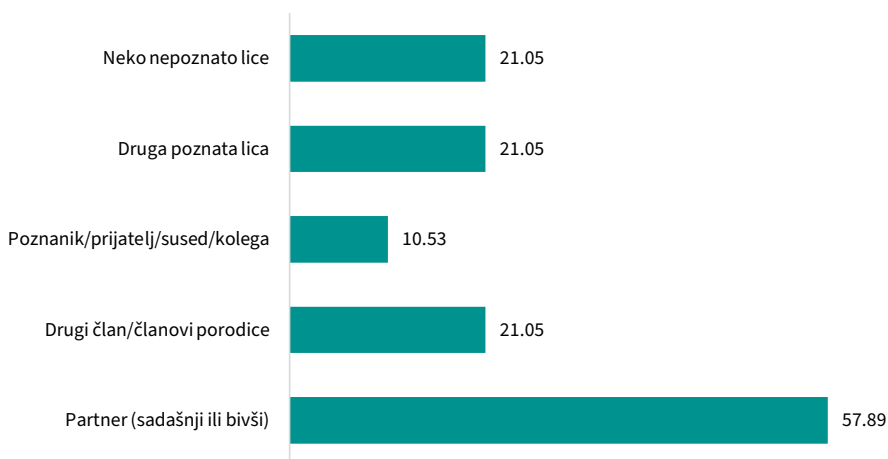

Više od polovine ispitanica koje su pretrpele partnersko nasilje (52,6%) doživele su psihičko nasilje. Ovi nalazi su u skladu sa nalazima velikog OEBS-ovog istraživanja o blagostanju i bezbednosti žena u jugoistočnoj i istočnoj Evropi koje je sprovedeno 2018. godine,⁸⁴ a prema kom je psihičko nasilje najšire rasprostranjeni oblik partnerskog nasilja (60% svih ispitanica iz posmatranih prostora, a 44% u Srbiji).⁸⁵ Fizičkom nasilju je bilo izloženo 21,1%, a 5,26% žena iz opšte populacije je izjavilo da je bilo izloženo seksualnom nasilju.

84 OSCE-led survey on violence against women - Well-being and safety of women: Main report, 2019, p. 6.

85 Dobrobit i bezbednost žena - Srbija: osnovni izveštaj, OEBS, 2019, str. 25.

Počinitelj nasilja nad ženama iz opšte populacije (period pre pandemije)

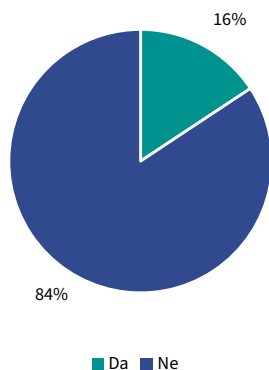
Ispitanice iz opšte populacije su bile izložene (i) nasilju od strane drugih članova porodice, ali i drugih poznatih ili nepoznatih lica. Žene koje su pre pandemije pretrpele nasilje od strane drugih počinitelja najčešće su bile izložene psihičkom nasilju (69,2%), fizičkom, ali i ekonomskom nasilju.

U kategoriji žena korisnica usluga podrške žrtvama nasilja većina je pre pandemije COVID-19 bila izložena partnerskom nasilju (8 od 12 žena), i to u više oblika: psihičkom i fizičkom, ili psihičkom, fizičkom i ekonomskom, ili psihičkom, seksualnom i ekonomskom, a dve korisnice su trpele sve oblike nasilja od strane partnera. One žene koje su pretrpele nasilje od drugih počinitelja bile su izložene psihičkom nasilju u kombinaciji sa fizičkim, ekonomskim i seksualnim nasiljem.

3.5.3.2. Izloženost nasilju tokom pandemije COVID-19

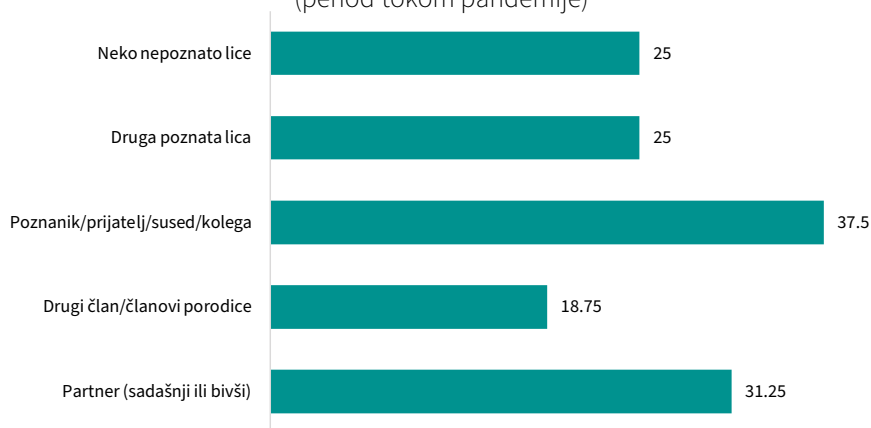
Većina ispitanica iz opšte populacije (84,3%) izjavila je da nije bila izložena nasilju od početka pandemije COVID-19 do danas. One koje su bile izložene nasilju najčešće su trpele nasilje od strane poznanika/prijatelja/suseda/kolege (37,5%) ili sadašnjeg ili bivšeg supruga/partnera (31,3%).

Izloženost nasilju tokom pandemije (žene iz opšte populacije)

Ispitanice iz opšte populacije koje su bile izložene nasilju od strane drugih počinitelaca tokom pandemije (14 ispitanica) najčešće su bile izložene psihičkom (64,3%) i ekonomskom nasilju (14,3%), a nešto ređe fizičkom nasilju (7,14%). U slučajevima partnerskog nasilja ispitanice su najčešće bile izložene psihičkom (77,8%) i ekonomskom nasilju (55,6%). Nešto ređe su trpele neki drugi oblik nasilja ili seksualno nasilje (11,1%).

Počinitelj nasilja nad ženama iz opšte populacije (period tokom pandemije)

Ispitanice iz kategorije žena korisnica usluga prvenstveno su bile izložene partnerskom nasilju. Psihičko nasilje je uvek bilo prisutno (10 ispitanica), a pored njega i fizičko (3) i ekonomsko (3). Dve ispitanice su izjavile i da su bile izložene i seksualnom nasilju. Tri ispitanice su bile izložene (i) nasilju od strane drugih počinitelaca. U ovim slučajevima radilo se takođe o psihičkom i drugim oblicima nasilja - fizičkom (1) i seksualnom (1).

3.5.3. Dostupnost i kvalitet usluga podrške ženama žrtvama nasilja na lokalnom nivou

Drugi NAP predviđa obezbeđivanje sveobuhvatne pravne zaštite i psiho-socijalne podrške devojkama i ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja. Kako bismo dobili sveobuhvatan uvid u uticaj pandemije na dostupnost i kvalitet zaštite, istražili smo stavove lokalnih aktera, kao i stavove žena iz opšte populacije koje su izjavile da su pretrpele nasilje i stavove žena korisnica usluga podrške.

3.5.3.3. Stavovi lokalnih aktera o dostupnosti i kvalitetu usluga podrške

Predstavnici *lokalnih samouprava* (odbor za ravnopravnost, lokalna tela za bezbednost, opštinski štab za vanredne situacije, skupština grada), kao institucije koje u lokalnoj zajednici pružaju usluge ženama žrtvama nasilja, prepoznali su prvenstveno centre za socijalni rad, policiju, sudstvo i zdravstvene ustanove, a potom OCD i tužilaštvo. Od specifičnih usluga koje ove institucije pružaju ženama, ispitanici iz ove grupe su naveli pravnu pomoć, psiho-socijalnu podršku, zdravstvenu zaštitu, sigurne kuće i SOS telefon. Prema informacijama dobijenim od ispitanika, lokalna samouprava finansira usluge podrške ženama žrtvama nasilja u Leskovcu, a ispitanici iz ostalih posmatranih opština nisu znali da odgovore da li usluge podrške finansiraju lokalne samouprave.

Kada su u pitanju predstavnici *lokalnih institucija* (CSR, tužilaštvo, zdravstvene ustanove, PU), oni su detaljnije naveli usluge koje određena institucija pruža ženama žrtvama nasilja. Ispitanici iz ove grupe su istakli da centri za socijalni rad pružaju usluge procene porodičnih odnosa, zbrinjavanja žrtve, smeštanje u sigurne kuće, usluge psiho-socijalne i materijalne podrške. Policija je prepoznata kao institucija koja je zadužena da pruži

zaštitu i bezbednost žrtvi, a zdravstvene ustanove kao institucije koje osim zdravstvene zaštite, dokumentuju stanje žrtve, otkrivaju i prijavljuju nasilje. Organizacije civilnog društva su uglavnom prepoznate kroz uslugu SOS telefona, kao akteri koji pružaju psiho-socijalnu podršku, ali i organizuju istraživanja i aktivnosti u cilju prevencije nasilja.

Kako predstavnici lokalnih institucija ocenjuju kvalitet rada institucije iz koje dolaze u pogledu pružanja usluga ženama žrtvama nasilja tokom pandemije COVID-19?

Nalazi istraživanja ukazuju na to da nije bilo loših ocena, kao i da se ocene kreću od neutralnih (niti dobro niti loše) ka pozitivnim (dobro i veoma dobro). Kao pozitivne aspekte rada institucija, ispitanici obuhvaćeni ovom komponentom istraživanja navode: poštovanje utvrđenih procedura, empatiju zaposlenih i njihovu obučenost da prepoznaju potrebu za pružanjem podrške (zdravstvene ustanove); profesionalnost, hitnost postupka, saradnju s drugim institucijama (tužilaštvo).

„Sve vreme je stanovništvu dostupan telefon psihologa Doma zdravlja radi obraćanja za pomoć žrtvama, kao i kontinuirano obraćanje preko sredstava javnog informisanja i davanja saveta kako se ponašati u uslovima pandemije, u smislu davanja psiho-socijalne podrške.” (Predstavnik zdravstvene ustanove)

S druge strane, kao uzroci teškoća u radu institucija na pružanju usluga podrške ženama prepoznati su: nedostatak ljudskih resursa i opterećenje postojećih (koje su naveli predstavnici centara za socijalni rad, zdravstvene ustanove), nedovoljna bezbednost zaposlenih, otežano upućivanje žrtava u sigurne kuće i prihvatilišta (koje navode predstavnici CSR), dok je predstavnik tužilaštva istakao povećan broj zahteva za odlaganje postupka.

„U jednom periodu su dva stručna radnika imala COVID-19, a s obzirom na to da ih imamo samo tri, bilo je teško organizovati nesmetani rad.” (Predstavnik CSR)

Dok deo ispitanika iz posmatranih lokalnih institucija navodi da pandemija nije otežala ili onemogućila postupanje u slučajevima nasilja prema ženama, niti je uticala na kvalitet i način saradnje među institucijama, ima i onih koji navode da je situacija bila drugačija:

„U ovim teškim uslovima izazvanim virusom, iskristalisale su se institucije spremne na međusektorsku saradnju, što je pohvalno, ali i problemi koji su se javili u ovom vidu saradnje (u smislu ,rupa u sistemu').“ (Predstavnik CSR)

Predstavnici *organizacija civilnog društva* su i tokom pandemije COVID-19 pružali usluge psiho-socijalne podrške i pravnu pomoć. Usluga SOS telefona je bila redovno dostupna ženama i u uslovima pandemije COVID-19. Broj korisnica koje su se u 2020. godini obratile organizacijama za pomoć je povećan u odnosu na prethodnu. U Leskovcu su podršku organizacije „Žene za mir“ zatražile čak 372 žene, što je po oceni predstavnika povećanje za nekih 30% u odnosu na 2019. godinu. Organizacija Centar za podršku ženama (iz Kikinde, a pokriva i opštinu Ada) od početka pandemije je pružila usluge podrške za 110 žena, odnosno 145 žena za celu 2020, što je značajno povećanje u odnosu na 2019. godinu, kada je podršku zatražilo 119 žena.

3.5.3.4. Stavovi žena o dostupnosti i kvalitetu usluga podrške pre pandemije COVID-19

Većina ispitanica iz opšte populacije koje su trpele nasilje *pre pandemije COVID-19* obraćala se nekom za pomoć: u slučaju partnerskog nasilja 78,6%, a u slučaju nasilja drugih počini-laca 53,9% ispitanica. Najčešće su se obraćale policiji i organizacijama civilnog društva, a nešto ređe zdravstvenim ustanovama i CSR. Najređe su se za pomoć obraćale tužilaštvu.

„Policiji sam se obraćala više puta pre nego sam napustila bivšeg supruga zajedno sa decom. Policija je bila više nego korektna. Napisali su krivičnu prijavu i nasilnik je završio u zatvoru. Centru sam se obratila za pomoć jer sam nezaposlena i nemam od čega da izdržavam decu, a nemam ni gde da odem. Nisu imali sluha za moj problem, čak naprotiv, osudili su mene uz reči: ‚Pa znaš li ti koliko žena ima koje su fizički zlostavljane, a ti si otišla i odvela decu samo zato što te vređa i dere se, ne znaš ti šta je nasilje‘. Dali su mi 5.000 dinara i rekli da se snalazim Onda sam se obratila SOS telefonu i ispričala da nemam gde da odem, žene su me prihvatile u prostor. Tu sam provela pola dana dok nisu sredile da budem smeštena u Sigurnu kuću. U međuvremenu su me odvele kod lekara u Urgentni centar jer sam bila jako uznemirena pa su deca plakala. U Sigurnoj kući sam provela 10 dana, a za to vreme žene sa SOS telefona su uspele da stupe u kontakt sa mojom majkom i ona je došla po mene. Još uvek me nasil-

nik proganja i prati kad god izađem iz kuće. Ne prilazi mi, ali me samim prisustvom u mojoj blizini zastrašuje. Idem na psihoterapiju u organizaciji.” (Ispitanica iz opšte populacije)

Žene iz opšte populacije koje se nisu obraćale za pomoć navodile su da to nisu učinile zbog straha, osećanja stida i jer se u tom trenutku u njihovoj okolini nije toliko obraćalo pažnje na nasilje u porodici.

Većina ispitanica iz kategorije korisnica podrške koje su pretrpele nasilje pre pandemije COVID-19 obratila se za pomoć institucijama i/ili nevladinim organizacijama. Samo jedna žena se nije obratila za pomoć iz straha jer je partner stalno kontrolisao njen telefon. Policija je u većini slučajeva bila u krugu aktera kojima su se žene obratile za pomoć. Kada je u pitanju ocena rada policije u tom pogledu, primetno je da su stavovi korisnica mešoviti - uglavnom idu od neutralnih (niti dobro niti loše) do negativnih (loše ili veoma loše).

„Nakon rođenja drugog deteta nasilje je postajalo sve učestalije pa sam odlučila da nasilje prijavim policiji. Policija dođe, sasluša me, a njemu pripreti da ne sme više tako da se ponaša prema meni. To je tako trajalo jedno 3 meseca, policija dođe, zapiše nešto, njemu zaprete i odu.” (Korisnica usluga, Leskovac)

„Policajac me zamolio da ne prijavim muža, jer ide papirološki, tragovi ostaju, pa Balkanci smo mi, birala si ga, još ste mladi u braku, sve će doći na svoje mesto, brak je institucija, ako ti ne odgovara, plati advokata i razvedi se”. (Korisnica usluga, Vladičin Han)

„Osetila sam da mi ne veruju, da me osuđuju. Pitali su me da nisam možda ja njega izazivala. Ništa nije bilo dobro.” (Korisnica usluga, Vladičin Han)

Ispitanice koje su se pre pandemije COVID-19 obraćale za pomoć institucijama negativno su ocenile rad centara za socijalni rad izjašnjavajući se o njihovom radu uglavnom kao lošem ili veoma lošem.

„CSR ima samo lepe reči, ali ništa više.” (Korisnica usluga, Ada)

„Radnica Centra za socijalni rad je bila bezobrazno drska. Nije imala vremena da sluša moju priču, stalno me je prekidala. Rekla mi je da slučaj prijavim policiji jer oni nisu nadležni za to što on pije, ali će ga u svakom slučaju pozvati na razgovor. Poziv od Centra smo dobili u istom terminu. Bili smo u istoj prostoriji dok je ispitivala i njega i mene. Stekla sam utisak da je nekako više na strani mog supruga. Dok sam ja davala izjavu, radnica CSR je sve vreme tražila potvrdu od mog supruga da li je to tačno što ja govorim.” (Korisnica usluga, Leskovac)

„Centar za socijalni rad je imao sasvim različita ponašanja prema meni. Kada sam odlazila sa ženama iz organizacije koje su mi bile podrška, socijalne radnice su bile korektne i sa pitanjima i imale su vremena da me saslušaju. Kada sam odlazila sama, to je bilo zastrašujuće, bile su drske, nisu imale vremena da me saslušaju šta se u međuvremenu dogodilo.” (Korisnica usluga, Leskovac)

Kvalitet rada zdravstvenih ustanova je ocenjen mešovito, ali se iz stavova korisnica koje su pre pandemije COVID-19 bile izložene nasilju može zaključiti da su zdravstveni radnici (lekari koji pružaju zdravstvenu zaštitu) sposobni da prepoznaju nasilje i da ga prijave, kao i da žene upute na aktere koji im mogu pružiti drugu vrstu podrške.

Korisnice usluga podrške su pozitivno ocenile rad organizacija civilnog društva kojima su se obraćale za pomoć pre pandemije COVID-19. I one su, kao i ostali ispitanici, organizacije prepoznali i ocenili prvenstveno kroz uslugu SOS telefona. O značaju ove usluge za prijavljivanje nasilja i osnaživanje žena svedoče sledeće izjave:

„Kada sam pozvala SOS telefon, nisam znala odakle da počnem svoju priču. Sa druge strane sam čula glas koji mi je rekao: ‚Krenite od početka’. Pričala sam svoju priču, a osoba sa druge strane me nije prekidala, samo mi je stavljala do znanja da je tu i da me sluša. To što me nije prekidala dok sam pričala svoje iskustvo o nasilju koje sam preživela i postavljala pitanja (Zašto sam trpela godinama nasilje?) puno mi je značilo. Po prvi put me je neko pitao da li sam sada dobro i da li se osećam bezbedno. Verovala je u moju priču. Ponudila mi je podršku i pomoć. Ponudila mi je psihološko

savetovalište i pravnu pomoć. Kada sam odlazila kod njih u prostor, osećala sam se sigurno i bezbedno. One su mi verovala i nisu osuđivale neke moje postupke. Nakon 16 psiholoških seansi, ja sam bila spremna da se na sudu pojavim i nasilnika pogledam u lice. Vratile su mi samopouzdanje. Počela sam da poštujem sebe kao ljudsko biće.”
(Korisnica usluga, Leskovic)

„U razgovoru sa ženom koja mi se javila na telefon dobila sam podršku da nisam kriva za nasilje koje mi se dogodilo. Da je za nasilje isključivo odgovoran samo nasilnik i niko drugi.” (Korisnica usluga, Vladičin Han)

3.5.3.5. Stavovi žena o dostupnosti i kvalitetu usluga podrške tokom pandemije COVID-19

Skoro polovina žena iz opšte populacije (45,5%) tokom pandemije COVID-19 nije prijavila partnersko nasilje ili se nije obratila za pomoć. Druga polovina koja se na to odlučila najčešće je pomoć tražila od organizacija civilnog društva, potom od policije, zdravstvenih ustanova i CSR. Najređe su se za pomoć obraćale tužilaštvu.

„Po prijavi nasilja policiji, dobila sam odgovor da nemaju osnova za pokretanje krivične prijave, jer me on ne zove, ne prilazi mi i da ima prava da ide ulicom kojom idem i ja, da ima prava da stoji u ulici u kojoj živim i da je važno da me ne uznemirava. Onda sam se obratila Centru sa molbom da sa njim obave razgovor, jer su deca jako uznemirena kada ga vide, plaše se. Oni su mi tada rekli da otac ima prava da vidi svoju decu i da su oni dali mišljenje sudu i da čekam poziv. Nakon toga sam ponovo otišla u prostorije SOS telefona kod advokaticе. S obzirom na to da je advokatica podnela tužbu za razvod braka i zahtev za alimentaciju za decu, ona je napisala i krivičnu prijavu za proganjanje. Počela sam da idem na psihoterapiju redovno, jer mi daje snagu da istrajem u odluci da se borim za decu.” (Ispitanica iz opšte populacije)

„Nakon što sam dobila batine od strane supruga pozvala sam SOS telefon. Nisam smela da zovem policiju, jer kad god pozovem policiju, nasilje je svaki put gore. Žena koja mi se javila me je uputila u zdravstveni centar da mi se saniraju povrede i uzmem izveštaj lekara, ponudila je da ona umesto mene pozove policiju, ali ja sam odbila iz straha da se ne ponovi još gore nasilje. Otišla sam sutradan kod lekara, dežurnoj lekarki sam rekla od čega su nastale povrede, ona je pozvala policiju i policija je tada

napisala krivičnu prijavu po službenoj dužnosti. Ja nisam smela da se pridružim prijavi iz straha od daljeg nasilja. Nakon toga sam počela da odlazim kod psihologa u organizaciju i bolje se osećam.” (Ispitanica iz opšte populacije)

U slučaju žena iz opšte populacije koje su pretrpele nasilje od drugih počinitelaca, čak njih 66,7% se nije obratilo za pomoć. Kao razloge takve odluke navodile su da nisu želele kontakte, da nema ko da im pomogne i strahovale su zbog posledica ako prijave nasilje. S druge strane, one koje su odlučile da potraže pomoć zbog nasilja obraćale su se najčešće policiji i organizacijama civilnog društva, a ređe CRS ili nekom drugom.

„Nemam saznanja da li je policija nešto preduzela. Slučaj sam prijavila uredno i usmeno i pismeno. Što se tiče nevladine organizacije, žene su bile jako senzibilisane da saslušaju moj problem. Ponuđena mi je pravna pomoć. Srela sam se sa advokaticom, napisana je krivična prijava, ali ja je još uvek nisam pustila. Plašim se gubitka posla. Redovno odlazim u prostor na razgovor sa psihoterapeuticom.” (Ispitanica iz opšte populacije)

Žene korisnice usluga podrške koje su bile izložene nasilju, bez obzira na to ko je bio učinilac, obratile su se za pomoć nekoj od institucija. Većina njih se obratila policiji i centrima za socijalni rad, pojedine i zdravstvenim ustanovama i/ili organizacijama civilnog društva.

Korisnice su rad policije ocenile mešovito, od pozitivnog (veoma dobar) i neutralnog (niti dobar niti loš) do negativnog (loš i veoma loš).

„Policija se nerado odazvala na moj poziv. Kada su došli, rekli su da to rešavam na sudu, da je sada vanredna situacija i da oni imaju preča posla nego da stalno dolaze na moj poziv.” (Korisnica usluga, Leskovac)

„Policija je došla na moj poziv, bili su ljubazni, ali ništa nisu preduzeli povodom moje prijave. Rekli su mi da ne smem da trpim nasilje i da podnesem krivičnu prijavu.” (Korisnica usluga, Leskovac)

„Preduzeli su sve potrebne mere, sve što je potrebno.” (Korisnica usluga, Ada)

„Policiji sam prijavila nasilje i uznemiravanje koje nasilnik vrši prema meni putem telefonskih poziva i poruka. Njihov odgovor je bio da je zaljubljen u mene i da me voli.” (Korisnica usluga, Leskovic)

Podrška CSR je ocenjena takođe mešovito, od pozitivne (veoma dobra) i neutralne (niti dobra niti loša) do negativne (loša i veoma loša).

„Telefon Centra za socijalni rad je zvonio, javila mi se telefonska sekretarica sa porukom da razgovor zakažem putem mejla ili mejlom napišem šta je problem. Bila sam zgrožena. Tada sam pozvala SOS telefon. Jedna od žena sa SOS telefona je zvala direktora Centra lično i zakazan mi je razgovor istog dana.” (Korisnica usluga, Leskovic)

Ocena rada tužilaštva je data u samo dva slučaja i bila je polarizovana (u jednom slučaju veoma dobra, a u drugom loša). Negativnu percepciju rada tužilaštva ilustruje sledeća izjava korisnice koja je izjavu davala u prisustvu supruge:

„Ja sam se osećala zbunjeno i izgubljeno, plašila se i razmišljala šta će se desiti kad odemo odavde i stignemo kući.” (Korisnica usluga, Vladičin Han)

Korisnice su pozitivno ocenile i rad organizacija civilnog društva na pružanju usluga podrške i tokom pandemije COVID-19. Ponovljeni su nalazi da je njihov rad primarno prepoznat kroz uslugu SOS telefona kao prvog kontakta.

Nalazi istraživanja stavova korisnica usluga podrške pokazali su da je po njihovom mišljenju tokom pandemije COVID-19 pristup uslugama bio delimično ili u potpunosti otežan. Korisnice smatraju da je došlo do promena u načinu pružanja i kvalitetu usluga pre svega zbog promena u načinu komunikacije koji nije bio adekvatan problemima s kojima se suočavaju, kao i zbog zabrane kretanja i nemogućnosti putovanja do lokacije institucija.

„Drugačije je kad uđete i sednete nego kad svi slušaju. Govore dođi kasnije ako pada kiša ili je hladno. Sramota je pričati kroz prozor neke stvari, dok je iza vas red.” (Korisnica usluga, Ada)

„Sve što je trebalo da se dešava u ličnom kontaktu, dešavalo se putem telefona. Osećala sam se izolovano i bespomoćno.” (Korisnica usluga, Leskovac)

„Fali mi uživo kontakt, mnogo je prijatnije kad uživo razgovaram, nego ovako telefonom”. (Korisnica usluga, Vladičin Han)

3.6. Oporavak

U cilju unapređenja sistema podrške oporavka žena koje su pretrpele bilo koji oblik ugrožavanja bezbednosti u postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama, drugi NAP za primenu Rezolucije 1325 predviđa unapređenje kapaciteta svih aktera u jedinicama lokalne samouprave za sprovođenje individualnih planova oporavka koji sadrže psiho-socijalnu podršku, zdravstvenu i socijalnu zaštitu i zapošljavanje.

3.6.1. Stavovi lokalnih aktera o individualnim planovima oporavka

Predstavnici *institucija na lokalnom nivou* koji su bili uključeni u proces izrade i/ili primene individualnih planova oporavka (CSR, PU, zdravstvene ustanove) izjavili su da je broj izrađenih i primenjenih planova, kao i njihov kvalitet, ostao nepromenjen u odnosu na prethodnu godinu (Ada, Kraljevo), odnosno da je bio manji broj primenjenih planova u odnosu na prethodnu godinu zbog nedostatka „adekvatne komunikacije u oba smera, kao i njihov diskontinuitet” (Leskovac).

Organizacije civilnog društva koje su odgovorile na upitnike nisu bile uključene u proces izrade i/ili primene individualnih planova. U Leskovcu je organizacija „Žene za mir” u

junu 2017. godine uputila tužilaštvu poziv na sastanke za koordinaciju, ali nakon inicijalnih razgovora sa tužiocem nije bilo nikakvih pomaka u tom pravcu. Kao glavni nedostatak individualnih planova oporavka predstavnici ove organizacije su istakli:

„Mišljenja smo da planovi oporavka ne predstavljaju sveobuhvatnu podršku za žene žrtve nasilja. Za nas koje pružamo podršku ženama je nedopustivo da se individualni plan oporavka radi u ime žene koju nisu pitali šta je njoj potrebno i bez njenog prisustva u izradi samog plana oporavka.”

3.6.2. Stavovi žena korisnica usluga podrške žrtvama nasilja o individualnim planovima oporavka

Stavovi korisnica usluga podrške o individualnim planovima oporavka su pokazali da iako je polovina ispitanica bila upoznata sa obavezom institucija (GKS OJT) da izradi individualni plan oporavka i učestvovala je u njegovoj izradi, druga polovina uopšte nije bila upoznata sa tom obavezom institucija. Kao aktere koji su učestvovali u izradi ovih planova korisnice su prepoznale centar za socijalni rad (Vladičin Han). Takođe, korisnice usluga su navele da su sa ženama iz organizacija pripremile posebne bezbednosne planove.

„Sa ženama iz organizacije smo uradile bezbedonosni plan u slučaju fizičkog nasilja. Koga da zovem kao podršku, šta da ponesem sa sobom kada izlazim iz kuće, jer još uvek nisam spremna da pokrenem razvod braka zbog nedostatka sredstava. Takođe, već 4 meseca odlazim na psihoterapiju i osećam se mnogo bolje, došle smo do nekih novih momenata u procesu mog psihičkog oporavka, po prvi put sam ozbiljno počela da razmišljam da napustim nasilnika.” (Korisnica usluga, Leskovac)

Korisnice usluga su različito odgovorile u kojoj meri je individualni plan oporavka koji je pripremio GKS OJT adekvatan njihovim potrebama. U jednom slučaju (Vladičin Han) data je najniža ocena (ocena 1), koja podrazumeva da plan uopšte ne zadovoljava potrebe, dok su korisnice iz Leskovca adekvatnost ocenile najvišom ocenom (5) jer su smatrale da su planovi odgovarali njihovim potrebama.

Odgovori korisnica na pitanje koja im je dodatna podrška potrebna odnosili su se na neophodnost zaposlenja. To ilustruju i odgovori korisnica usluga iz Leskovca:

„Posao, kako bih mogla da napustim nasilnog partnera i otpočnem samostalni život, bez trauma i nasilja.”

„Jedino posao. Ne biram kakav, samo da radim.”

3.7. Dodatni nalazi

3.7.1. Stavovi predstavnika organizacija članica Mreže 1325

U cilju sticanja boljeg uvida u primenu NAP 1325 na lokalnom nivou, istražili smo iskustva i stavove predstavnika organizacija članica Mreže 1325.⁸⁶

Mreža 1325 je mreža koja okuplja 22 organizacije civilnog društva, članove akademske zajednice i pojedince koji su zainteresovani za unapređenje bezbednosti žena i devojčica kroz primenu Rezolucije SB UN 1325.⁸⁷ Mreža deluje kroz:

- a) upoznavanje javnosti sa temama iz oblasti žene, mir i bezbednost,
- b) praćenje sprovođenja NAP 1325,
- c) jačanje kapaciteta Mreže,
- d) saradnju sa organima javne vlasti na republičkom nivou i jačanje uticaja Mreže na usvajanje ili izmenu relevantnih pravnih akata,
- e) razvoj programa koji promovišu Rezoluciju 1325 i NAP, kao i
- f) jačanje lokalne bezbednosti i učešće žena u lokalnim inicijativama za bezbednost, a posebno savetima za bezbednost lokalnih samouprava.

⁸⁶ Mreža 1325 je vidljiva preko naloga na društvenoj mreži: <https://www.facebook.com/Mreza1325/>.

⁸⁷ Što pre usvojiti Nacionalni akcioni plan za sprovođenje Rezolucije 1325 – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji, <https://bezbednost.org/sto-pre-usvojiti-nacionalni-akcioni-plan-za-sprovođenje-rezolucije-1325-zene-mir-i-bezbednost-u-republici-srbiji/> (posećeno 25.03.2021).

U ovom delu istraživanja učestvovali su predstavnici devet organizacija članica Mreže 1325 iz Beograda (Centar za istraživanje javnih politika, Romski centar za žene i decu „DAJE”), Kikinde (Centar za podršku ženama), Novog Bečeja (Udruženje Roma Novi Bečej), Zrenjanina (Zrenjaninski edukativni centar), Niša (Odbor za ljudska prava), Leskovca (Žene za mir) i Užica (Ženski centar, Užički centar za ljudska prava i demokratiju). Upitnik za predstavnike organizacija je obuhvatio pitanja o aktivnostima koje su sprovodile i planirale u okviru implementacije NAP 1325, o uticaju pandemije COVID-19 na dostupnost usluga podrške ženama žrtvama nasilja i o individualnim planovima oporavka.

3.7.1.1. Aktivnosti u okviru implementacije NAP-a za primenu rezolucije 1325

Odgovori na opšta pitanja o aktivnostima koje su članice Mreže sprovodile i planirale u okviru implementacije NAP 1325 ukazuju na to da su sprovodile projekte ili bile uključene u projekte koji su imali za cilj: uključivanje organizacija u konsultativni proces izrade drugog NAP 1325, izgradnju i jačanje kapaciteta Mreže 1325 za praćenje primene NAP 1325 i uticaj rezolucije 1325 na lokalne zajednice, lokalizaciju NAP-a za primenu rezolucije 1325, uvođenje rodne perspektive u bezbednosne politike na lokalnom nivou, kao i učešće u izradi lokalnih strategija i akcionih planova za bezbednost i rodnu ravnopravnost.

Jedna organizacija je aktivnosti fokusirala na analizu uticaja zloupotrebe oružja za nasilje nad ženama, jačanje kapaciteta za sagledavanje značaja NAP 1325 u kontekstu odnosa roda i oružja, kao i zagovaranje uvođenja rodne perspektive u sprovođenje Sporazuma o trgovini naoružanjem u Srbiji (CIJP, Beograd). Ove aktivnosti je sprovodila sa lokalnim organizacijama članicama Mreže 1325 iz Novog Pazara, Kikinde, Kragujevca, Niša i Vranja.

Od romskih organizacija koje su učestvovala u istraživanju jedna je sprovodila projekat u oblasti primene NAP 1325 istražujući stavove Romkinja o njihovoj ličnoj bezbednosti i poverenju u organe državne uprave i lokalne samouprave (Udruženje Roma Novi Bečej).

Pojedine organizacije su planirale aktivnosti s ciljem lokalizacije NAP-a za primenu rezolucije 1325 i monitoring te lokalizacije, ali su zbog pandemije COVID-19 ti planovi odloženi.

3.7.1.2. Uticaj pandemije COVID-19 na dostupnost usluga podrške

Pandemija COVID-19 je uticala na rad članica Mreže 1325 u smislu da su više nego pre određene usluge učinile dostupnim i putem drugih kanala komunikacije (telefon, mejl, društvene mreže). Većina organizacija je tokom vanrednog stanja radila od kuće, ali su usluge bile dostupne i dalje (SOS telefon je bio dostupan uglavnom 24/7).

Osim aktivnosti koje su sprovodile i pre pandemije COVID-19, određene organizacije su informisale građane o virusu i epidemiološkim preporukama, a pojedine su se angažovale i na pružanju humanitarne podrške. Organizacije koje rade sa posebno ranjivim kategorijama (npr. siromašni, Romi) i dalje su sprovodile terenske aktivnosti jer ove kategorije u većini nemaju uopšte ili nemaju redovan pristup internetu ili nisu tehnološki pismene. Razlika je samo u tome što su terenski rad morale da prilagode epidemiološkim merama.

Većina organizacija je ocenila da je u odnosu na prethodnu godinu u 2020. godini imala povećanje broja žena žrtava nasilja koje su im se obraćale za pomoć.

Organizacija	Broj žena žrtava nasilja koje su se obratile za pomoć			Psiho-socijalna podrška	Pravna pomoć	Drugo
	C-19	2020	2019			
Centar za podršku ženama, Kikinda	110	145	119	126	61	
Žene za mir, Leskovac		372		37	12	8
Odbor za ljudska prava Niš	10				10	
Ženski centar Užice	91	101	83	101	33	
Užički centar za LJPD	5				5	
Zrenjaninski edukativni centar	53	70	60	53		
Romski centar za žene i decu „DAJE“	118			84	34	
Udruženje Roma Novi Bečej	34		179	71	97	14

Predstavnici određenih organizacija su ukazali na to da se u njihovoj sredini promenila starosna struktura žena koje su se obraćale za pomoć (više žena starijih od 65 godina), kao i da je bilo više slučajeva ekonomskog nasilja.

Većina organizacija koje su učestvovala u istraživanju nije uključena u rad lokalnih tela zaduženih za bezbednosti i rodnu ravnopravnost, kao ni u rad opštinskih štabova za vanredne situacije.

Kada je u pitanju kvalitet institucionalne podrške ženama žrtvama nasilja, većina organizacija je ocenila da je tokom vanrednog stanja, ali i u ostalom periodu pandemije COVID-19, ta podrška bila loša.

Na pitanje kakva je bila komunikacija i saradnja sa lokalnim institucijama i telima u pogledu zaštite žena u kriznim situacijama, ocene organizacija su se u većini kretale od neutralnih do negativnih. Takođe, većina je ocenila da je saradnja sa lokalnim institucijama na prevenciji i reagovanju na rodno zasnovano nasilje bila ista kao i do pandemije COVID-19, ali su pojedine organizacije ukazale na to da je kvalitet saradnje sa institucijama bio bolji pre pandemije COVID-19. Neke od organizacija koje su učestvovala u istraživanju su navele i primere dobre i loše saradnje sa institucijama.

„Centar za socijalni rad... zaposleni ni ne znaju šta rezolucija obuhvata i zašto je to važno. Oni koji možda znaju ne žele sebi da stvaraju dodatne obaveze.”

„Teško je oceniti neku saradnju kao ‚najlošiju‘. Deklarativno su svi oni kojima smo se obratili bili voljni za saradnju, ali se pokazalo da su neke institucije/tela/lokalne samouprave po pitanju bezbednosti bolje a neke lošije organizovane ili upućene u temu. U malim opštinama to često zavisi i od ljudskih resursa, ljudi dobijaju neke funkcije i nadležnosti, a nemaju ekspertizu u toj oblasti niti mogućnost da znanja unaprede.”

3.7.1.3. Individualni planovi zaštite/oporavka

Nalazi istraživanja su pokazali da organizacije članice mreže nisu uključene u izradu individualnih planova oporavka žena žrtava nasilja, ali su upoznate sa problemima koji se tiču njihove adekvatnosti i primene. To ilustruju i sledeće izjave:

„Nije dovoljno samo smestiti ženu u Sigurnu kuću, skloniti nasilnika iz kuće, obezbediti neku kratkotrajnu ekonomsku podršku, potrebno je sa ženom žrtvom nasilja raditi svakodnevno, čak i sa njenom porodicom, roditeljima, srođnicima jer je često razlog ostanka uz nasilnika nemogućnost povratka u roditeljski dom.”

„Po službenoj dužnosti zamenici javnog tužioca ne podnose tužbe za mere zaštite od nasilja u porodici po Porodičnom zakonu, što predstavlja ozbiljan nedostatak u planiranju dugoročne preventivne zaštite, kao i to što su žrtve prinuđene da same pokreću navedene postupke, da istraju u dugotrajnim sudskim postupcima i da snose troškove istih.”

„Ne, što se naše opštine tiče, sve vrste podrške su korisnicama dostupne, jedini problem je taj što se na mogućnost smeštanja u Sigurnu kuću jako dugo čeka ili dobijamo odgovore CSR-a da nema mesta. Bilo bi dobro kada bi postojali krizni centri u okolini za smeštaj žena u slučajevima nasilja.”

„Vrlo često kada bismo trebali da reagujemo u nekim slučajevima, uvek neka od institucija kaska ili prosto ništa ne preduzme. Dešavalo se nekoliko puta da ostvarimo odličnu saradnju sa CSR-om i budemo uspešni sa te strane u rešavanju slučajeva i pružanju podrške korisnicama, ali onda nailazimo na nesenzibilizaciju ili inspektora ili drugih aktera ili tužilac ne produži hitne mere nasilniku. To se naravno ne dešava u svim slučajevima, ali se dešavalo.”

3.7.2. Stavovi predstavnika policijskih uprava sa teritorije Srbije

Tokom istraživanja od MUP-a RS dobijeni su i odgovori predstavnika PU iz 21 lokalne zajednice u Srbiji. Dobijeni su odgovori od 16 žena i 5 muškaraca, predstavnika PU. U pitanju su bila lica koja su imala između 10 i 20 godina službe. Imajući u vidu činjenicu da su žene koje su učestvovala u glavnom istraživanju izjavile da su se najčešće obraćale policiji za pomoć kada su bile izložene nasilju, ovi nalazi, iako dolaze iz drugih lokalnih zajednica, predstavljaju važne podatke i informacije za ukupno sagledavanje stanja u primeni mera iz drugog NAP-a 1325 u RS.

Ispitanici iz PU su u većini slučajeva (17/21) ocenili da su dobro upoznati sa NAP 1325 i da se on delimično primenjuje u lokalnoj zajednici. U 7 slučajeva su odgovorili da je pandemija COVID-19 uticala na primenu mera u oblasti bezbednosti i rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, pre svega na sprovođenje preventivnih aktivnosti i obuka, ali i na preduzimanje mera zaštite (npr. zbog epidemioloških mera usporena je procedura smeštanja u sigurne kuće).

Kada je u pitanju *ocena rada policije u pogledu pružanja usluga podrške žrtvama*, podaci iz upitnika su pokazali sledeće:

- a) rad na pružanju pravne podrške najčešće je ocenjen ocenom dobar,
- b) pružanje psiho-socijalne podrške najčešće je prepoznat kao usluga koja nije u nadležnosti institucije (7 predstavnika ocenilo je kao dobar rad policije u ovom pogledu),
- c) zdravstvena zaštita je takođe najčešće prepoznata kao usluga koja nije u nadležnosti institucije,
- d) rad na sprečavanju nasilja prema ženama je najčešće ocenjen kao veoma dobar,
- e) isti rezultat - veoma dobar odnosi se i na osiguravanje bezbednosti žena i sankcionisanje svih oblika nasilja prema ženama.

Kao razlozi pozitivne ocene rada policije navođeni su: dosledno sprovođenje zakonskih propisa, blagovremeno reagovanje, kontrola primene mera, saradnja s drugim institucijama, obučenosť kadrova i ohrabrivanje žena da prijave nasilje.

Polovina ispitanika je ocenila da je *pandemija COVID-19 uticala na rad institucije* jer je istovremeno došlo do preraspodele resursa na zadatke sprečavanja širenja pandemije i smanjenja raspoloživih resursa usled obolevanja i opterećenja preostalih resursa. Takođe, bilo je neophodno terenski rad prilagoditi merama protiv epidemije.

Većina ispitanika (15/21) odgovorila je da pandemija nije otežala ili onemogućila postupanje u slučajevima nasilja nad ženama.

Samo 4 predstavnika PU su bila uključena u izradu ili primenu *individualnih planova oporavka* žena žrtvi nasilja. Od toga, u tri slučaja je ocenjeno da nije bilo promena u odnosu na prethodnu godinu, a u jednom da je bilo manje izrađenih odnosno primenjenih planova u odnosu na prethodnu godinu.

Kada je u pitanju *prepoznavanje usluga koje pružaju druge institucije*, predstavnici PU su CSR prepoznali kao pružaoce usluga psiho-socijalne podrške, a zdravstvene ustanove kao pružaoce usluga zdravstvene zaštite i tužilaštva kao pružaoce pravne pomoći. Zanimljivo je da organizacije civilnog društva ili jesu bile jasno označene kao pružaoци usluga (navođenjem usluga ili imenovanjem organizacije) ili je izjavljeno da one ne pružaju uslugu.

Predstavnici PU su pozitivno ocenjivali *nivo bezbednosti u lokalnoj zajednici* (u većini ocenama 8 i 9) ističući saradnju s institucijama kao jedan od razloga za ovu ocenu. I pored toga, više od polovine ispitanika je ocenila da je potrebno preduzeti dalje mere za unapređenje bezbednosti:

- a) pojačati preventivni rad,
- b) pooštriti kaznenu politiku jer nasilnici ne poštuju hitne mere,
- c) obezbediti bolju pokrivenost u patrolnoj i operativnoj delatnosti,

- d) formirati savete za bezbednost i obezbediti njihov kontinuirani rad,
- e) uvažiti bezbednosne potrebe lokalne zajednice,
- f) obezbediti edukaciju građana i informisanje javnosti.

Na pitanje da li bi u lokalnoj zajednici trebalo *nešto unaprediti u pogledu prevencije i zaštite žena od nasilja* većina je odgovorila da bi trebalo (13/21) i predložila rad na:

- a) osnaživanju žena da prijave nasilje i ne odustaju od prijave,
- b) edukaciji žena o njihovim pravima,
- c) prevenciji nasilja,
- d) jačanju institucija za psiho-socijalnu podršku,
- e) izgradnji sigurnih kuća,
- f) većem uključivanju organizacija civilnog društva.

4. Zaključci

Istraživanje je pokazalo da u posmatranim lokalnim zajednicama nedostaju mehanizmi za primenu NAP 1325.

- Pandemija COVID-19 je označena kao razlog neusvajanja planiranih ili izrađenih LAP za primenu Rezolucije SB UN 1325. Ovaj podatak ukazuje na nedostatak svesti kod lokalnih aktera o značaju NAP 1325 za prevenciju nasilja prema ženama u vanrednim situacijama. Umesto da je ova situacija poslužila kao povod za proaktivno delovanje i jačanje institucionalnih mehanizama za bezbednost i rodnu ravnopravnost u lokalnoj zajednici, ona je shvaćena kao prepreka usvajanju lokalnih mera i delovanju ovih tela.
- Ovu situaciju je neophodno sagledati i u svetlu nalaza da su organizacije civilnog društva izolovane od lokalnih tela za bezbednost i vanredne situacije, a negde i od tela za rodnu ravnopravnost. Predstavnici organizacija su naglasili da pojedina tela ili nisu ni bila formirana ili postoje samo formalno. Ovaj stav se podudara sa nalazima iz nedavnog izveštaja o radu Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost za 2019. godinu u kom je zaključeno da iako su mehanizmi za rodnu ravnopravnost fomirani u 130 lokalnih samouprava i „skoro 90% jedinica lokalne samouprave imaju lokalni mehanizam za rodnu ravnopravnost, njihova je funkcionalnost promenljiva, kapaciteti su nedovoljni, sredstva koja su opredeljena za politike rodne ravnopravnosti nisu adekvatna, a procedure nisu standardizovane, te mandati lokalnih mehanizama nisu potpuno stabilni”.⁸⁸

88 Izveštaj o radu Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost za 2019. godinu, Beograd 2020, <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2021-02/Izvestaj%20o%20radu%20KTRR%202019.pdf>.

- Prethodno izneti zaključci dobijaju na snazi kada se sagledaju zajedno sa nalazima ovog istraživanja da je pandemija COVID-19 uticala na način rada lokalnih institucija, što je dodatno otežalo probleme građanima kojima je zbog pandemije i ograničenja kretanja ionako bio otežan pristup institucijama. U tom smislu, može se zaključiti da je pandemija COVID-19 negativno uticala na ostvarenje prvog cilja iz drugog NAP 1325 o unapređenju efikasnosti i efektivnosti rada svih aktera, institucionalnih tela i mehanizama za sprovođenje NAP-a.
- Iako su akteri na lokalnom nivou prepoznali značaj prevencije nasilja prema ženama i iznosili su predloge neophodnih mera, opšti je zaključak da osim sprovođenja mera navedenih u relevantnim nacionalnim dokumentima nema usvajanja specifičnih mera prilagođenih potrebama žena, devojaka i devojčica iz lokalne zajednice, niti usvajanja mera koje uzimaju u obzir posebne bezbednosne potrebe ranjivih i višestruko diskriminiranih grupa. Pohvalne su stoga inicijative organizacija civilnog društva za lokalizaciju primene NAP-a, ali su one nažalost nedovoljne, a i odložene zbog pandemije COVID-19.
- Nalazi istraživanja su pokazali da je pandemija COVID-19 uticala na percepciju bezbednosti u lokalnoj zajednici. Iako su lokalni akteri visoko ocenjivali nivo bezbednosti u zajednici, ipak su naglasili da je novonastala situacija doprinela učestalosti nasilja u porodici zbog gubitka posla i ekonomske neizvesnosti.
- Nalazi su pokazali da su žene pre i tokom pandemije COVID-19 ličnu nesigurnost percipirale i kao ekonomsku nebezbednost. Žene iz opšte populacije su kao jedan od razloga nebezbednosti navodile i nezaposlenost ili strah od gubitka posla, a žene žrtve nasilja su ukazale da im je potrebna dodatna podrška u vidu pomoći za zaposlenje kako bi izašle iz situacije nasilja. Ovi nalazi su u saglasnosti sa stavovima koje su izneli predstavnici 21 PU iz Srbije da je, između ostalog, neophodno raditi na ekonomskom osnaživanju žena jer bi bile spremnije da prijave nasilje i ne odustaju od prijave.

- Kada je u pitanju nasilje prema ženama, rezultati dobijeni ispitivanjem stavova žena iz opšte populacije su ukazali na to da su tokom pandemije COVID-19 žene osim partnerskom nasilju u većoj meri bile izložene i nasilju od strane poznanika/prijatelja/suseda/kolege.
- Nalazi ispitivanja stavova žena korisnica usluga podrške žrtvama nasilja su pokazali da su one i pre i tokom pandemije COVID-19 bile izložene prvenstveno partnerskom nasilju. Kada je reč o oblicima nasilja koje su žene trpele i pre i tokom pandemije, rezultati pokazuju da su žene skoro uvek izložene psihičkom nasilju koje prati neki od ostalih oblika nasilja - najčešće fizičko i ekonomsko, ali se javlja i seksualno nasilje.
- Zabrinjavaju podaci iz istraživanja stavova žena iz opšte populacije da se tokom pandemije COVID-19 većina žena koje su se izjasnile da su pretrpele neki oblik nasilja od strane partnera ili drugih počinitelaca nije obratila institucijama za pomoć. Kao razloge su navodile strah od posledica ako prijave nasilje, kao i izbegavanje kontakata zbog epidemiološke situacije.
- Rezultati su pokazali da su i pre i tokom pandemije COVID-19 žene žrtve nasilja kao aktere koji bi trebalo da im pruže pomoć prepoznale prvenstveno policije centri za socijalni rad, zdravstvene ustanove i organizacije civilnog društva. Istovremeno, kvalitet rada su različito ocenili predstavnici institucija i žene korisnice usluga koje te institucije pružaju. Pozitivne ocene su dobile organizacije civilnog društva, koje su prvenstveno prepoznate kroz uslugu SOS telefona i pružanje psiho-socijalne podrške. S obzirom na to da su nalazi istraživanja pokazali da je pandemija uticala na promenu u načinu i kvalitetu usluga podrške ženama žrtvama nasilja, možemo zaključiti da na lokalnom nivou nije dostignut cilj obezbeđivanja sveobuhvatne pravne zaštite i psiho-socijalne podrške devojka i ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja.

- Kada je u pitanju unapređenje kapaciteta svih aktera u jedinicama lokalne samouprave za sprovođenje individualnih planova oporavka koji sadrže psiho-socijalnu podršku, zdravstvenu i socijalnu zaštitu i zapošljavanje, nalazi istraživanja su pokazali da žene nisu u potpunosti upoznate sa obavezom institucija da izrade ove planove. Takođe se pokazalo da u lokalnim zajednicama nije bilo promene u broju izrađenih individualnih planova oporavka iako su organizacije civilnog društva prijavile povećanje broja žena koje su im se javljale za usluge podrške.
- Na osnovu podataka koji su dobijeni istraživanjem koje je sprovedeno u odabranim opštinama (Ada, Kraljevo, Leskovac, Vladičin Han) možemo zaključiti da u lokalnim zajednicama nema dovoljno kapaciteta i spremnosti da se pandemija COVID-19 sagleda u širem kontekstu bezbednosti žena i shodno tome donesu adekvatne mere koje bi uzele u obzir potrebe lokalne zajednice i lokalizacijom unapredile primenu NAP 1325.

5. Preporuke

U svetlu rezultata koji su dobijeni na osnovu ovog istraživanja možemo izdvojiti sledeće preporuke za unapređenje implementacije NAP-a za primenu Rezolucije 1325 na lokalnom nivou:

- formiranje institucionalnih mehanizama na lokalnom nivou u oblasti bezbednosti i rodne ravnopravnosti nadležnih za primenu NAP 1325 na lokalnom nivou,
- obezbeđivanje i praćenje njihovog kontinuiranog i transparentnog rada,
- donošenje lokalnih akcionih planova za unapređenje položaja žena i rodne ravnopravnosti, kao i lokalnih akcionih planova za bezbednost/za primenu NAP 1325,
- sagledavanje šireg konteksta bezbednosti žena u lokalnoj zajednici i usvajanje mera u okviru LAP koje uvažavaju njihove potrebe,
- jačanje kapaciteta lokalnih institucija da adekvatno učestvuju u prevenciji i zaštiti žena od svih oblika rodno zasnovanog nasilja,
- uspostavljanje održive komunikacije i razmena informacija između institucionalnih aktera i organizacija civilnog društva u cilju unapređenja saradnje u pružanju zaštite ženama žrtvama nasilja,
- kontinuirano praćenje, prikupljanje podataka i informacija o pitanjima koja su od značaja za bezbednost žena sprovođenjem istraživanja u ovoj oblasti.

Reference:

- Akcioni planovi Ministarstva odbrane, Dostupno na: <http://www.mod.gov.rs/cir/4352/akcioni-planovi-4352>
- Barry Buzan, (2009). People, state and fear, 2nd ed.: An Agenda for International Security in the post-Cold War Era, LYNNE RIENNER Publishers.
- Bogoljub Milosavljević, Prilog teorijskopравnom određenju pojma bezbednosti, Pravni zapisi, 2014/1, str. 95-119.
- Centar za istraživanje javnih politika, Iskustva primene NAP 1325, <https://www.publicpolicy.rs/publikacije/8503f622ab8ce6981bfbd8f57bcd415357450725.pdf>
- COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls, UN Women, dostupno na: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006>
- Data from Organization for Economic Cooperation and Development, Creditor Reporting System, <http://stats.oecd.org>
- Delovanje jedinica lokalne samouprave tokom vanrednog stanja, https://uploads-ssl.webflow.com/5e9038a5fc30d378d256622b/5f8dac20b5dfb27e678f8991_Monitoring-izvestaj-.Delovanje-jedinica-lokalne-samouprave-tokom-vanrednog-stanja.pdf
- Dobrobit i bezbednost žena - Srbija: osnovni izveštaj, OEBS, 2019, str. 25.
- Dokmanovic, M. (2018). "Rodna ravnopravnost u Srbiji: dostignuća, prepreke i perspektive", u Čičkarić, L. Bošković, A. (ur), Ka evropskom društvu: ograničenja i perspektive, Beograd, Institut društvenih nauka, str. 202-225.

- Chenoweth, Erica (2019). „Women’s Participation and the Fate of Nonviolent Campaigns: A Report on the Women in Resistance (WiRe) Data Set.” One Earth Future Foundation, Broomfield, Colorado, <http://dx.doi.org/10.18289/OEF.2019.041>
- Filip Ejodus, Međunarodna bezbednosti: teorije, sektori i nivoi, 2012, FPN Beograd, BCBP.
- Human Security Handbook, UN Human Security Unit, 2016.
- Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog akcionog plana za primenu rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije (januar-jun 2020), <http://www.mod.gov.rs/cir/4352/akcioni-planovi-4352>
- Izveštaj o radu Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost za 2019. godinu, Beograd 2020, <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2021-02/Izvestaj%20o%20radu%20KTRR%202019.pdf>
- Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog akcionog plana za primenu rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije za period 2019, <http://www.mod.gov.rs/cir/4352/akcioni-planovi-4352>
- Ljudska bezbednost u Srbiji, SeConS, <https://www.secons.net/files/publication-s/19-Ljudska%20bezbednost%20u%20Srbiji.pdf>
- Miller, B. Pournik, M. Swaine, A. (2014). Women in Peace and Security through United Nations Security Resolution 1325: Literature Review, Content Analysis od national Action Plans, and Implementation, IGIS WP 13/GGP WP 09, dostupno na: https://www.peacewomen.org/assets/file/NationalActionPlans/miladpournikanalysisdocs/igis_womeninpeaceandsecuritythroughunsr1325_millerpournik-swaine_2014.pdf,

- From Best Practice to Standard Practice: A toolkit on the Localization of the UN Security Council Resolution 1325 on Women and Peace and Security, GNWP, founded by UN Women, 2018. Videti; https://gnwp.org/wp-content/uploads/BestPractice_5march2019_NoCropMk-1.pdf.
- Nacionalna strategija za borbu protiv organizovanog kriminala, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_protiv_organizovanog_kriminala.pdf
- Nacionalna strategija za rodnu ravnopravnost za period 2016-2020. godine sa Akcionim planom za period od 2016-2018. „Službeni glasnik RS”, br.4/2016, http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2016_01/t01_0387.htm
- Nacionalna strategija zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_vanredne_situacije.pdf
- Nacionalna strategija za sprečavanje i borbu protiv terorizma za period 2017-2021, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_za_borbu_protiv_terorizma.pdf
- Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017–2020), „Sl. glasnik RS”, br. 53/2017.
- Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017–2020), Misija OEBS-a u Srbiji, Ministarstvo odbrane, 2017. <https://www.osce.org/files/f/documents/0/7/341161.pdf>
- Nezavisni monitoring primene Rezolucije 1325 u Srbiji, Žene u crnom, Beograd, 2012, http://zeneucrnom.org/images/pdf/nezavisni_monitoring_primene_rezolucije1325_u_srbiji.pdf
- OSCE-led survey on violence against women - Well-being and safety of women: Main report, 2019, <https://www.osce.org/secretariat/413237>

- Poseban izveštaj Zaštitnika građana o radu grupa za koordinaciju i saradnju na području Grada Beograda, <https://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/article/338/Poseban%20izvestaj%20zastitnika%20gradjana.pdf>
- „Pomirenje iz ženske perspektive: ka normalizaciji odnosa Srbije i Kosova”, koji su pripremili Udruženje žena Peščanik iz Kruševca i Asocijacija žena Mitrovice za ljudska prava iz Kosovske Mitrovice, a koji predstavlja deo projekta Žene za mir i bezbednost: ka dobrosusedskim odnosima Srbije i Kosova, podržan od strane EU i švedske fondacije Kvinna till Kvinna, https://udruzenjepescanik.org/izvestaji/pomirenje-iz-zenske-perspektive-ka-normalizaciji-odnosa-srbije-i-kosova/#_Toc61949668
- Predlog LAP za integralnu primenu Nacionalnog akcionog plana za primenu rezolucije SB UN 1325: Žene, mir, bezbednosti, 2019-2021, opština Ada, novembar 2019. Izvor:Centrar za podršku ženama, Kikinda.
- PrEUGovor Alarm: Izveštaj o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24, [http://preugovor.org/upload/document/preugovor-20201113-alarm-sr-web_\(1\).pdf](http://preugovor.org/upload/document/preugovor-20201113-alarm-sr-web_(1).pdf)
- Priručnik za rad lokalnih saveta za bezbednosti, Maja Bjeloš, Zorana Brozović Saša Đorđević, <https://www.osce.org/files/f/documents/a/0/217011.pdf>
- Radio 021 (08.01.2021), <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/262993/Astra-Identifikovali-smo-31-zrtvu-trgovine-ljudima-tokom-2020-godine.html>
- Ravnopravnost polova, <http://haninfo.rs/2021/01/25/ravnopravnost-polova/>
- Republički zavod za statistiku, <http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/?lang=sr>
- S/2016/1106, <https://undocs.org/en/S/2016/1106>
- S/RES/2242, 13 October 2015, https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2242%20%282015%29&referer=http://www.un.org/en/documents/index.html&Lang=E

- Sarah Taylor, Gretchen Baldwin, Focus on 2020: Opportunities for the Twentieth Anniversary of Resolution 1325, International Peace Institute, October 2019.
- Savet za bezbednost grada Leskovca, <https://www.gradleskovac.org/index.php/savet-za-bezbednost>
- Sprovođenje agende „Žene mir i bezbednost”u regionu OEBS (2020). OEBS i Centar za žene, mir i bezbednost Londonske škole za ekonomiju i političke nauke, <https://www.osce.org/files/f/documents/7/0/471363.pdf>
- Stalna konferencija gradova i opština, <http://rr.skgo.org/>
- Stockholm International Peace Research Institute, „Global military expenditure sees largest annual increase in a decade – says SIPRI – reaching \$1917 billion in 2019”, 27 April 2020, www.sipri.org/media/press-release/2020/global-military-expenditure-sees-largestannual-increase-decade-says-sipri-reaching-1917-billion
- Strategija bezbednosti grada Leskovca za period 2018-2022, <https://www.gradleskovac.org/images/stories/dokumenta/dokumenta/Strategija%20bezbednosti%202018-2022.pdf>.
- Strategija integrisanog upravljanja granicom u Republici Srbiji za period 2017-2020, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_upravljanje_granicom.pdf
- Strategija kontrole malog i lakog oružja za period 2019-2024. godine, https://rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_kontrole_malog_i_lakog_oruzja.pdf
- Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/3.%20Odbrana/f_strategija_nacionalne_bezbednosti.pdf
- Strategija odbrane Republike Srbije, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/3.%20Odbrana/f_strategija_odbrane.pdf
- Strategija policije u zajednici, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_policija_u_zajednici.pdf

- Strategija prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017–2022, https://media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/nacionalna_strategija_i_akcioni_plan.pdf
- Strategija suprostavljanja iregularnim migracijama u Republici Srbiji za period od 2018. do 2020. godine, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_iregularne_migracije.pdf
- Strategija za borbu protiv visokotehnološkog kriminala 2019-2023. godine, https://www.rsjp.gov.rs/mapa1/2.%20Javna%20bezbednost/f_strategija_visokotehnoloski_kriminal.pdf
- Što pre usvojiti Nacionalni akcioni plan za sprovođenje Rezolucije 1325 – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji, <https://bezbednost.org/sto-pre-usvojiti-nacionalni-akcioni-plan-za-sprovođenje-rezolucije-1325-zene-mir-i-bezbednost-u-republici-srbiji/>
- Test solidarnosti u vreme pandemije, <http://www.centaronline.org/sr/vest/12075/test-solidarnosti-u-vreme-pandemije>
- The Public Policy Research Centre (CENTER), „Gender and Firearms – Why is NAP 1325 so important”, Final Report, June 20, 2019 - December 19, 2019, <https://www.publicpolicy.rs/files/NAP%201325.pdf>
- Trgovina ljudima u Srbiji: zablude, izazovi i napredak, <https://talas.rs/2019/11/22/trgovina-ljudima-u-srbiji/>
- Trpe nasilje ali ne smeju da prijave, Blic, 30.04.2020. <https://www.blic.rs/vesti/hronika/trpe-nasilje-ali-ne-smeju-da-prijave-strucnjaci-smatraju-da-je-tokom-vanrednogstanja/99f4g6j>
- UN News, <https://news.un.org/en/story/2020/10/1076462>
- UN Security Council, Women and peace and security, Report of the Secretary-General, S/2020/946, <https://undocs.org/en/S/2020/946>
- UN Women, „Women, peace, and security in the work of the UN Security Council”, <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/peace-and-security/un-security-council>

- UN-Women analysis of national and local action plans on women and peace and security. https://www.unwomen.org/en/what-we-do/peace-and-security/facts-and-figures#_Toc54253578
- Uredba Vlade Republike Srbije o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika, <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2019/8/9/reg>
- Vlada Republike Srbije, Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost, <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/press/vesti/koordinaciono-telo-za-rodnu-ravnopravnost-podrzhalo-regionalni-dijalog-o-zhenama-kao>
- Vuković, O. (ur.) (2013). Rodna ravnopravnost na lokalnom nivou, Priručnik, SeCons – Grupa za razvojnu inicijativu. Dostupno na: <https://www.secons.net/publications.php?p=85>

Aneksi

Aneks 1: Monitoring matrica

NAP 1325 (2017-2020)

CILJ	AKTERI, INSTITUCIONALNA TELA I MEHANIZMI				
	PREVENCIJA	UČESTVOVANJE	ZAŠTITA	OPORAVAK	
	<p>1.4. Imenovanje, permanentna obuka i umrežavanje kontakt-osoba za NAP u organima državne uprave i lokalne samouprave u kojima ne postoje analitičke grupe i/ili istraživački timovi</p>	<p>2.2. Ugrađivanje mera koje podržavaju specifične bezbednosne potrebe žena, devojaka i devojčica u lokalnim zajednicama posebno iz višestruko diskriminisanih i ranjivih grupa</p>	<p>3.7. Obezbeđivanje ravnopravne zastupljenosti žena u organima državne uprave i lokalne samouprave i drugim telima koja su nadležna za odlučivanje o odbrani i bezbednosnim pitanjima</p>	<p>4.1. Uvođenje rodne perspektive u sve javne politike u oblasti odbrane i bezbednosti u cilju unapređenja zaštite i bezbednosti žena</p>	<p>5.4. Unapređenje kapaciteta svih aktera u jedinicama lokalne samouprave za sprovođenje individualnih planova oporavka koji sadrže psiho-socijalnu podršku, zdravstvenu i socijalnu zaštitu i zapošljavanje u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama</p>
AKTIVNOST	<p>1.6. Obrazovanje i redovno funkcionisanje savetnika/savetnice za sprovođenje NAP-a i njihova usaglašenost sa funkcijom koordinatora/koordinatorke za rodnu ravnopravnost u organima državne uprave i jedinicama lokalne samouprave, kao instituta predviđenog strateškim dokumentima u oblasti rodne ravnopravnosti</p>	<p>2.3. Priprema i primena rodno-senzitivnih obuka u okviru civilne odbrane i civilne zaštite stanovništva radi unapređivanja postupanja u kriznim i vanrednim situacijama</p>	<p>3.12. Podsticanje većeg učešća žena u sastavu republičkih, pokrajinskih i lokalnih štabova za krize i vanredne situacije, kao i u aktivnostima u vezi sa vanrednim situacijama</p>	<p>4.3. Unapređivanje efikasnosti sistema bezbednosti i svih ostalih aktera za preduzimanje neophodnih zakonodavnih i drugih mera da bi se sa potpunom posvećenošću, sprečila, istražila i kaznila dela nasilja nad ženama u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama</p>	
	<p>1.8. Uključivanje i jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva, akademske zajednice i ostalih aktera u sprovođenje NAP-a</p>			<p>4.6. Obezbeđivanje sveobuhvatne pravne zaštite i psiho-socijalne podrške devojka i ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja, posebno pripadnicama višestruko marginalizovanih i diskriminisanih grupa u konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama</p>	

Aneks 2: Istraživački instrumenti i izjava o informisanom pristanku

UPITNIK ZA PREDSTAVNIKE I PREDSTAVNICE TELA PRI LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Poštovana/i,

U toku je realizacija projekta „Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – *Žene, mir i bezbednost* u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou“. Ovaj projekat sprovodi Centar za podršku ženama – Kikinda, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji.

Smatramo da je uloga organa i tela pri lokalnoj samoupravi veoma važna kada je u pitanju realizacija pomenutog Nacionalnog akcionog plana. U skladu sa tim, molimo Vas da popunite naredni upitnik i sa nama podelite svoje mišljenje i iskustvo.

Želimo da napomenemo da je popunjavanje upitnika u potpunosti dobrovoljno, odnosno da niste u obavezi da upitnik popunite ukoliko iz bilo kog razloga to ne želite. Podaci koje navedete biće predstavljeni tako da se ne otkrije Vaš identitet, neće biti korišćeni u kakve druge svrhe osim za potrebe ovog projekta i neće ni na koji način biti zloupotrebljeni. Unapred hvala na saradnji!

OPŠTI PODACI

1. Naziv grada/opštine:

2. Naziv saveta/odbora/komisije ili štaba za vanredne situacije pri lokalnoj samoupravi:

3. Naziv Vaše pozicije u ovom lokalnom telu:

4. Molimo Vas da navedete od kada ste član/članica ovog tela:

5. Koliko ukupno članova i članica broji ovo telo pri Vašoj lokalnoj samoupravi?

Ukupno ima _____ članova/članica, od čega _____ žena i _____ muškaraca.

6. Da li se na rukovodećoj poziciji nalazi muškarac ili žena? Molimo Vas da zaokružite odgovor.

1. Muškarac

2. Žena

LOKALNE POLITIKE I MERE PODRŠKE

7. Da li na nivou Vaše lokalne samouprave postoji Lokalni akcioni plan za bezbednost?

- 1) DA, važi za period od _____ do _____
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

Ukoliko ovaj lokalni akcioni plan postoji, molimo Vas da nam dostavite dokumenta ili pošaljete link ka online verziji dokumenta.

8. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, da li se Lokalni akcioni plan za bezbednost primenjuje?

- 1) DA, u potpunosti
- 2) DA, delimično
- 3) NE, zbog _____
- 4) Ne znam, ne mogu da odgovorim

9. Da li na nivou Vaše lokalne samouprave postoji Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost?

- 1) DA, važi za period od _____ do _____
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

Ukoliko ovaj Lokalni akcioni plan postoji, molimo Vas da nam dostavite dokument ili pošaljete link ka online verziji dokumenta.

10. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, da li se Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost primenjuje?

- 1) DA, u potpunosti
- 2) DA, delimično

3) NE, zbog _____

4) Ne znam, ne mogu da odgovorim

11. Da li na nivou Vaše lokalne samouprave postoji Lokalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN?

1) DA, važi za period od _____ do _____

2) NE

3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

Ukoliko ovaj Lokalni akcioni plan postoji, molimo Vas da nam dostavite dokument ili pošaljete link ka online verziji dokumenta.

12. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, da li se Lokalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 sprovodi?

1) DA, u potpunosti

2) DA, delimično

3) NE, zbog _____

4) Ne znam, ne mogu da odgovorim

13. Ukoliko Lokalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 postoji na nivou Vaše lokalne samouprave, da li je imenovana kontakt osoba za implementaciju ovog Akcionog plana u Vašoj lokalnoj zajednici?

1) DA

2) NE

3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

14. Kada su u pitanju mere u oblasti bezbednosti, rodne ravnopravnosti i/ili primene Rezolucije 1325, da li se u Vašoj lokalnoj zajednici primenjuju samo mere navedene u relevantnim nacionalnim dokumentima (nacionalnim akcionim planovima, strategijama) ili postoje i neke specifične mere uvedene na nivou Vaše lokalne samouprave?

- 1) DA, postoje i specifične mere na nivou naše lokalne samouprave
- 2) NE, primenjuju se samo mere navedene u relevantnim nacionalnim dokumentima
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

15. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete koje su to specifične mere na lokalnom nivou, u kojoj oblasti (bezbednost, rodna ravnopravnost, primena Rezolucije 1325 i slično), u kom periodu je planirano njihovo sprovođenje, ko je zadužen za sprovođenje ovih mera, koja sredstva se koriste (budžetska i/ili donatorska sredstva).

Specifična mera na lokalnom nivou	Oblast (bezbednost, rodna ravnopravnost i slično)	Ko je zadužen za sprovođenje ove mere (institucije/ organizacije)	Period u kome je planirano sprovođenje mere	Izvor finansiranja aktivnosti (možete zaokružiti više opcija)
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva

Specifična mera na lokalnom nivou	Oblast (bezbednost, rodna ravnopravnost i slično)	Ko je zadužen za sprovođenje ove mere (institucije/ organizacije)	Period u kome je planirano sprovođenje mere	Izvor finansiranja aktivnosti (možete zaokružiti više opcija)
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva
				1) Državni budžet 2) Budžet lokalne samouprave 3) Donatorska sredstva

16. Da li je pandemija COVID-19 otežala i/ili onemogućila sprovođenje nekih mera na lokalnom nivou u oblasti bezbednosti, rodne ravnopravnosti i/ili primene Rezolucije 1325?

- 1) DA
- 2) NE

17. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta nije bilo moguće realizovati.

DOSTUPNOST USLUGA PODRŠKE NA LOKALNOM NIVOU

18. Prema Vašim saznanjima, koje institucije/organizacije u Vašoj lokalnoj zajednici pružaju usluge podrške ženama žrtvama nasilja?

- 1) Centar za socijalni rad
- 2) PolICIJA
- 3) Tužilaštvo
- 4) Sudstvo
- 5) Zdravstvene ustanove
- 6) Nevladine organizacije _____ (molimo Vas da upišete naziv ove/ovih NVO)
- 7) Neko drugi _____ (molimo Vas da upišete ko)

19. Da li biste mogli da navedete koje specifične usluge podrške ove institucije/organizacije pružaju ženama žrtvama nasilja u Vašoj lokalnoj zajednici (npr. usluge SOS telefona, Sigurne kuće, psiho-socijalnu podršku, zdravstvenu zaštitu, pravnu podršku i slično)?

20. Da li se neke od ovih usluga finansiraju od strane lokalne samouprave?

- 1) DA
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

21. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, koji iznosi se za ove usluge izdvajaju iz budžeta lokalne samouprave (LS) i da li se ove usluge finansiraju i iz nekih drugih izvora (državnog budžeta ili donatorskih sredstava)?

Naziv usluge	Da li se finansira iz budžeta LS?	Ukoliko se finansira iz budžeta LS, molimo Vas da upišete iznos koji se izdvaja iz budžeta LS	Da li se usluga finansira i iz nekih drugih izvora? Molimo Vas da zaokružite odgovarajuće opcije.
	1) DA 2) NE		1) Državni budžet 2) Donatorska sredstva
	1) DA 2) NE		1) Državni budžet 2) Donatorska sredstva
	1) DA 2) NE		1) Državni budžet 2) Donatorska sredstva
	1) DA 2) NE		1) Državni budžet 2) Donatorska sredstva
	1) DA 2) NE		1) Državni budžet 2) Donatorska sredstva
	1) DA 2) NE		1) Državni budžet 2) Donatorska sredstva

UNAPREĐENJE BEZBEDNOSTI GRAĐANKI I GRAĐANA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

22. Kojom biste ocenom ocenili nivo bezbednosti/sigurnosti građana i građanki u Vašoj lokalnoj zajednici? Molimo Vas da zaokružite ocenu od 1 (potpuno nebezbedno) do 10 (potpuno bezbedno).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

23. Da li postoji nešto što smatrate da bi trebalo unaprediti u Vašoj lokalnoj zajednici, kako bi se stanovnici i stanovnice osećali što bezbednije?

- 1) DA
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

24. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta bi trebalo unaprediti, na koji način i ko bi to trebalo da uradi.

25. A da li smatrate da bi u Vašoj lokalnoj zajednici nešto trebalo unaprediti kada je u pitanju prevencija i zaštita žena od nasilja?

- 1) DA
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

26. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta bi trebalo unaprediti, na koji način i ko bi to trebalo da uradi.

HVALA!

UPITNIK ZA CENTRE ZA SOCIJALNI RAD, TUŽILAŠTVA, POLICIJU I ZDRAVSTVO

Poštovana/i,

U toku je realizacija projekta „Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – *Žene, mir i bezbednost* u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou“. Ovaj projekat sprovodi Centar za podršku ženama – Kikinda, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji.

Smatramo da je uloga centara za socijalni rad, policije, tužilaštva i zdravstva na lokalnu veoma važna kada je u pitanju realizacija pomenutog Nacionalnog akcionog plana. U skladu sa tim, molimo Vas da popunite naredni upitnik i sa nama podelite svoje mišljenje i iskustvo.

Želimo da napomenemo da je popunjavanje upitnika u potpunosti dobrovoljno, odnosno da niste u obavezi da upitnik popunite ukoliko iz bilo kog razloga to ne želite. Podaci koje navedete biće predstavljani tako da se ne otkrije Vaš identitet, neće biti korišćeni ni u kakve druge svrhe osim za potrebe ovog projekta i neće ni na koji način biti zloupotrebljeni. Unapred hvala na saradnji!

OPŠTI PODACI

1. Naziv grada/opštine:

2. U kojoj instituciji ste zaposleni?

- 1) Policijskoj upravi
- 2) Centru za socijalni rad

3) Zdravstvenoj ustanovi

4) Tužilaštvu

3. Naziv Vaše pozicije u instituciji u kojoj ste zaposleni:

4. Molimo Vas da navedete koliko dugo ste zaposleni u instituciji u kojoj trenutno radite:

5. Molimo Vas da zaokružite kog ste pola.

1. Muškarac

2. Žena

**NACIONALNI AKCIONI PLANO ZA PRIMENU REZOLUCIJE 1325
SAVETA BEZBEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA *ŽENE, MIR I
BEZBEDNOST***

6. U kojoj meri ste upoznati sa Nacionalnim akcionim planom za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija *Žene, mir i bezbednost* u Republici Srbiji (2017-2020)? Ocena 1 znači da uopšte niste upoznati sa ovim akcionim planom, a ocena 10 označava da ste u potpunosti sa njim upoznati.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

7. Kako biste ocenili njegovu primenu u Vašoj lokalnoj zajednici?

1. U potpunosti se primenjuje

2. Delimično se primenjuje

3. Ne primenjuje se, zbog _____

4. Ne znam, ne mogu da ocenim

8. Da li mislite da je pandemija COVID-19 uticala na sprovođenje nekih mera/aktivnosti/ pristupa uslugama stanovništvu na lokalnom nivou u oblasti bezbednosti i rodne ravnopravnosti?

1. DA
2. NE
3. Ne znam, ne mogu da odgovorim

9. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta nije bilo moguće sprovesti.

RAD LOKALNIH INSTITUCIJA TOKOM PANDEMIJE COVID-19

10. Kako ocenjujete rad Vaše institucije u pogledu pružanja usluga podrške ženama (pravne, psiho-socijalne, zdravstvene), osiguranja bezbednosti, sprečavanja i sankcionisanja nasilja prema ženama?

	Veoma loše	Loše	Niti loše niti dobro	Dobro	Veoma dobro	Nije primenjivo - nije u nadležnosti institucije
Pravna podrška	1	2	3	4	5	9
Psiho-socijalna podrška	1	2	3	4	5	9
Zdravstvena zaštita	1	2	3	4	5	9
Sprečavanje nasilja prema ženama	1	2	3	4	5	9

	Veoma loše	Loše	Niti loše niti dobro	Dobro	Veoma dobro	Nije primenjivo – nije u nadležnosti institucije
Osiguravanje bezbednosti žena	1	2	3	4	5	9
Sankcionisanje svih oblika nasilja prema ženama	1	2	3	4	5	9
Neka druga vrsta podrške (upisati koja)	1	2	3	4	5	9

11. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili sa veoma dobro ili dobro na bilo koju od navedenih stavki, molimo Vas da nam navedete šta sve smatrate dobrim u radu institucije u kojoj ste zaposleni kada je u pitanju ova konkretna vrsta podrške.

12. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili sa veoma loše ili loše na bilo koju od navedenih stavki, molimo Vas da nam navedete šta sve smatrate lošim u radu institucije u kojoj ste zaposleni kada je u pitanju ova konkretna vrsta podrške.

13. Da li je pandemija COVID-19 uticala **na rad institucije u kojoj ste zaposleni?**

- 1) Da
- 2) Ne

14. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete na koji/e način/e je uticala na rad institucije u kojoj ste zaposleni.

15. Da li je pandemija COVID-19 otežala i/ili onemogućila postupanje u slučajevima nasilja prema ženama u okviru Vaše institucije ?

- 1) Da
- 2) Ne

16. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta je bilo otežano ili nemoguće realizovati.

17. Da li je pandemija uticala na promenu načina i/ili kvaliteta saradnje sa drugim institucijama? Ukoliko je uticala, molimo Vas da navedete na koji način se promenila saradnja.

- 1) NE
- 2) DA, na koji način _____

18. Da li ste uključeni u izradu i/ili primenu individualnih planova oporavka/zaštite i podrške ženama koje su pretrpele nasilje?

- 1) DA
- 2) NE

19. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, da li je pandemija izazvana virusom COVID-19 uticala na sledeće aspekte individualnih planova oporavka/zaštite i podrške ženama:

Broj izrađenih planova?	<ol style="list-style-type: none">1) Da, bio je manji broj izrađenih planova nego prethodnih godina2) Da, bio je veći broj izrađenih planova nego prethodnih godina3) Ne, bio je isti broj izrađenih planova nego prethodnih godina4) Ne mogu da procenim
Broj primenjenih planova?	<ol style="list-style-type: none">1) Da, bio je manji broj primenjenih planova nego prethodnih godina2) Da, bio je veći broj primenjenih planova nego prethodnih godina3) Ne, bio je isti broj primenjenih planova nego prethodnih godina4) Ne mogu da procenim
Kvalitet izrađenih planova?	<ol style="list-style-type: none">1) Da, kvalitet izrađenih planova je bio lošiji nego prethodnih godina2) Da, kvalitet izrađenih planova je bio bolji nego prethodnih godina3) Ne, kvalitet izrađenih planova je bio isti nego prethodnih godina4) Ne mogu da procenim

20. Ukoliko je situacija sa brojem izrađenih ili primenjenih planova i njihovim kvalitetom bila drugačija u odnosu na prethodne godine, molimo Vas da nam to obrazložite.

DOSTUPNOST USLUGA PODRŠKE NA LOKALNOM NIVOU

21. Prema Vašim saznanjima, koje institucije/organizacije u Vašoj lokalnoj zajednici pružaju usluge zaštite, pomoći i podrške žrtvama nasilja? Molimo Vas da u tabeli ispod zaokružite za svaku instituciju/organizaciju da li pruža uslugu/e.

22. Da li biste mogli da navedete koje specifične usluge zaštite, pomoći i podrške ove institucije/organizacije pružaju ženama žrtvama nasilja u Vašoj lokalnoj zajednici (npr. usluge SOS telefona, Sigurne kuće, psiho-socijalnu podršku, zdravstvenu zaštitu, pravnu podršku i slično)? Molimo Vas da u tabeli ispod navedete za svaku instituciju/organizaciju koja pruža usluge vrste usluga koje pružaju.

Institucije/organizacije	Da li pruža usluge	Koje usluge podrške ove institucije/organizacije pružaju ženama žrtvama nasilja u Vašoj lokalnoj zajednici
1. Centar za socijalni rad	1) Ne pruža uslugu 2) Pruža uslugu→	
2. Policija	1) Ne pruža uslugu 2) Pruža uslugu→	
3. Tužilaštvo	1) Ne pruža uslugu 2) Pruža uslugu→	
4. Zdravstvene ustanove	1) Ne pruža uslugu 2) Pruža uslugu→	
5. Nevladine organizacije _____ _____ (molimo Vas da upišete naziv ove/ ovih NVO)	1) Ne pruža uslugu 2) Pruža uslugu→	
6. Neko drugi _____ _____ (molimo Vas da upišete ko)	1) Ne pruža uslugu 2) Pruža uslugu→	

UNAPREĐENJE BEZBEDNOSTI GRAĐANKI I GRAĐANA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

23. Kojom biste ocenom ocenili nivo bezbednosti/sigurnosti građana i građanki u Vašoj lokalnoj zajednici? Molimo Vas da zaokružite ocenu od 1 (potpuno nebezbedno) do 10 (potpuno bezbedno).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

24. Molimo Vas da obrazložite Vašu ocenu sa prethodnog pitanja.

25. Da li postoji nešto što smatrate da bi trebalo unaprediti u Vašoj lokalnoj zajednici kako bi se stanovnici i stanovnice osećali što bezbednije?

- 1) DA
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

26. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta bi trebalo unaprediti, na koji način i ko bi to trebalo da uradi.

27. A da li je pandemija uticala na bezbednost u Vašoj lokalnoj zajednici?

- 1) DA
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

28. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da obrazložite na koji način.

29. A da li smatrate da bi u Vašoj lokalnoj zajednici nešto trebalo unaprediti kada je u pitanju prevencija i zaštita žena od nasilja?

- 1) DA
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

30. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta bi trebalo unaprediti, na koji način i ko bi to trebalo da uradi.

HVALA!

UPITNIK ZA ŽENE IZ OPŠTE POPULACIJE

Poštovana,

U toku je realizacija projekta „Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – *Žene, mir i bezbednost* u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou“. Ovaj projekat sprovodi Centar za podršku ženama – Kikinda, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji.

Važna komponenta ovog projekta odnosi se na lična iskustva devojaka i žena kada je u pitanju osećaj sigurnosti i izloženost nasilju, naročito tokom pandemije COVID-19. U skladu sa tim, molimo Vas da popunite naredni upitnik i sa nama podelite svoje mišljenje i iskustvo.

Želimo da napomenemo da je popunjavanje upitnika u potpunosti dobrovoljno, odnosno da niste u obavezi da upitnik popunite ukoliko iz bilo kog razloga to ne želite. Podaci koje navedete biće predstavljani tako da se ne otkrije Vaš identitet, neće biti korišćeni ni u kakve druge svrhe osim za potrebe ovog projekta i neće ni na koji način biti zloupotrebljeni. Unapred hvala na saradnji!

Klikom na ovo polje, potvrđujete da ste saglasni da učestvujete u istraživanju

OPŠTI PODACI

1. Opština/grad u kome živite: _____

2. Tip naselja u kome živite (molimo Vas da zaokružite jedan od ponuđenih odgovora):

- 1) gradsko
- 2) prigradsko
- 3) seosko

3. Godina rođenja: _____

4. Najviše stečeno obrazovanje:

- 1) Bez završene škole ili nezavršena osnovna škola
- 2) Osnovna škola
- 3) Srednja stručna škola u trajanju od 2 ili 3 godine
- 4) Četvorogodišnja srednja stručna škola
- 5) Gimnazija
- 6) Viša škola
- 7) Fakultet (osnovne akademske studije)
- 8) Postdiplomske studije (master, doktorat, specijalističke studije)

5. Sa kim živite u domaćinstvu? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

- 1) Sama
- 2) Sa jednim ili oba roditelja
- 3) Sa suprug/om (venčanim/nom, nevenčanim/nom), partnerom/kom
- 4) Sa svojom biološkom ili usvojenom maloletnom decom
- 5) Sa svojom biološkom ili usvojenom decom starom 18 ili više godina
- 6) Sa braćom/sestrama
- 7) Sa drugim srođnicima
- 8) Sa osobama koje mi nisu u srodstvu

6. Da li imate nekakvo zaposlenje?

- 1) Da, zaposlena sam kod poslodavca sa punim radnim vremenom
- 2) Da, zaposlena sam kod poslodavca sa delimičnim radnim vremenom
- 3) Da, samostalno obavljam delatnost (samozaposlena sam)
- 4) Ne, ostala sam bez posla tokom pandemije
- 5) Ne, nisam imala posao ni pre pandemije

6) Ne, studiram/školujem se

7) Nešto drugo _____

7. Ako radite kod poslodavca (odgovori 1 i 2 na 6. pitanje), sa kakvim ugovorom ste zaposleni?

- 1) Sa formalnim ugovorom na neodređeno vreme
- 2) Sa formalnim ugovorom na određeno vreme
- 3) Radim honorarno (ugovor o delu, autorski ugovor i slično)
- 4) Radim bez formalnog ugovora, uz usmeni dogovor

8. Ukoliko ste samozaposleni (odgovor 3 na 6. pitanje), da li ste formalno registrovani (uključuje registrovane preduzetnice, vlasnice/suvlasnice preduzeća, one koje imaju registrovano poljoprivredno gazdinstvo)?

- 1) Da
- 2) Ne, neformalno obavljam samostalnu delatnost

OSEĆAJ LIČNE SIGURNOSTI PRE I TOKOM PANDEMIJE COVID-19

9. Da li ste se pre početka pandemije osećali sigurno u svojoj lokalnoj zajednici/mestu u kome živite?

- 1) DA
- 2) NE

10. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili NE, molimo Vas da navedete šta su bili izvori tog osećaja nesigurnosti ili nebezbednosti pre pandemije COVID-19. Možete da odaberete više odgovora.

- 1) Učestali slučajevi nasilja u mojoj lokalnoj zajednici (pljačke, razbojništva, fizički obračuni i drugo)

- 2) Neosvetljene ulice, parkovi i druge javne površine, ulazi u zgradu i slično
- 3) Blizina deonice sa veoma gustim saobraćajem
- 4) Psi lualice ili druge životinje
- 5) Nešto drugo _____

11. Da li je pandemija virusa COVID-19 doprinela tome da se osećate nesigurnije/nebezbednije?

- 1) DA
- 2) NE

12. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete na koji način je pandemija COVID-19 uticala na to da se osećate nesigurnije/nebezbednije. Koji su sada glavni izvori te nesigurnosti/nebezbednosti?

IZLOŽENOST NASILJU PRE PANDEMIJE I TOKOM PANDEMIJE

13. Da li ste **pre početka pandemije** bili izloženi bilo kakvom obliku nasilja?

- 1) DA
- 2) NE

14. Ukoliko ste pre početka pandemije bili izloženi nekom obliku nasilja, molimo Vas da navedete ko je bio počinitelj nasilja (zaokružite sve što se odnosi na Vas).

- 1) Partner (sadašnji ili bivši)
- 2) Drugi član/članovi porodice

- 3) Poznanik/prijatelj/sused/kolega
- 4) Druga poznata lica
- 5) Neko nepoznato lice

15. Ukoliko ste bili izloženi **nasilju sadašnjeg ili bivšeg partnera** (ukoliko je na prethodnom pitanju zaokružen odgovor broj 1), molimo Vas navedite kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

- 1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)
- 2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)
- 3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanju na seksualni odnos u braku, primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)
- 4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)
- 5) Nešto drugo _____

16. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

- 1) DA
- 2) NE, zato što _____

17. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

- 1) Policiji
- 2) Centru za socijalni rad

3) Zdravstvenoj ustanovi

4) Tužilaštvu

5) Nevladinoj organizaciji

6) Nekom drugom _____

18. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

19. Ukoliko ste bili izloženi **nasilju od strane drugih počinitaca**, molimo Vas navedite kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)

2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)

3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)

4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)

5) Nešto drugo _____

20. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

1) DA

2) NE, zato što _____

21. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

1) Policiji

2) Centru za socijalni rad

3) Zdravstvenoj ustanovi

4) Tužilaštvu

5) Nevladinoj organizaciji

6) Nekom drugom _____

22. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

23. Da li ste **od početka pandemije do danas** bili izloženi bilo kakvom obliku nasilja?

1) DA

2) NE

24. Ukoliko ste od početka pandemije do danas bili izloženi nekom obliku nasilja, molimo Vas da navedete ko je bio počinitelj nasilja (zaokružite sve što se odnosi na Vas).

- 1) Partner (sadašnji ili bivši)
- 2) Drugi član/članovi porodice
- 3) Poznanik/prijatelj/sused/kolega
- 4) Druga poznata lica
- 5) Neko nepoznato lice

25. Ukoliko ste bili izloženi **nasilju sadašnjeg ili bivšeg partnera** (ukoliko je na prethodnom pitanju zaokružen odgovor broj 1), molim Vas navedite kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

- 1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)
- 2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)
- 3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanju na seksualni odnos u braku, primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)
- 4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)
- 5) Nešto drugo _____

26. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

- 1) DA
- 2) NE, zato što _____

27. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

- 1) Policiji
- 2) Centru za socijalni rad
- 3) Zdravstvenoj ustanovi
- 4) Tužilaštvu
- 5) Nevladinoj organizaciji
- 6) Nekom drugom _____

28. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

29. Ukoliko ste bili izloženi **nasilju od strane drugih počilaca**, molimo Vas da navedete kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

- 1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)
- 2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)
- 3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete,

primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)

4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)

5) Nešto drugo _____

30. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

1) DA

2) NE, zato što _____

31. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

1) Policiji

2) Centru za socijalni rad

3) Zdravstvenoj ustanovi

4) Tužilaštvu

5) Nevladinoj organizaciji

6) Nekom drugom _____

32. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

HVALA!

UPITNIK ZA KORISNICE SISTEMA PODRŠKE

Poštovana,

U toku je realizacija projekta „Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – *Žene, mir i bezbednost* u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou“. Ovaj projekat sprovodi Centar za podršku ženama – Kikinda, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji.

Jedna od važnih komponenti projekta odnosi se na sagledavanje uticaja pandemije COVID-19 na dostupnost usluga podrške na lokalnom nivou, a Vaše mišljenje je od izuzetnog značaja. U skladu sa tim, molimo Vas da popunite naredni upitnik i sa nama podelite svoje mišljenje i iskustvo kada je u pitanju pristup usluga na lokalnom nivou.

Želimo da napomenemo da je popunjavanje upitnika u potpunosti dobrovoljno, odnosno da niste u obavezi da upitnik popunite ukoliko iz bilo kog razloga to ne želite. Podaci koje navedete biće predstavljeni tako da se ne otkrije Vaš identitet, neće biti korišćeni ni u kakve druge svrhe osim za potrebe ovog projekta i neće ni na koji način biti zloupotrebljeni. Unapred hvala na saradnji!

OPŠTI PODACI

1. Opština/grad u kome živite: _____

2. Tip naselja u kome živite (molimo Vas da zaokružite jedan od ponuđenih odgovora):

- 1) gradsko
- 2) prigradsko
- 3) seosko

3. Godina rođenja: _____

4. Najviše stečeno obrazovanje:

- 1) Bez završene škole ili nezavršena osnovna škola
- 2) Osnovna škola
- 3) Srednja stručna škola u trajanju od 2 ili 3 godine
- 4) Četvorogodišnja srednja stručna škola
- 5) Gimnazija
- 6) Viša škola
- 7) Fakultet (osnovne akademske studije)
- 8) Postdiplomske studije (master, doktorat, specijalističke studije)

5. Sa kim živite u domaćinstvu? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

- 1) Sama
- 2) Sa jednim ili oba roditelja
- 3) Sa suprug/om (venčanim/nom, nevenčanim/nom), partnerom/kom
- 4) Sa svojom biološkom ili usvojenom maloletnom decom
- 5) Sa svojom biološkom ili usvojenom decom starom 18 ili više godina
- 6) Sa braćom/sestrama
- 7) Sa drugim srođnicima
- 8) Sa osobama koje mi nisu u srodstvu

6. Da li imate nekakvo zaposlenje?

- 1) Da, zaposlena sam kod poslodavca sa punim radnim vremenom
- 2) Da, zaposlena sam kod poslodavca sa delimičnim radnim vremenom
- 3) Da, samostalno obavljam delatnost (samozaposlena sam)
- 4) Ne, ostala sam bez posla tokom pandemije
- 5) Ne, nisam imala posao ni pre pandemije
- 6) Ne, studiram/školujem se
- 7) Nešto drugo _____

7. Ako radite kod poslodavca (odgovori 1 i 2 na 6. pitanje), sa kakvim ugovorom ste zaposleni?

- 1) Sa formalnim ugovorom na neodređeno vreme
- 2) Sa formalnim ugovorom na određeno vreme
- 3) Radim honorarno (ugovor o delu, autorski ugovor i slično)
- 4) Radim bez formalnog ugovora, uz usmeni dogovor

8. Ukoliko ste samozaposleni (odgovor 3 na 6. pitanje), da li ste formalno registrovani (uključuje registrovane preduzetnice, vlasnice/suvlasnice preduzeća, one koje imaju registrovano poljoprivredno gazdinstvo)?

- 1) Da
- 2) Ne, neformalno obavljam samostalnu delatnost

KORIŠĆENJE I DOSTUPNOST USLUGA PODRŠKE PRE PANDEMIJE COVID-19

9. Da li ste **pre početka pandemije** bili izloženi nekom obliku nasilja od strane partnera, drugih članova porodice ili osoba van porodice? (zaokružite sve što se odnosi na Vas)

- 1) Da, od strane partnera sadašnjeg ili bivšeg
- 2) Da, od strane drugih članova porodice
- 3) Da, od strane poznanika/prijatelja/suseda/kolega
- 4) Da, od strane drugih poznatih lica
- 5) Da, od strane nepoznatih lica
- 6) Ne, nisam bila izložena nikakvom nasilju

10. Ukoliko ste bili izloženi nasilju sadašnjeg ili bivšeg partnera (ukoliko je na prethodnom pitanju zaokružen odgovor broj 1), molim Vas navedite kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

- 1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)
- 2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)
- 3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanju na seksualni odnos u braku, primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)
- 4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)
- 5) Nešto drugo _____

11. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

- 1) DA
- 2) NE, zato što _____

12. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

- 1) Policiji
- 2) Centru za socijalni rad
- 3) Zdravstvenoj ustanovi
- 4) Tužilaštvu
- 5) Nevladinoj organizaciji
- 6) Nekom drugom _____

13. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

14. Kako biste ocenili podršku koju ste dobili od strane institucija/organizacija **pre pandemije, kada je u pitanju partnersko nasilje kome ste bili izloženi**? Molimo Vas da ocenom od 1 (veoma loš) do 5 (veoma dobar) ocenite kvalitet podrške koju ste dobili od svake institucije/organizacije kojoj ste se obratili (zaokružite ocenu).

Ocena kvaliteta podrške koju su pružile institucije/organizacije pre pandemije

Institucija/organizacija	Veoma loš	Loš	Niti dobar niti loš	Dobar	Veoma dobar	Ne znam, ne mogu da ocenim
Policija	1	2	3	4	5	0
Centar za socijalni rad	1	2	3	4	5	0
Zdravstvena ustanova	1	2	3	4	5	0
Tužilaštvo	1	2	3	4	5	0
Nevladina organizacija	1	2	3	4	5	0
Neko drugi (upišite ko)	1	2	3	4	5	0

Molimo Vas da obrazložite svoju ocenu/ocene. Šta je bilo dobro/loše?

Sada Vas molimo da uzmete u obzir sve druge oblike nasilja koje ste doživeli od drugih počinitelaca koji nisu Vaš bivši ili sadašnji partner (odgovori 2, 3, 4 i 5 na pitanje broj 9) i da odgovorite na sledeća pitanja.

15. Ukoliko ste bili izloženi nasilju od strane drugih počinitelaca, molimo Vas da navedete kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

- 1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)
- 2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)
- 3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)
- 4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)
- 5) Nešto drugo _____

16. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

- 1) DA
- 2) NE, zato što _____

17. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

- 1) Policiji
- 2) Centru za socijalni rad
- 3) Zdravstvenoj ustanovi
- 4) Tužilaštvu

5) Nevladinoj organizaciji

6) Nekom drugom _____

18. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

19. Kako biste ocenili podršku koju ste dobili od strane institucija/organizacija **pre pandemije kada je u pitanju nasilje od strane drugih počinitelaca kome ste bili izloženi?** Molimo Vas da ocenom od 1 (veoma loš) do 5 (veoma dobar) ocenite kvalitet podrške koju ste dobili od svake institucije/organizacije kojoj ste se obratili (zaokružite ocenu).

Ocena kvaliteta podrške koju su pružile institucije/organizacije pre pandemije

Institucija/organizacija	Veoma loš	Loš	Niti dobar niti loš	Dobar	Veoma dobar	Ne znam, ne mogu da ocenim
Policija	1	2	3	4	5	0
Centar za socijalni rad	1	2	3	4	5	0
Zdravstvena ustanova	1	2	3	4	5	0
Tužilaštvo	1	2	3	4	5	0
Nevladina organizacija	1	2	3	4	5	0
Neko drugi (upišite ko)	1	2	3	4	5	0

Molimo Vas da obrazložite svoju ocenu/ocene. Šta je bilo dobro/loše?

Naredno pitanje odnosi se na SVE ISPITANICE, bez obzira na to da li je partner ili neko drugi počinitelj nasilja.

20. Da li ste **pre pandemije** bili suočeni sa nekim posebnim problemom da ostvarite svoja prava i dobijete adekvatnu podršku? Ukoliko jeste, molimo Vas da obrazložite o kakvom problemu je reč (na primer, otežan fizički pristup institucijama usled invaliditeta, nemogućnost da duže ostajete van svog doma usled brige o nekom drugom članu domaćinstva i slično).

KORIŠĆENJE I DOSTUPNOST USLUGA PODRŠKE TOKOM PANDEMIJE COVID-19

21. Da li ste **od početka pandemije do danas** bili izloženi nekom obliku nasilja od strane partnera, drugih članova porodice ili osoba van porodice? (zaokružite sve što se odnosi na Vas)

- 1) Da, od strane partnera sadašnjeg ili bivšeg
- 2) Da, od strane drugih članova porodice
- 3) Da, od strane poznanika/prijatelja/suseda/kolega
- 4) Da, od strane drugih poznatih lica
- 5) Da, od strane nepoznatih lica
- 6) Ne, nisam bila izložena nikakvom nasilju

22. Ukoliko ste od početka pandemije do danas bili izloženi nasilju sadašnjeg ili bivšeg partnera (ukoliko je na prethodnom pitanju zaokružen odgovor broj 1), molimo Vas navedite kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

- 1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)
- 2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)
- 3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljavanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanju na seksualni odnos u braku, primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)
- 4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)
- 5) Nešto drugo _____

23. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

1) DA

2) NE, zato što _____

24. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

1) Policiji

2) Centru za socijalni rad

3) Zdravstvenoj ustanovi

4) Tužilaštvu

5) Nevladinoj organizaciji

6) Nekom drugom _____

25. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

26. Kako biste ocenili podršku koju ste dobili od strane institucija/organizacija **od početka pandemije do danas, kada je u pitanju partnersko nasilje kome ste bili izloženi**? Molimo Vas da ocenom od 1 (veoma loš) do 5 (veoma dobar) ocenite kvalitet podrške koju ste dobili od svake institucije/organizacije kojoj ste se obratili (zaokružite ocenu).

Ocena kvaliteta podrške koju su pružile institucije/organizacije tokom pandemije

Institucija/organizacija	Veoma loš	Loš	Niti dobar niti loš	Dobar	Veoma dobar	Ne znam, ne mogu da ocenim
Policija	1	2	3	4	5	0
Centar za socijalni rad	1	2	3	4	5	0
Zdravstvena ustanova	1	2	3	4	5	0
Tužilaštvo	1	2	3	4	5	0
Nevladina organizacija	1	2	3	4	5	0
Neko drugi (upišite ko) _____ _____	1	2	3	4	5	0

Molimo Vas da obrazložite svoju ocenu/ocene. Šta je bilo dobro/loše?

Sada Vas molimo da uzmete u obzir sve druge oblike nasilja koje ste, od početka pandemije do danas, doživeli od strane drugih počinitelaca koji nisu Vaš bivši ili sadašnji partner (odgovori 2, 3, 4 i 5 na pitanje broj 21) i da odgovorite na sledeća pitanja.

27. Ukoliko ste bili izloženi nasilju od strane drugih počinitelaca, molim Vas navedite kojim oblicima nasilja ste bili izloženi (molimo da zaokružite sve što se na Vas odnosi).

- 1) Psihološkom/psihičkom nasilju (verbalnim uvredama, psovka, omalovažavanju, emocionalnom uslovljavanju, ucenom preko dece, pretnjama, zabranama izlaska, posećivanja rodbine ili prijatelja, i slično)

- 2) Fizičkom nasilju (udaranju, grebanju, čupanju, guranju, nanošenju bilo kakvih povreda i slično)
- 3) Seksualnom nasilju (primoravanju na seksualni odnos bez Vašeg pristanka, uključujući i primoravanje na nastavljanje seksualnog odnosa kada želite da prekinete, primoravanju na radnje tokom seksualnog odnosa koje ne želite, neželjenom dodirivanju, primoravanju da gledate pornografski materijal i sl.)
- 4) Ekonomskom nasilju (uskraćivanju pristupa novcu ili oduzimanju novca i drugih materijalnih stvari/sredstava za život, zabranjivanju da se zaposlite)
- 5) Nešto drugo _____

28. Da li ste se zbog tog nasilja nekome tada obraćali za pomoć?

- 1) DA
- 2) NE, zato što _____

29. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, kome ste se obratili za pomoć? Molimo Vas da zaokružite sve odgovore koji se na Vas odnose.

- 1) Policiji
- 2) Centru za socijalni rad
- 3) Zdravstvenoj ustanovi
- 4) Tužilaštvu
- 5) Nevladinoj organizaciji
- 6) Nekom drugom _____

30. Molimo Vas da svojim rečima navedete šta su preduzeli oni kojima ste se obratili ili kakvu vrstu podrške su Vam pružili. Ukoliko nisu ništa preduzeli, molimo Vas da to navedete.

31. Kako biste ocenili podršku koju ste dobili od strane institucija/organizacija **od početka pandemije do danas, kada je u pitanju nasilje od strane drugih počinitelaca, kome ste bili izloženi?** Molimo Vas da ocenom od 1 (veoma loš) do 5 (veoma dobar) ocenite kvalitet podrške koju ste dobili od svake institucije/organizacije kojoj ste se obratili (zaokružite ocenu).

Ocena kvaliteta podrške koju su pružile institucije/organizacije tokom pandemije

Institucija/organizacija	Veoma loš	Loš	Niti dobar niti loš	Dobar	Veoma dobar	Ne znam, ne mogu da ocenim
Policija	1	2	3	4	5	0
Centar za socijalni rad	1	2	3	4	5	0
Zdravstvena ustanova	1	2	3	4	5	0
Tužilaštvo	1	2	3	4	5	0
Nevladina organizacija	1	2	3	4	5	0
Neko drugi (upišite ko) _____ _____	1	2	3	4	5	0

Molimo Vas da obrazložite svoju ocenu/ocene. Šta je bilo dobro/loše?

Naredna pitanja odnose se na SVE ISPITANICE, bez obzira na to da li je partner ili neko drugi počinitelac nasilja.

32. Ako ste neku vrstu podrške dobijali i pre pandemije, da li Vam je tokom pandemije otežan pristup ovoj usluzi/ovim uslugama?

- 1) Da, bio je u potpunosti otežan
- 2) Da, bio je delimično otežan
- 3) Nije uopšte bio otežan
- 4) Ne mogu da ocenim, pre pandemije nisam koristila usluge podrške

33. Da li se od početka pandemije promenio način pružanja usluge koju koristite (na primer, pre pandemije ste dobijali podršku neposrednim kontaktima sa predstavnicima institucija/organizacija, a sada se podrška pruža telefonskim putem i slično)?

- 1) DA, promenilo se _____

- 2) NE

34. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, molimo Vas da navedete da li je to uticalo na kvalitet pružene usluge, da li je on sada lošiji ili ne i zbog čega?

35. Da li ste se **od početka pandemije do danas** suočili sa nekim dodatnim problemom da ostvarite svoja prava i dobijete adekvatnu podršku? Ukoliko jeste, molimo Vas da obrazložite o kakvom problemu je reč (na primer, otežan fizički pristup institucijama usled invaliditeta, nemogućnost da duže ostajete van svog doma usled brige o nekom drugom članu domaćinstva, ograničenje kretanja usled policijskog časa i slično).

INDIVIDUALNI PLANOVI OPORAVKA/ZAŠTITE I PODRŠKE

36. Da li znate da su institucije u obavezi da sačine individualne planove oporavka/zaštite i podrške, koji uključuju različite vidove podrške (psiho-socijalnu podršku, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, pomoć pri zapošljavanju i slično)?

- 1) DA, znam i uključena sam u izradu individualnog plana oporavka/zaštite i podrške
- 2) DA, znam ali za mene nije izrađen individualni plan oporavka/zaštite i podrške
- 3) NE, nisam bila upoznata sa ovom obavezom institucija

37. Ukoliko je na prethodnom pitanju odabrana opcija 1, molimo Vas da navedete ko je izradio ovaj individualni plan oporavka/podrške i zaštite.

- 1) Javno tužilaštvo
- 2) Centar za socijalni rad
- 3) Nevladine organizacije _____ (molimo Vas da navedete koje/koja)
- 4) Ne znam, ne mogu da odgovorim

38. Ukoliko je kao odgovor na 36. pitanje zaokružena opcija 1, molimo Vas da ocenite u kojoj meri plan koji je izrađen zadovoljava Vaše potrebe (1 – uopšte ne zadovoljava moje potrebe, 5 – u potpunosti zadovoljava moje potrebe). Molimo Vas da zaokružite jednu od ocena.

1 2 3 4 5

Molimo Vas da obrazložite ocenu koju ste dali.

39. A da li se ovaj plan sprovodi kako bi trebalo?

1) DA

2) NE

40. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje NE, molimo Vas da navedete šta se ne sprovodi i zbog čega.

41. Da li Vam je trenutno potrebna još neka vrsta podrške, koja nije obuhvaćena individualnim planom oporavka? Šta bi Vam bilo potrebno?

HVALA!

UPITNIK ZA ČLANICE MREŽE 1325

Poštovana/i,

U toku je realizacija projekta „Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – *Žene, mir i bezbednost* u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou“. Ovaj projekat sprovodi Centar za podršku ženama – Kikinda, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji.

Smatramo da je uloga članica Mreže 1325 veoma važna, kada je u pitanju realizacija pomenutog Nacionalnog akcionog plana. U skladu sa tim, molimo Vas da popunite naredni upitnik i sa nama podelite svoje mišljenje i iskustvo.

Želimo da napomenemo da je popunjavanje upitnika u potpunosti dobrovoljno, odnosno da niste u obavezi da upitnik popunite ukoliko iz bilo kog razloga to ne želite. Podaci koje navedete biće predstavljani tako da se ne otkrije Vaš identitet, neće biti korišćeni ni u kakve druge svrhe, osim za potrebe ovog projekta i neće ni na koji način biti zloupotrebljeni. Unapred hvala na saradnji!

OPŠTI PODACI

1. Naziv organizacije/institucije u kojoj ste angažovani:

2. Vaša pozicija u organizaciji/instituciji:

3. Molimo Vas da navedete od kada je Vaša organizacija/institucija članica Mreže 1325.

AKTIVNOSTI U OKVIRU IMPLEMENTACIJE NAP-a ZA PRIMENU REZOLUCIJE 1325

4. Da li je Vaša organizacija do sada bila uključena u neke od aktivnosti koje su doprinele implementaciji Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN?

- 1) DA
- 2) NE

5. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete koje su to aktivnosti, kada su sprovedene, ko je sve bio uključen u sprovođenje aktivnosti i koja su sredstva korišćena (budžetska i/ili donatorska sredstva).

Aktivnosti	Period implementacije aktivnosti	Organizacija koja je organizovala aktivnost	Drugi uključeni akteri (institucije, organizacije)	Izvor finansiranja aktivnosti (možete zaokružiti više opcija)
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva

Aktivnosti	Period implementacije aktivnosti	Organizacija koja je organizovala aktivnost	Drugi uključeni akteri (institucije, organizacije)	Izvor finansiranja aktivnosti (možete zaokružiti više opcija)
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva

6. Da li je bilo nekih drugih planiranih aktivnosti koje nije bilo moguće realizovati, a koje bi doprinele implementaciji NAP-a za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN na lokalnom nivou?

- 1) DA
- 2) NE

7. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta nije bilo moguće realizovati i koji su razlozi za to?

UTICAJ PANDEMIJE COVID-19 NA DOSTUPNOST USLUGA PODRŠKE

8. Na koji način je pandemija COVID-19 uticala na rad Vaše organizacije? Da li se nešto promenilo u pogledu dostupnosti usluga podrške koje pružate, obima posla, načina organizacije rada ili nekih drugih aspekata?

9. Kada su u pitanju usluge podrške ženama žrtvama nasilja, koliko žena Vam se **od početka pandemije** obratilo za pomoć?

Molimo Vas da upišete broj _____

10. Da li je ovaj broj značajno manji, značajno veći ili približno jednak broju žena koje su Vam se obraćale za pomoć tokom prethodnih godina? Molimo Vas da, ukoliko je moguće, svoj odgovor potkrepite konkretnim podacima za godine 2018, 2019. i celu 2020.

11. Molimo Vas da navedete broj žena kojima ste od početka pandemije do sada pružili specifične vrste podrške:

1. Psiho-socijalnu podršku dobilo je _____ žena

2. Pravnu podršku dobilo je _____ žena

3. Neku drugu vrstu podrške dobilo je _____ žena

12. Molimo Vas da upišete koja vrsta podrške je u pitanju _____

13. Na osnovu iskustva saradnje sa institucijama, kako biste Vi generalno ocenili **postupanje institucija, odnosno kvalitet institucionalne podrške** koja je ženama bila na raspolaganju:

Tokom vanrednog stanja	Tokom pandemije, ne uzimajući u obzir period kada je bilo proglašeno vanredno stanje
1) Veoma loš	1) Veoma loš
2) Loš	2) Loš
3) Niti dobar niti loš	3) Niti dobar niti loš
4) Dobar	4) Dobar
5) Veoma dobar	5) Veoma dobar
6) Ne znam/ne mogu da ocenim	6) Ne znam/ne mogu da ocenim

Molimo Vas da obrazložite svoje odgovore.

14. Da li je Vaša organizacija bila uključena u rad lokalnih tela, poput saveta, komisija, odbora/saveta za rodnu ravnopravnost, saveta za bezbednost, štaba za vanredne situacije i drugih?

- 1) DA, u rad _____
- 2) NE

15. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje DA, da li je Vaša organizacija i dalje uključena u rad ovog lokalnog tela?

- 1) DA
- 2) NE, a razlog tome je _____
-

16. Na osnovu Vašeg iskustva, molimo Vas da ocenite kakva je komunikacija i saradnja sa lokalnim institucijama i telima kada je u pitanju zaštita žena u kriznim situacijama (s posebnim fokusom na pandemiju COVID-19)?

- 1) Veoma loša
- 2) Loša
- 3) Niti dobra niti loša
- 4) Dobra
- 5) Veoma dobra
- 6) Ne znam, ne mogu da ocenim

17. Kada je u pitanju primena NAP-a 1325, sa kojom institucijom/telom imate najbolju saradnju u realizaciji aktivnosti/obavljanju konkretnih poslova u cilju implementacije pomenutog Akcionog plana? Molimo Vas da obrazložite svoj odgovor.

18. A sa kojom institucijom/telom imate najlošiju saradnju u realizaciji aktivnosti/obavljanju konkretnih poslova u cilju implementacije Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325? Molimo Vas da obrazložite svoj odgovor.

19. Da li je pre pandemije bilo drugačije, da li je saradnja sa institucijama na lokalnom nivou na prevenciji i reagovanju na rodno zasnovano nasilje bila bolja, lošija ili ista kao sada? Molimo Vas da obrazložite svoj odgovor.

INDIVIDUALNI PLANOVI ZAŠTITE/OPORAVKA

20. Da li je Vaša organizacija uključena u izradu individualnih planova zaštite/oporavka za žrtve rodno zasnovanog nasilja, koji uključuju različite vidove podrške (psihosocijalnu podršku, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, pomoć pri zapošljavanju i slično)?

1) DA

2) NE

21. Ukoliko je na prethodno pitanje odgovor DA, da li se planovi zaštite/oporavka sprovode kako bi trebalo?

1) DA

2) NE

22. Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje NE, molimo Vas da navedete šta se ne sprovodi i zbog čega.

23. Na osnovu Vašeg iskustva, da li individualni planovi zaštite/oporavka obuhvataju sve potrebne vrste podrške ili je ženama žrtvama nasilja ponekad potreban i neki dodatni vid podrške, koji prevazilazi individualni plan zaštite/oporavka?

HVALA!

UPITNIK ZA PREDSTAVNIKE I PREDSTAVNICE TELA PRI MINISTARSTVIMA

Poštovana/i,

U toku je realizacija projekta „Procena uticaja pandemije COVID-19 na implementaciju Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – *Žene, mir i bezbednost* u Republici Srbiji (2017-2020), na lokalnom nivou“. Ovaj projekat sprovodi Centar za podršku ženama – Kikinda, uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji.

Smatramo da je uloga organa i tela pri ministarstvu veoma važna kada je u pitanju realizacija pomenutog Nacionalnog akcionog plana. U skladu sa tim, molimo Vas da popunite naredni upitnik i sa nama podelite svoje mišljenje i iskustvo.

Želimo da napomenemo da je popunjavanje upitnika u potpunosti dobrovoljno, odnosno da niste u obavezi da upitnik popunite ukoliko iz bilo kog razloga to ne želite. Podaci koje navedete biće predstavljani tako da se ne otkrije Vaš identitet, neće biti korišćeni ni u kakve druge svrhe osim za potrebe ovog projekta i neće ni na koji način biti zloupotrebljeni. Unapred hvala na saradnji!

OPŠTI PODACI

1. Naziv ministarstva:
2. Naziv saveta/odbora/komisije::
3. Naziv Vaše pozicije u ovom telu:
4. Molimo Vas da navedete od kada se član/članica ovog tela:
5. Koliko ukupno članova i članica broji ovo telo?

Ukupno ima _____ članova/članica, od čega _____ žena
i _____ muškaraca.

6. Da li se na rukovodećoj poziciji nalazi muškarac ili žena? Molimo Vas da zaokružite odgovor.

- 1) Muškarac
- 2) Žena

POLITIKE I MERE PODRŠKE

7. Da li ste zadovoljni primenom drugog NAP-a od 2017-2020 godine?

- 1) Da
- 2) Delimično
- 3) Ne
- 4) Ne znam, ne želim da odgovorim

8. Da li znate da li se primenjuje NAP na lokalnom nivou?

- 1) Da
- 2) Delimično
- 3) Ne
- 4) Ne znam, ne želim da odgovorim

9. Da li smatrate da bi trebalo raditi na davanju predloga na izmeni nekih mehanizama za primenu 1325 na lokalnom nivou? Da sve što je vidljivo na nacionalnom bude i na lokalnom nivou?

10. Da li je pokušano da se uradi neki plan monitoringa ili da se pristupi evaluaciji primene Rezolucije 1325?

11. Kakvi su planovi za izradu trećeg NAP-a? Da li će Vaše ministarstvo biti zaduženo za praćenje NAP-a?

12. Kada su u pitanju mere u oblasti bezbednosti, rodne ravnopravnosti i/ili primene Rezolucije 1325, da li se primenjuju samo mere navedene u relevantnim nacionalnim dokumentima (nacionalnim akcionim planovima, strategijama) ili postoje i neke specifične mere uvedene u okviru Vašeg ministarstva?

- 1) DA, postoje i specifične mere na nivou našeg ministarstva
- 2) NE, primenjuju se samo mere navedene u relevantnim nacionalnim dokumentima
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

13. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete koje su to specifične mere na lokalnom nivou, u kojoj oblasti (bezbednost, rodna ravnopravnost, primena Rezolucije 1325 i slično), u kom periodu je planirano njihovo sprovođenje, ko je zadužen za sprovođenje ovih mera, koja sredstva se koriste (budžetska i/ili donatorska sredstva).

Specifična mera	Oblast (bezbednost, rodna ravnopravnost i slično)	Ko je zadužen za sprovođenje ove mere (institucije/ organizacije)	Period u kome je planirano sprovođenje mere	Izvor finansiranja aktivnosti (možete zaokružiti više opcija)
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				<ol style="list-style-type: none"> 1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva

Specifična mera	Oblast (bezbednost, rodna ravnopravnost i slično)	Ko je zadužen za sprovođenje ove mere (institucije/ organizacije)	Period u kome je planirano sprovođenje mere	Izvor finansiranja aktivnosti (možete zaokružiti više opcija)
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva
				1. Državni budžet 2. Budžet lokalne samouprave 3. Donatorska sredstva

14. Da li je pandemija COVID-19 otežala i/ili onemogućila sprovođenje nekih mera na nacionalnom nivou u oblasti bezbednosti, rodne ravnopravnosti i/ili primene Rezolucije 1325?

1) DA

2) NE

15. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta nije bilo moguće realizovati.

16. Kojom biste ocenom ocenili nivo bezbednosti/sigurnosti građana i građanki u R.Srbiji? Molimo Vas da zaokružite ocenu od 1 (potpuno nebezbedno) do 10 (potpuno bezbedno).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

17. Da li postoji nešto što smatrate da bi trebalo unaprediti u R.Srbiji, kako bi se stanovnici i stanovnice osećali što bezbednije?

1) DA

2) NE

3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

18. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta bi trebalo unaprediti, na koji način i ko bi to trebalo da uradi.

19. A da li smatrate da bi u R.Srbiji nešto trebalo unaprediti kada je u pitanju prevencija i zaštita žena od nasilja?

- 1) DA
- 2) NE
- 3) Ne znam, ne mogu da odgovorim

20. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili DA, molimo Vas da navedete šta bi trebalo unaprediti, na koji način i ko bi to trebalo da uradi.

HVALA!

Aneks 3: Lista relevantnih aktera na nacionalnom i lokalnom nivou

- Politički savet Vlade Republike Srbije za sprovođenje NAP 1325
- Operativno telo Vlade Republike Srbije za sprovođenje NAP 1325
- Komisija Narodne skupštine Republike Srbije za praćenje sprovođenja NAP 1325
- Analitičke grupe i istraživački timovi
- Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost
- Ministarstvo unutrašnjih poslova
- Ministarstvo odbrane
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog
- Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja
- Ministarstvo zdravlja
- Ministarstvo kulture i informisanja
- Odbor za ravnopravnost polova Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodina
- Pokrajinski sekretarijat za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova
- Savet za rodnu ravnopravnost Autonomne pokrajine Vojvodina
- Zavod za ravnopravnost polova Autonomne pokrajine Vojvodina
- Zamenik/zamenica Pokrajinskog ombudsmana za ravnopravnost polova
- Lokalni savet za bezbednost
- Opštinski štab za vanredne situacije
- Lokalni mehanizam za rodnu ravnopravnost

Aneks 4: PRILOG - TABELE

Odgovori na upitnik za žene iz opšte populacije

Tabela 1: Profil ispitanica po opštini i godinama

	Total	Godine po kategorijama		
		18-35	36-50	51+
Broj ispitanica	102	18	47	37
OPŠTINA		%		
Ada	16,67	16,67	10,64	24,32
Kraljevo	27,45	33,33	27,66	24,32
Leskovac	36,27	27,78	36,17	40,54
Vladičin Han	19,61	22,22	25,53	10,81

Tabela 2: Profil ispitanica po opštini i statusu na tržištu rada

	Total	Status na tržištu rada			
		Zaposlena	Nezaposlena	Studentkinja	Penzionerka
Broj ispitanica	102	70	25	2	5
OPŠTINA		%			
Ada	16,67	14,29	16	50	40
Kraljevo	27,45	32,86	20		
Leskovac	36,27	30	52		60
Vladičin Han	19,61	22,86	12	50	

Tabela 3: Profil ispitanica po opštini i tipu naselja u kom žive

	Total	Tip naselja		
		Gradsko	Prigradsko	Seosko
Broj ispitanica	102	59	18	25
OPŠTINA		%		
Ada	16,67	11,86	5,56	36
Kraljevo	27,45	18,64	50	32
Leskovac	36,27	50,85	22,22	12

Vladičin Han	19,61	18,64	22,22	20
--------------	-------	-------	-------	----

Tabela 4: Profil ispitanica po opštini i nivou obrazovanja

	Total	Nivo obrazovanja		
		Osnovno i niže	Srednje	Visoko
Broj ispitanica	102	1	57	44
OPŠTINA		%		
Ada	16,67		15,79	18,18
Kraljevo	27,45		26,32	29,55
Leskovac	36,27	100	28,07	45,45
Vladičin Han	19,61		29,82	6,82

Tabela 5: Profil ispitanica po tipu domaćinstva i starosti ispitanica *

	Total	Godine po kategorijama		
		18-35	36-50	51+
Broj ispitanica	102	18	47	37
		%		
Sama	12,75	5,56	12,77	16,22
Sa jednim ili oba roditelja	25,49	50	19,15	21,62
Sa suprug/om (venčanim/nom, nevenčanim/nom), partnerom/kom	50,98	33,33	53,19	56,76
Sa svojom biološkom ili usvojenom maloletnom decom	20,59	22,22	36,17	0
Sa svojom biološkom ili usvojenom decom starom 18 ili više	12,75		12,77	18,92
Sa braćom/sestrama	4,9	16,67	2,13	2,7
Sa drugim srodnicima	5,88	5,56	8,51	2,7

* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora koji se odnose na njih.

Tabela 6: Profil ispitanica po zaposlenju

	Total
Broj ispitanica	102
	%
Nešto drugo, šta	9,8
Da, zaposlena sam kod poslodavca sa punim radnim vremenom	56,86
Da, zaposlena sam kod poslodavca sa delimičnim radnim vremenom	3,92
Da, samostalno obavljam delatnost (samozaposlena sam)	7,84
Ne, ostala sam bez posla tokom pandemije	5,88
Ne, nisam imala posao ni pre pandemije	13,73
Ne, studiram/školujem se	1,96

Tabela 7: Profil ispitanica po tipu radnog ugovora

	Total
Broj ispitanica	62
	%
Sa formalnim ugovorom na neodređeno vreme	69,35
Sa formalnim ugovorom na određeno vreme	27,42
Radim honorarno (ugovor o delu, autorski ugovor i slično)	3,23

Tabela 8: Profil ispitanica po starosnoj strukturi

	Total
Broj ispitanica	102
	%
18-35	17,65
36-50	46,08
51+	36,27

Ne	30,39	22,86	56	20
----	-------	-------	----	----

*Tabela 13: Izvori osećaja nesigurnosti ili nebezbednosti pre pandemije COVID-19**

	Total
Broj ispitanica	31
	%
Učestali slučajevi nasilja u mojoj lokalnoj zajednici (pljačke, razbojništva, fizički obračuni i drugo)	32,26
Neosvetljene ulice, parkovi i druge javne površine, ulazi u zgradu i slično	45,16
Psi lualice ili druge životinje	38,71
Nešto drugo, šta	25,81
* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora.	

Tabela 14: Uticaj pandemije COVID-19 na osećaj nesigurnosti/nebezbednosti

	Total
Broj ispitanica	102
	%
Da	50
Ne	50

Tabela 15: Izloženost nasilju

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
	Total	Total
Broj ispitanica	102	102
	%	%
Da	18,63	15,69
Ne	81,37	84,31

Tabela 16: Počinilac nasilja

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
	Total	Total
Broj ispitanica	19	16
	%	%
Partner (sadašnji ili bivši)	57,89	31,25
Drugi član/članovi porodice	21,05	18,75
Poznanik/prijatelj/sused/kolega	10,53	37,5
Druga poznata lica	21,05	25
Neko nepoznato lice	21,05	25
* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora.		

Tabela 17: Oblici partnerskog nasilja

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
	Total	Total
Broj ispitanica	19	9
	%	%
Psihološko/psihičko nasilje	52,63	77,78
Fizičko nasilje	21,05	11,11
Seksualno nasilje	5,26	55,56
Ekonomsko nasilje	0	22,22
* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora.		

Tabela 18: Obraćanje za pomoć zbog partnerskog nasilja

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
Total		
Broj ispitanica	14	11
%		
NE, zato što	21,43	45,45
Da	78,57	54,55
* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora.		

Tabela 19: Institucije kojima su se obraćale za pomoć zbog partnerskog nasilja

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
Total		
Broj ispitanica	11	5
%		
Policiji	72,73	40
Centru za socijalni rad	45,45	40
Zdravstvenoj ustanovi	45,45	40
Tužilaštvu	18,18	20
Nevladinoj organizaciji	54,55	60
Nekom drugom	0	20
* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora.		

Tabela 20: Oblici nasilja od strane drugih počinitelaca

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
Total		
Broj ispitanica	13	14
	%	%
Psihološko/psihičko nasilje	69,23	64,29
Fizičko nasilje	15,38	7,14
Seksualno nasilje	0	0
Ekonomsko nasilje	7,69	14,29
Nešto drugo, šta	23,08	14,29
* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora.		

Tabela 21: Obračanje za pomoć zbog nasilja od strane drugih počinitelaca

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
Total		
Broj ispitanica	13	12
	%	%
NE, zato što	46,15	66,67
Da	53,85	33,33

Tabela 22: Institucije kojima su se obraćale za pomoć zbog nasilja od strane drugih počinitelaca

	Pre COVID-19	Od početka COVID-19
Total		
Broj ispitanica	7	4
	%	%
Policiji	57,14	50
Centru za socijalni rad	28,57	25
Zdravstvenoj ustanovi	42,86	0
Tužilaštvu	14,29	0
Nevladinoj organizaciji	14,29	50
Nekom drugom, kome	14,29	25

* Ispitanice su imale mogućnost da zaokruže više odgovora.